

Fylkesmannen i Troms

Årsrapport 2017

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Fylkesmannens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	4
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	5
1.4 Andre forhold	5
Sted, dato og fylkesmannens signatur	6
2 Introduksjon til embetets hovedtall	7
2.1 Embetet og samfunnsoppdraget	7
2.2 Organisasjon og ledelse	7
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	8
3 Årets aktiviteter og resultater	12
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	12
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	12
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	12
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	12
Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	13
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	13
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	13
3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet	17
3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	17
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	18
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	19
3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptrappingsplan for rusfeltet 2016-2020	21
3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid	22
3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester	23
3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring	23
3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	23
3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø	24
3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene	24
3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket	25
3.1.1.14 Bærekraftig landbruk	27
3.1.1.15 Andre oppdrag	27
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	27
3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	27
3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket	28
3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	29
3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	29
3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen	30
3.1.2.6 Andre oppdrag	30
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene	30
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling	30
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	33

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	35
3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende	37
3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	38
3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene	38
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	38
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks	38
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	38
3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet	39
3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet	39
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	39
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	39
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	39
3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet	39
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	39
3.2.9 Landbruksdepartementet	39
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	39
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	67
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	67
4 Styring og kontroll i embetet	68
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging	68
4.1.1 Embetets risikostyring	68
4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak	68
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet	68
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	68
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	68
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	69
4.3 Andre forhold	69
5 Vurdering av framtidsutsikter	70
5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	70
5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	70
6 Årsregnskap	71

1 Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Vår måloppnåelse er gjennomgående god og har i stor grad innfridd målsettingene i oppdraget for året. Embetet har god tilgang på kompetente arbeidstakere, og har i 2017 en turnover på bare 2,6%. Forventninger om effektivisering og forskuttering av gevinster er en stor utfordring. ABE-reformen setter økte krav til sterk prioritering innenfor en stor bredde av oppgaver.

Embetet har en tildeling for 2017 inkl. overførte midler fra i fjor på kap.post 0525.01 på 92,4 mill. Dette er en økning på 14,6 mill. fra 2016, og skyldes hovedsakelig endring av budsjett- og regnskapspraksis for pensjonspremie til Statens pensjonskasse (10,2 mill.), overføring av aktivitet fra fremmedkapitler (5,5 mill.) samt øvrige mindre korrigeringer. Årets mindreforbruk er på 4,2 mill., eller 4,5 % av tildelingen. Mindreforbruket gjelder hovedsakelig lønn, og det skyldes vakanser (sykefravær, foreldrepermisjon og ledige stillinger), samt at det er utført arbeid på fremmedkapitler ved omdisponering av lønn fra kap.post 0525.01. Som følge av dette er det gjort omposteringer mellom kap.post 0525.01 og fremmedkapitlene. Flere av vakansene har oppstått ved oppsigelser i andre halvår.

Noen områder knyttet til saksbehandlingstid og gjennomføring av tilsyn er likevel ikke på ønsket nivå. Fylkesmannen i Troms oppnådde ikke målet om median saksbehandlingstid i 2017 på helseområdet. Det ble oppnådd saksbehandlingstid på fem måneder eller mindre i 29 % av sakene. Vi har hatt en stor økning av restanser i 2017. Det ble iverksatt tiltak på området fra oktober, men den negative utviklingen av saksbehandlingstid forventes å fortsette. Hovedårsaken til manglende måloppnåelse er flere uforutsette langvarige sykmeldinger våren 2017, og større utskifting av personell enn ønskelig. Nyrekruttering tar tid, og gir ikke umiddelbart effekt.

For byggesaksklager ble 12-ukersfristen ble oversittet i nærmere 40% av sakene, noe som er en nedgang i antall saker med fristoversittelse på om lag 20 prosent sammenlignet med 2016.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hele året var 94 dager, som er en nedgang fra 2016 på 15 dager.

Fristoversittelsene og saksbehandlingstiden skyldes i hovedsak at det har vært mange krevende saker til behandling, noe en høy opphevings- og omgjøringsprosent viser. Flere av sakene gjorde det nødvendig med utstrakt korrespondanse med kommunen og/eller partene, som også har bidratt til lang saksbehandlingstid. Vi har stort saksmfang på området, som også er et uttrykk for stor saksmengde i Tromsø kommune.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Årets første og viktigste møte for kommunedialog og nasjonal politikoppfølging er Fylkesmannens Januarmøte. På dagsordenen i årets møte var tema klima, barnevern, samfunnsikkerhet, totalforsvaret og omstilling, i tillegg til digitalisering og velferdsteknologi. Januarmøtet er en arena hvor Fylkesmannen presenterer statlige forventninger til kommunal sektor for året. Alle disse tema er fulgt videre opp gjennom året.

Arbeidet med omstilling og forberedelser til sammenslåing med embetet i Finnmark har i økende grad preget aktiviteten i embetet i andre halvår. Fram mot årsskiftet har ledere og tillitsvalgte brukt mye tid på oppgaver med kartlegging og forberedelser til fusjon.

Lederutvikling er regelmessig på dagsorden, og embetet har gjennom de siste årene gjennomført en profesjonalisering og satsing på HR/personalforvaltning, som bl.a. har styrket vår evne til rekruttering.

På planområdet fortsetter fremgangen vi rapporterte om i 2016. De siste kommunene er snart i mål med sin kommuneplan. Det gjenstår imidlertid en del arbeid med å opparbeide forståelse for at kommuneplanen er plattform for politisk styring. Kultur og forståelse for planlegging og styring kan bli bedre.

Fylkesmannen har et godt samarbeid med fylkeskommunen og vi arbeider i fellesskap med utviklingen av en regional reindriftsplan og har et nært samarbeid om planutfordringer i Troms fylke.

Arbeidet som reindriftsforvalter fungerer meget godt og vi har bidratt i flere arbeidsgrupper for å utvikle forvaltningen. Kommuneprosjektet for bedre dialog og kontakt med reindriftsnæringa har resultert i en mål for reindriftens distriktplaner også til nasjonal bruk. Kommuneprosjektet er nå overtatt av Troms reindriftsamers fylkeslag.

Fylkesmannen leder flere nasjonale klimaprojekt knyttet til bruk av plan- og bygningsloven i klimaarbeidet. Fylkesmannen i Troms er et foregangsambete på dette området.

I arbeidet med å utvikle totalforsvaret har vi etablert et eget prosjekt i Troms i samarbeid med Forsvarets logistikkorganisasjon. DSB er i ferd med å knytte seg til prosjektet.

Jordvern, eiendomsstruktur og den svært raske nedleggingsstakten i Tromslandbruket er utfordrende. Temaet er behandlet på regionmøter med kommunene, og var også på dagsordenen på vår store landbrukskonferanse våren 2017. Videreutvikling av Inn på tunet (IPT) med ny handlingsplan og pilotprosjektet Ut på vidda (UPV), har også vært vesentlige områder.

Fylkesmannen følger opp støy i flere sammenhenger. Fortettings-strategi i Tromsø er utfordrende, særlig i støyutsatte områder som er utsatt for helserisiko. Støy er hovedtema i de store skyte- og øvingsfeltene i indre Troms. Utslippstillatelsen for Setermoen skyte- og øvingsfelt er klagebehandlet og sendt til Miljødirektoratet for avgjørelse.

Vi har arbeidet med aktivt med formidling av marin forsøpling og strandrydding og plast i havet overfor både den vanlige innbygger, men også overfor kommuner og industri.

Fylkesmannen har lyktes i å sette kommunenes håndtering av motorferdselregelverket på dagsorden, bl.a. gjennom opplæring og lovlighetskontroll. Vi har også fått gode resultater med sammensatte tiltakspakker overfor beitenæringen for å utvikle en bærekraftig beitenæring med utgangspunkt i rovdyrforliket.

Innsatsen for å sikre at barn og unges rettssikkerhet og beste ivaretas, har sitt grunnlag i barnekonvensjonen og Sjumilsstegsmetoden. Barn og unge har fortsatt stor oppmerksomhet og prioritet i embetet. Nødvendigheten av tverrfaglig/tverretattlig samhandling og tidlig innsats er grunnleggende rettesnorer i arbeidet. I tillegg har arbeidet for inkluderende barnehage- og skolemiljø hatt høyeste prioritet hos oss, både i arbeidet med nytt regelverk etter opplæringsloven kap 9A. Det gjelder også i arbeidet med implementering av ny rammeplan i barnehagene. Vi har lagt ned betydelig innsats i arbeidet med kompetanseutvikling, både på barnehage- og opplæringsområdet, og på barnevernsområdet.

Helse- og omsorg er også blant våre viktigste fagområder, og som står foran store utfordringer. Samhandlingsreformen, rekruttering til helsefagene, digitalisering og velferdsteknologi har derfor vært viktige tema i dialogen med kommunal sektor og spesialisthelsetjenesten i løpet av året. Det er fortsatt utakt mellom utviklingen i kommunal sektor og i spesialisthelsetjenesten målt mot målsettingene i samhandlingsreformen. Et for høyt antall utskrivningsklare pasienter ved UNN har derfor vært på

dagorden i flere omganger dette året.

Fylkesmannen har løpende dialog og oppfølging av våre kommuner som er i sammenslåingsprosess fram til 2020. Vi ser det som svært nyttig at vi er tett på disse prosessene, ikke minst for å bygge opp og vedlikeholde vår kompetanse på dette området, slik at vi er best mulig rustet til fremtidig kommunesstrukturarbeid. Sammenslåing av 4 kommuner til en ny Senja-kommune er i god fremdrift, og vil kunne danne mal for fremtidige sammenslåinger.

På kommuneøkonomiområdet har det også i 2017 vært en gledelig utvikling. Nordreisa kommune vil bli meldt ut av ROBEK i 2018, og vi vil da kun ha Torsken kommune igjen i ROBEK. Det er heller ingen andre kommuner i Troms som står i umiddelbar fare for å bli innmeldt i ROBEK.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Internt

Beslutning i Kgl. res. om sammenslåing av Fylkesmannen i Troms og Finnmark kom 16. juni 2017. Dette skjedde 3 måneder etter at sammenslåing av de øvrige sammenslåinger av fylkesmannsembetene var kjent. Sammenslåing av de to nordligste fylker har fått samme frist for gjennomføring som de øvrige embeter; 1.1.19, og har dermed et betydelig større tidspress for gjennomføringen. Dette har av naturlige grunner preget vår aktivitet i andre halvår 2017, og må også i noen grad gi seg utslag i redusert måloppnåelse for 2017. Vi har måttet forsere aktiviteter i arbeidet med forberedelser til sammenslåing, bl.a. gjennom mange oppgaver for administrasjon, ledelse og tjenestemannsorganisasjonene.

På oppvekst- og utdanningsområdet har bemanningssituasjonen vært utfordrende ved at vi i løpet av kort tid og uten forvarsel mistet to sentrale medarbeidere, hvilket medførte at vi har hatt vakanse på to hele stillinger i store deler av året.

Ressursmangel tvinger fram hard prioritering, slik at det ikke er full måloppnåelse på alle fagområder. Vi opplever det som en utfordring at fagmidler blir gitt på flere mindre, faglig nært beslektede prosjekter, og ikke som en større tildeling. Midlene blir derfor dårligere utnyttet.

Det er fortsatt et krevende å oppfylle alle resultatmål på vergemålsområdet innenfor tildelt ressursramme. I 2017 valgte vi derfor, etter en risiko- og sårbarhetsvurdering, å ikke gjennomføre kontroll av sentralt uttrekk av vergeregnskap i tråd forutsetningene i Virksomhets- og økonomiinstruksen. For 2018 planlegger vi å gjennomføre regnskapskontrollen i tråd med fastsatte krav.

Eksternt

Organisering av fagarbeid med eksterne sektorer og tverrfaglig arbeid, eks motorforum og beiteforum, har vært viktig for å løfte fagområdene slik at ulike myndigheter kan samarbeide og bruke sine virkemidler for å sikre en helhetlig håndtering i takt med behov i samfunnet.

Ved endring i opplæringsloven, gjeldende fra 1. august 2017, fikk vi oppgaven som håndhevingsmyndighet for å sikre elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Etter dette har vi opplevd en formidabel saksøkning, som har fortsatt inn i 2018. Oppgavene som håndhevingsmyndighet har høyeste prioritet hos oss, men for at formålet med lovendringen skal oppnås, - at det skal bli enklere, raskere og tryggere for elevene å få oppfylt sin rett til et trygt og godt skolemiljø -, er det avgjørende at vi blir tilført ytterligere ressurser til dette svært viktige arbeidet

Andre forhold

Organisering av planområdet har gitt flere positive utslag. Embetet behandler nå 35% flere arealsaker enn tidligere, med mindre ressurser enn tidligere. I samfunnsplanlegging og planstrategiarbeidet bidrar alle avdelinger og vi får forankret nasjonale forventninger i både arealplan og samfunnsplan for alle sektorer. Den interne samordningen bidrar også i sterk grad til at kommune de siste årene har tatt tak i sitt planarbeid. Vår organisering av planområdet har bidratt til at vi har en god plattform for samordning av statsetatene. Vi er således godt organisert for å være statens samordner som er forventningene i Stortingsmelding 18: bærekraftige byer og sterke distrikt.

Vårt resultat påvirkes også av måten vi kommuniserer med brukere og innbyggere. Vi er opptatt av å gi innbyggerne og kommunene så mye informasjon at de kan ta riktige og gode valg. Derfor har vi satset mye på kommunikasjon i de siste årene. I kommunikasjonsplakaten til staten står det blant annet: «I sin kommunikasjon med innbyggerne skal staten være

åpen, tydelig og tilgjengelig.» Og at: «Staten skal sørge for at relevant informasjon når fram til alle berørte parter.»

3,3 millioner nordmenn er på Facebook, over 2 millioner på Instagram og 1,2 millioner er på Twitter. Dette er tall og trender vi må ta hensyn til i offentlig forvaltning.

Derfor har vi tatt initiativ til og bruker aktivt sosiale medier i tillegg til de vanlige konvensjonelle plattformene, som for eksempel egen hjemmeside. Dette har gitt gode resultater, og både embetet og våre saker er blitt åpnere og mer tilgjengelig for både innbyggerne og våre brukere.

Et eksempel er det nye kapittelet 9a i opplæringslova hvor vi laget egen informasjonsvideo. Den ble spredd over hele Norge. Den ble delt 509 ganger, likt av nesten 250 personer og sett nesten 40.000 ganger. I tillegg laget vi en nettside om tema som ble brukt nasjonalt, og som ble mal andre embeter. Vi har laget videoer hvor barn selv fikk si noe om hva som kan sikre dem en god skolehverdag. De ble blant annet brukt i møtet med alle kommunene i januar.

Vi informerer også på video og på vår hjemmeside om hvordan vi gjennomfører tilsyn, hvilke regler som gjelder og hvordan man bør oppføre seg i verna naturområder. I løpet av snau to år har vi produsert over 100 informasjonsvideoer.

Vi opplever et godt samarbeid med kommunene på dette området, og har stor tro på at denne satsingen også vil gi positive utslag på vår måloppnåelse på sikt.

I dag er vi det embetet i Norge som har flest følgere på Facebook.

https://www.facebook.com/pg/fylkesmannentroms/videos/?ref=page_internal

1.4 Andre forhold

Fylkesmannen i Troms har i flere år fulgt opp kommunenes evne til å gjennomføre planlegging iht. plan- og bygningsloven. Vi har sett en bedring i den administrative planproduksjon, men det er fortsatt mye å hente på at dette tas i bruk som politisk styringsplattform. God planlegging skal bidra til god kommune -økonomi, innbyggermedvirkning og gode og forutsigbare tjenester. Vi konstaterer at de fleste kommunene mangler (i et langsiktig planperspektiv) kapasitet og kompetanse i administrasjonen, som igjen medfører at kommunens politikere får liten eller ingen innføring i hvordan politisk styring skal utøves. Manglende planlegging og politisk styring, påvirker innbyggernes mulighet til medvirkning i utviklingen av tjenestene og kommunesamfunnet. Regjeringen har lagt opp til sterk kommunal styring, men for å kunne gjøre dette krever det kapasitet og kompetanse på planområdet. Sett fra Fylkesmannens ståsted, kan dette være et rettssikkerhetsmessig og demokratisk problem, som kommunene burde være mer opptatt av enn de faktisk er. Manglende planlegging bidrar i mange tilfeller til at tjenestetilbudet ikke ivaretas i tilstrekkelig grad, og at nasjonale reformer i mindre grad blir fulgt opp.

Veksten i vinterturismen i fylket, og i særlig grad i Tromsø, har vært meget sterk og fortsetter å øke med ca 10% fra forrige år. Dette representerer også forvaltningsmessige utfordringer og på områder som samfunnsikkerhet og beredskap.

Veksten i turisme og opplevelser er også en utfordring for miljø og for landbruk og utmarksnæring der tradisjonen har vært felles bruk av utmark. Vi ser at det kan oppstå forskjellig ønsker om bruk av områdene fra de forskjellige partene som har rettigheter i utmark, i tillegg til turistvirksomhet som organiseres andre steder, men utøves i et område. Kommunene har generelt liten kapasitet til oppfølging på landbruksområdet - mer enn halvparten av kommunene har ett årsverk eller mindre til landbruk.

Sted, dato og fylkesmannens signatur

Tromsø, 1. mars 2018

Elisabeth Aspaker

2 Introduksjon til embetets hovedtall

2.1 Embetet og samfunnsoppdraget

Nasjonal politikoppfølging

Viktigste arena for oppfølging av nasjonal politikk er Januarmøtet. Oppfølging skjer for øvrig gjennom året i de ordinære møter med kommuner (formannskap og kommunaledelse) og i faglige seminar og møter gjennom året. Miljø, landbruk, planlegging, og f eks jordvern er en del av nasjonal politikk som følges opp både gjennom planbehandling, men også gjennom konferanser og dialogmøter med kommunene. Fylkesmannen arrangerer årlig møter med 4-6 kommuner, slik at det holdes et slikt møte med alle kommuner i løpet av valgperioden. Som forberedelse til disse møtene lager Fylkesmannen en analyse av kommunens leveranser både på plan- og tjenestoområdene.

Et viktig tema i årets Januarmøte var digitalisering. Dette ble videre fulgt opp med et eget seminar om digitalisering og velferdsteknologi i samarbeid med UiT og UnnHF og KS, hvor det deltok ordførere og rådmenn og fagfolk fra de fleste kommuner i fylket.

Samordning av regional stat og gode helhetsløsninger

Fylkesmannen brukte mye tid og ressurser på arbeidet med en ny FylkesROS i 2016/17. Alle regionale beredskapssetater bidrar i arbeidet med samfunnssikkerhet i Troms fylke. Vår nye fylkesROS har også en handlingsdel hvor alle etatene har forpliktet seg til å gjennomføre konkrete tiltak for å bygge et enda mer robust Troms samfunn. Viktige samarbeidspartnere for oss er fylkeskommunen, universitetet, politiet, forsvaret, IMDI m.fl. Fylkesmannen i Troms har etablert et møtepunkt for sentrale etatsjefer på høyt nivå, med ansvar innenfor Forsvaret og sjefer med spesielt samfunnssikkerhetsansvar i Troms. (Sjefsmøtet, gjennomføres i uke 1 årlig). Hovedformålet med møtet er å dele informasjon om kapasiteter og samvirke, som kan komme til nytte når kritiske situasjoner oppstår. Her diskuteres sikkerhetsutfordringer og nettverk vedlikeholdes og bygges. Møteplassen er viktig for utviklingen av samfunnssikkerhet og beredskap i fylket. Møtet er unik i regional målestokk. Fylkesmannen samordner innsigelser fra statsforvaltningen i Troms og har bygd opp gode rutiner for dette.

Vi har gjennom de senere år satsset mye på bedre og mer samordnet planlegging i fylket, og har etablert gode rutiner for samarbeid med regional planmyndighet; fylkeskommunen. I tillegg har vi prioritert samhandling med øvrig regional stat og kommunene i Troms innen planlegging.

Fylkesmannen har gjennomført sivilt/militært møte, et årlig møte på hvor lederne innenfor forsvar, politi og andre statsetater i de tre nordligste fylker diskuterer blant annet ledelse, reformer og samvirke.

Samordning og tilrettelegging for gode helhetsløsninger for barn og unge har også i 2017 vært et prioritert og viktig saksområde. Dette gjelder generelt, overfor alle barn og unge, og ikke minst rettet inn mot utsatte barn og unge. Vi har gjennom året benyttet våre ulike arenaer og treffpunkter med blant annet kommuner, fylkeskommune, faginstanser og tjenester til å sette fokus på behovet for å samhandle helhetlig om barn og unges læring, samt understreket viktigheten av samhandling i et forebyggende perspektiv.

Samarbeidet med Mattilsynet om dyrevelferd har fått på plass en god rutine i kobling mellom søknad om produksjonstilskudd og Mattilsynets rapporter. Samarbeidet gjelder også arbeidet med rovviltskader.

Ivaretagelse av rettssikkerhet

Fylkesmannen bruker betydelige ressurser på å gi juridisk råd- og veiledning til våre kommuner. Bortsett fra bykommunene Tromsø, Harstad og Lenvik er det svært begrenset juridisk kompetanse i kommunene i fylket. Veiledningsbehovet er særlig stort innenfor offentleglova, forvaltningsloven, kommuneloven og plan- og bygningsloven. Slik Fylkesmannen ser det, er det vanskelig å bygge opp slik kompetanse gitt dagens kommunestruktur.

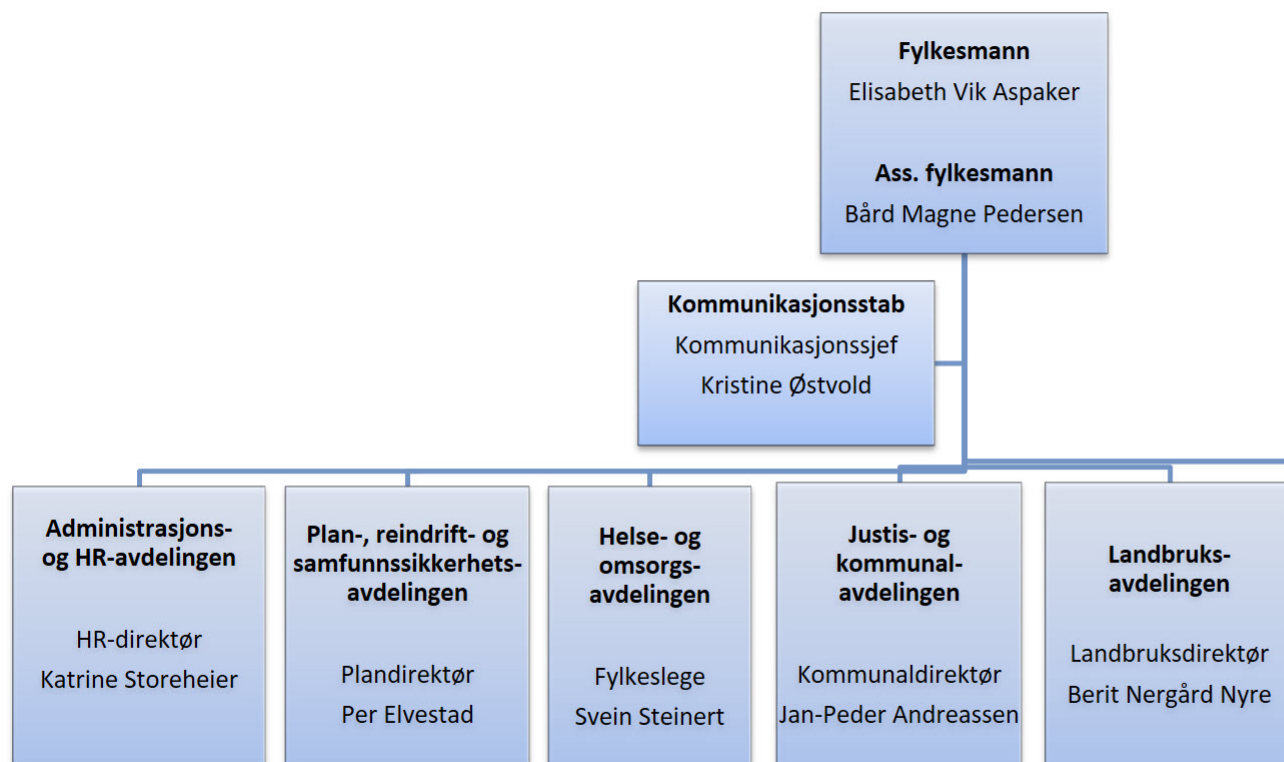
Tilsynsoppgavene er omfattende, både innenfor helse og oppvekst. Nærheten til spesialisthelsetjenesten og mange institusjoner i fylket der Fylkesmannen fører tilsyn, gjør at omfanget av oppgaver er stort.

Initiativ og rapportering

Fylkesmannen har tatt initiativ til aktiviteter og tiltak der vi har sett behov ut fra vår kunnskap om situasjonen. Eksempler på dette er Sjumilssteget (barn og unge), Nordnes-fjellet (beredskap/fjellskred), Digitalisering (prosjekter, seminar).

Landbruket i fylket er preget av mange utfordringer. Eiendomsstrukturen i Troms er svært oppdelt og i tillegg er det særlig mange eiendommer som ikke har vært skiftet. Det medfører et stort antall eiere, som skaper utfordringer og kan begrense muligheter for utvidelse og utbygging av bruk og produksjoner. Stor andel leiejord (60%) gir dårlig pantegrunnlag for utbygging, i tillegg til mye transport som ikke er særlig miljøvennlig. Dette gir behov for å vurdere tiltak som kan bremse på en negativ utvikling i landbruksproduksjonen i fylket.

2.2 Organisasjon og ledelse

Fylkesmannen i Troms hadde pr. 31.12.2017 130 medarbeidere fordelt på 116,8 årsverk. Våre medarbeidere er lokalisert på 9 steder i fylket. Hovedkontoret er i Tromsø, men i tillegg har embetet kontorer på Andselv og Moen i Målselv kommune, Øverbotn i Tranøy kommune, Hansnes i Karlsøy kommune, Sørstraumen i Kvæangen kommune, Storslett i Nordreisa kommune, Lyngseidet i Lyngen kommune og Setermoen i Bardu kommune.

Embetet er organisert i syv avdelinger og en kommunikasjonsstab.

Ledergruppa består av embetsledelse, avdelingsdirektører og kommunikasjonsjef. Avdelingene er noe ulikt organisert. De fleste avdelingene er inndelt i ulike faggrupper, mens den minste avdelingen ledes av direktør og ass. direktør. Avdelingsdirektørene har personal- og økonomiansvar i samtlige avdelinger. Fagansvarlige har delegert fagansvar i kurante saker.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

I 2017 har embetet utgifter på 308 mill. Av dette er 88 mill. på kap.post 0525.01 (eget kapittel) og 220 mill. er på fremmedkapitler, herunder 167 mill. i tilskudd til kommuner, fylkeskommuner m.fl. Nedenfor gis det kommentarer til eget kapittel.

Embetet har en tildeling for 2017 inkl. overførte midler fra i fjor på kap.post 0525.01 på 92,4 mill. Dette er en økning på 14,6 mill. fra 2016, og skyldes hovedsakelig endring av budsjett- og regnskapspraksis for pensjonspremie til Statens pensjonskasse (10,2 mill.), overføring av aktivitet fra fremmedkapitler (5,5 mill.) samt øvrige mindre korrigeringer.

Årets mindreforbruk er på 4,2 mill., eller 4,5 % av tildelingen. Mindreforbruket gjelder hovedsakelig lønn, og det skyldes vakanser (sykefravær, foreldrepermisjon og ledige stillinger), samt at det er utført arbeid på fremmedkapitler ved omdisponering av ansatte fra kap.post 0525.01. Som følge av dette gjøres det en del omposteringer mellom kap.post 0525.01 og fremmedkapitlene. Flere av vakansene har oppstått ved oppsigelser i andre halvår. Det har tatt noe tid å få enkelte av stillingene besatt, men fra begynnelsen av 2018 er 4 nye medarbeidere på plass. Tilgangen på midler på fremmedkapitler er ujevn og til dels uforutsigbar over året, og omfanget av omdisponering av ansatte for arbeid på fremmedkapitler har vært høyere enn budsjettet.

Embetet har totalt 116,8 årsverk. Utgifter til lønn er 73,9 mill., eller 83,8 % av samlede driftsutgifter. Andelen øker betydelig fra 2016 da den var 78,8 %, og dette skyldes endring av regnskapspraksis for pensjonspremie. Husleie er omtrent på samme nivå som for 2016, men andelen går ned fra 14,4 % til 12,4 %. Som nevnt ovenfor må reduksjonen ses i sammenheng med endring av regnskapspraksis for pensjonspremie. Hoveddelen av virksomheten er lokalisert i Tromsø kommune, men embetet har også virksomhet i Målselv kommune. I tillegg er nasjonalparkforvalterne lokalisert på ulike steder i fylket.

Samlet utgjør lønn og husleie 96 % av driftsutgiftene, og de resterende utgiftene som f.eks. drift, IKT, møter og kurs utgjør kun 4 %. Dette gir et noe misvisende bilde av utgiftene, og det skyldes den regnskapsmessige behandlingen av embetets «inntekter» fra administrativ kostnadsdekning. Disse inntektene utgjør 5,2 mill., eller 31 % av lønnsutgifter på fremmedkapitler. Inntektene fra administrativ kostnadsdekning har vært 0,5 mill. høyere enn budsjettet. Embetet tar i utgangspunktet 40 % administrativ kostnadsdekning for alle stillinger finansiert over fremmedkapitler og 7 % på øvrige midler som ikke er tilskuddsmidler, jf. retningslinjer fra daværende FAD. Vi erfarer at departementer og direktorater finansierer oppdragene ulikt, og det er krevende å oppnå dekning av administrative kostnader i samsvar med gjeldende retningslinjer.

Administrativ kostnadsdekning

Betegnelse på rapporteringskrav	Tall i 1000 kr.
Administrativ kostnadsdekning	5 223

Budsjettabvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettabvik (kr)	4 159,0
Budsjettabvik (%)	4,5 %

Driftsutgifter og lønn

Driftsutgifter	88 274,0
Lønn 052501	73 931,0
Lønnsandel av driftsutgifter	83,8 %

Husleie

Husleie (tall i 1000 kr)	10 924
Husleie (% av driftsutgifter)	12 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	59 290	38 319	20 971

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
052501	88 519
052521	3 221
Post 01 (unntatt 052501)	14 069
Post 20-29 (unntatt 052521)	57 870
Post 30-39	2 258
Post 40-49	800
Post 60-69	115 712
Post 70-79	29 398
Post 80-89	491

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Totalt antall årsverk pr. 31.12.	116,8
Totalt antall årsverk for kvinner pr. 31.12.	77,6
Totalt antall årsverk for menn pr. 31.12.	39,2
Totalt antall årsverk for faste stillinger pr. 31.12.	113,0
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger pr. 31.12.	4,0
Sum andel administrasjon	15,1 %
Økonomi	2,8
Lønn	1,5
IKT	2,0
Personal	2,9
Arkiv	5,4
Resepsjon/sentralbord	3,0
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Tallene for administrasjon er hentet fra ressurskartlegging til FMFA høst 2017. HR-direktør inngår i tallene for Personal men avgir også ressurser til økonomi, og inngår dermed også i tallet for økonomi.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Turnover i prosent	2.5 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	118.3
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	3.0
Totalt antall ansatte som sluttet	15.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	4.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	11.0

Følgende kategorier er ikke tatt med: Timebaserte stillinger og lærling. I 2017 fratrukkte flere i midlertidige stillinger som var finansiert over prosjektmidler (for eksempel vergemål), der man ikke fikk ny finansiering til å videreføre stillingene.

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	1 289.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	4.0 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	555.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	5.2 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	734.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	3.4 %
Antall legemeldte sykedager for menn	446.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	4.2 %
Avtalte arbeidsdager for menn	10 718.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	440.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	2.1 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	21 313.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	109.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.0 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	294.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.4 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	88.0	67.7 %	42.0	32.3 %	580 248.0	610 082.0	95.1 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	5.0	55.6 %	4.0	44.4 %	909 122.0	1 004 944.0	90.5 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	5.0	83.3 %	1.0	16.7 %	731 847.0	1 032 084.0	70.9 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	47.0	63.5 %	27.0	36.5 %	588 635.0	588 550.0	100.0 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	15.0	65.2 %	8.0	34.8 %	530 445.0	524 689.0	101.1 %
Kategori 5: Kontorstillinger	16.0	94.1 %	1.0	5.9 %	452 156.0	386 700.0	116.9 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger		0.0 %		0.0 %			0.0 %
Kategori 7: Lærlinger	0.0	0.0 %	1.0	100.0 %	0.0	96 540.0	0.0 %

HR

Betegnelse på rapporteringskrav	2017
Sum antall ansatte	130.0
Antall kvinner	88.0
Antall menn	42.0
Sum antall deltidsansatte	9.0
Antall deltid kvinner	8.0
Antall deltid menn	1.0
Sum antall deltidsansatte grunnet omsorg jf.AML §10-2, fjerde ledd og HTA § 20	3.0
Antall deltid kvinner, omsorg	3.0
Antall deltid menn, omsorg	0.0
Sum antall midlertidige ansatte	4.0
Antall kvinner, midlertidig	2.0
Antall menn, midlertidig	2.0
Sum antall ansatte med personalansvar	9.0
Antall kvinner, personalansvar	5.0
Antall menn, personalansvar	4.0
Sum antall ansatte	130.0
Antall ansatte under 20 år	1.0
Antall ansatte 20 - 29 år	9.0
Antall ansatte 30 - 39 år	29.0
Antall ansatte 40 - 49 år	36.0
Antall ansatte 50 - 59 år	32.0
Antall ansatte over 60 år	23.0

Inkluderer én lærling. Inkluderer ikke timebasert arbeid.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Hvert år i januar arrangeres Januarmøtet, en viktig arena hvor forventninger for året på vegne av regjering og Storting presenteres. I møtet deltar alle ordførere og rådmenn, samt representanter for regional stat, fylkeskommune og KS. Dette er vår viktigste arena for hvor vi nasjonal politikkoppfølging er på dagsordenen.

Fylkesmannen har forøvrig etablert møteplasser hvor vi orienterer om nasjonal politikk innenfor jordvern, motorferdselloven og plan- og bygningsloven. Vi gjennomfører kommunemøter med både administrativ og politisk ledelse. Her foreligger vårt kommunebilde/analyse for den enkelte kommune i forkant av møtet, og ligger til grunn for dialogen i de enkelte møtene. FM i Troms har siste 3 år hatt særlig fokus på planlegging, og på opplæring av motorferdselregelverket.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Fylkesmannen brukte mye tid og ressurser på arbeidet med en ny FylkesROS i 2016. Alle regionale beredskapssetater bidrar i arbeidet med samfunnsikkerhet i Troms fylke. Vår nye fylkesROS har også en handlingsdel hvor alle etatene har forpliktet seg til å gjennomføre konkrete tiltak for å bygge et enda mer robust Troms samfunn.

Viktige samarbeidspartnere for oss er fylkeskommunen, universitetet, politiet, forsvaret IMDI m fl. Fylkesmannen i Troms har etablert et møtepunkt for sentrale etatsjefer på høyt nivå, med ansvar innenfor Forsvaret og sjefer med spesielt samfunnsikkerhetsansvar i Troms. (Sjefsmøtet; uke 1 årlig). Hovedformålet med møtet er å dele informasjon om kapasiteter og samvirke, som kan komme til nytte når kritiske situasjoner oppstår. Her diskuteres sikkerhetsutfordringer og nettverk vedlikeholdes og bygges. Møteplassen er viktig for utviklingen av samfunnsikkerhet og beredskap i fylket. Møtet er unik i regional målestokk.

Fylkesmannen samordner innsigelser fra statsforvaltningen i Troms og har bygd opp gode rutiner for dette.

Vi har gjennom de seinere år satsset mye på bedre og mer samordnet planlegging i fylket, og har etablert gode rutiner for samarbeid med regional planmyndighet; fylkeskommunen. I tillegg har vi prioritert samhandling med øvrig regional stat og kommunene i Troms innen planlegging.

Fylkesmannen har gjennomført sivil/militært møte, et årlig møte på hvor lederne innenfor forsvar, politi og andre statsetater i de tre nordligste fylker diskuterer blant annet ledelse, reformer og samvirke.

Samordning og tilrettelegging for gode helhetsløsninger for barn og unge har også i 2017 vært et prioritert og viktig saksområde. Dette gjelder på generelt nivå, overfor alle barn og unge, og ikke minst rettet inn mot utsatte barn og unge. Vi har gjennom året benyttet våre ulike arenaer og treffpunkter med blant annet kommuner, fylkeskommune, faginstanser og tjenester til å sette fokus på behovet for å samhandle helhetlig om barn og unges læring, samt understreket viktigheten av samhandling i et forebyggende perspektiv. Det vises til nærmere beskrivelser under særskilt rapportering blant annet vedr. TB pkt. 7.3.10.1.1, pkt. 7.3.10.1.2 og pkt. 7.3.2.12.

Fylkesmannen har etablert et godt og strukturert samarbeid med Mattilsynet på områdene dyrevelferd og dyrehelse, i forbindelse med roviltforvaltning og forvaltning og kontroll av produksjonstilskudd.

I arbeidet med motorferdsel har vi utstrakt samarbeid med politi og oppsynet, SNO og Fjelltjenesten. Arbeidet gir en helhetlig forståelse av regelverket og status på ulovlig motorisert ferdsel.

Innenfor forurensing samarbeider vi med kommuner, avfallsselskap, fiskeridirektorat og fylkeskommune på marin forsøpling.

I løpet av året er det også tatt initiativ til økt samarbeid med våre naboembeter på Nordkalotten - i Sverige og Finland. På det årlige møtet mellom fylkesmennene i de tre nordligste fylker, landshøvdingene i Norbotten og Vesterbotten, samt Lappland og Nordre Finland var tema samarbeid om bl.a. beredskap og krisehåndtering. Det er nå etablert et fast nettverkssamarbeid om kommunikasjon som i særlig grad er innrettet mot krisehåndtering.

Hovedmål 3 - Rettsikkerhet skal være ivarettatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

Fylkesmannen erfarer, som redegjort for i fjorårets årsrapport at den juridiske kompetansen i mange av våre små kommuner er for svak. Dette utgjør en betydelig risiko for at rettsikkerheten til innbyggerne ikke blir forsvarlig ivarettatt. Rapporten for klagesaksbehandling av plan- og byggesaker i 2017 viser at vi opphevet eller omgjorde 41% av klagesakene. Hvis kommunene Tromsø og Harstad holdes utenfor, viser tallene at 59% av klagesakene ble opphevet eller omgjort. Manglende kunnskap om bestemmelsene i forvaltningsloven, kommuneloven og offentleglova er også bekymringsfull. Fylkesmannen bruker betydelige ressurser på å veilede kommunene innenfor disse lovområdene.

Ivarettelse av rettsikkerheten for barn og unge på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene har vært en sentral og prioritert oppgave for oss også i 2017. Det er vår vurdering at vi har gode resultater og god måloppnåelse på området.

Vi viser først til at Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark har gjennomført tilsyn med Bufetat region nord (Landsomfattende tilsyn 2017). Fylkesmannen i Troms er koordinerende fylkesmann for tilsyn med Bufetat region nord. Tilsynslaget har bestått av to medarbeidere fra FMNO, to medarbeidere fra FMTR, hvorav den ene har vært revisjonsleder, samt en medarbeider fra FMFI. Tilsynet avdekket blant annet at Bufetat region nord ikke sikrer barns rett til medvirkning i behandling av akutsaker og i behandling av søknad om hjelpe- og omsorgstiltak. Dette er brudd på barnekonvensjonen og barnevernloven. I tillegg ble det avdekket at dokumentasjon av disse sakene er mangelfull og at tilsagn mangler faglig begrunnelse. Brudd på barns rett til å bli hørt og å få si sin mening når det legges til rette for tiltak representerer alvorlige brudd for deres rettsikkerhet. Vi vil følge opp tilsynet til lovbruddene er rettet og rutinene endret.

Videre viser vi til at vi gjennom året har gjennomført 49 tilsynsbesøk ved barnevernstinstitusjoner i fylket, og 3 tilsynsbesøk på omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere. Årsaken til at antallet tilsynsbesøk på omsorgssenter er lavt, er at alle omsorgssentrene i Troms er blitt nedlagt i løpet av 2017.

Som viktig ledd i ivarettelsen av barn og unges rettsikkerhet, er vi svært opptatt av å snakke med barna når vi er ute på tilsyn. Vår praksis er at vi tar kontakt med alle barna som er til stede ved tilsynet, og spør dem direkte om de vil snakke med oss. Det er likevel ikke alle som ønsker å snakke med tilsynet. Alle tilsyn ved institusjoner i Troms gjennomføres på ettermiddagstid og på tidspunkt hvor vi forventer å finne ungdommene hjemme. Dersom det likevel er noen som ikke er hjemme på tilsynsbesøket, får disse via de ansatte på institusjonen informasjon om at tilsynet kan kontaktes i ettertid for samtale. 99 av de 103 barna som var registrert ved institusjonene da tilsynene fant sted, var fysisk til stede ved tilsynsbesøkene og har fått direkte tilbud om samtale. Ikke alle, men de aller fleste, ønsket å snakke med oss,

slik at 83 barn/unge-samtaler ble gjennomført. Av barna på omsorgssentrene, snakket vi med 13 av 27 barn.

Tilsyn er brukt som virkemiddel på oppfølging av tips og melding om ulovlige forhold innenfor forurensingsområdet. Vi har gjennomført planlagte landsaksjoner på tilsyn overfor kommunene, fokus forsøpling og kommunenes utøvelse av myndigheten. Vi har utført lovlighetskontroll på kommunens dispensasjonspraksis etter motorferdselregelverket.

Ivaretagelse av rettsikkerhet er også likebehandling og krav på å få behandlet søknad om utslipp, industri, forutsigbart og med kort saksbehandlingstid. I perioder kan det være utfordrende å holde saksbehandlingen kort, pga mange søknader og høy tilsynsaktivitet.

Vår satsing på utvikling og kompetanseheving på planområdet er representert også en styrking av innbyggernes rettsikkerhet. Økt kompetanse og oppmerksomhet på planlegging gir større muligheter for medvirkning og medbestemmelse, og et bedre lokaldemokrati. Manglende planlegging og oppfølging av krav i Plan- og bygningsloven i mange av kommunene i fylket har gjort det nødvendig å øke innsatsen på dette området. Det er et positivt resultat at planstatus i fylket er blitt mye bedre de siste 5 år.

Hovedmål 4 - Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Nedenfor er eksempler på lokale initiativ som er tatt overfor sentrale myndigheter innen reindrift, klima, PBL og samfunnsikkerhet

Reindriftkonvensjon

Fylket trenger en reinbeitekonvensjon mellom Sverige og Norge. Det er i dag ikke felles forståelse av rettigheter og plikter for grenseoverskridende reindrift. Dette skaper store utfordringer, også lovbrudd. Dette gjelder både ulovlig beite og ulovlig bygging av gjeterhytter. Forholdet til svenske samebyer svinger fra godt til svært dårlig. Lovbrudd med påfølgende sanksjoner skaper sjelden et godt samarbeidsklima. Konvensjonen er fortsatt ikke kommet på plass, og Fylkesmannen vil anbefale at enkelte deler av konvensjonsforslaget tas i bruk før konvensjonen blir ratifisert. En slik tilnærming kan bidra til et bedre samarbeidsklima, felles forvaltning på enkelte områder og en utprøving av elementer i konvensjon. Dette forslag ble også fremmet i 2016.

Regional reindriftsplan

Fylkesmannen og fylkeskommunen jobber i fellesskap om en regional reindriftsplan. Hovedmålsettingen for Fylkesmannen er å få etablert planbestemmelser som kan bidra til en mer helhetlig planlegging i forbindelse med reindriftens behov, samt å gjøre regional planlegging mer forpliktende for statsetater og kommuner. Dette er da sammenfallende med **stortingsmelding 18 bærekraftige byer og sterke regioner**

Nasjonalt klimaprojekt

Fylkesmannen i Troms har tidligere utviklet veileder og medvirket til utviklingen av klimaprofiler for det enkelte fylke innenfor samfunnsikkerhet. Som en oppfølging på dette er embetet i gang med prosjekt, som har som målsetting å fremskaffe data vedrørende klimaendringenes påvirkning på miljø-, reindrift- og landbruksområdet. Dette vil kunne legge et grunnlag for hvordan vi kan bruke plan- og bygningsloven i forbindelse med fremtidige klimautfordringer.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har på eget initiativ iverksatt et Totalforsvarsprogram Troms i samarbeid med Forsvarets logistikkorganisasjon. DSB er i ferd med å koble seg på prosjektet og vurderer hvordan dette kan kobles til det nasjonale prosjektet for Totalforsvaret som ledes av DSB. Fylkesmannen i Troms ønsker å etablere et "fyrtårn", d.v.s en satsing på dette, for Troms og Finnmark, når vi fra 2019 er ett embete for Troms og Finnmark.

Barn og unge

Fylkesmannen har i løpet av året satt i gang et arbeid for å utvikle et "Barnebilde" for Troms, hvor målet er å få en bedre oversikt over situasjonen for barn og unge, som et element i 0-24 satsninga og videreføringa av arbeidet med Sjumilssteget.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Arealpolitikk og samfunnsutvikling.

Fylkesmannen følger opp nasjonale forventninger og nasjonal politikk gjennom saksbehandling, konferanser og møter. Det er etablert en god dialog med kommunene i den løpende saksbehandlingen.

Mange kommuner har fortsatt en fragmentert utbygging som ikke er i samsvar med overordnet plan. Om lag en tredjedel av kommunene i Troms har gamle arealplaner som ikke er i samsvar med dagens utfordringer og utbyggingsbehov. Kommunene oppfordres derfor til å revidere overordnede kommuneplaner slik at planverket kan være mer i samsvar med kommunens utviklingsbehov for boliger, hytter, næringsarealer m.m i samspill med ulike sektorhensyn.

Samfunnsplaner:

En stor del av kommunene i Troms har over flere år hatt utdaterte samfunnsplaner (kommuneplanens samfunnsdel) fra tidlig 90-tallet, såkalte generalistplaner. Dette er nå i endring og vi ser at 2/3 av kommunene har planer som er vedtatt etter 2008. Flere kommuner er også i gang med å utarbeide/revidere kommuneplanens samfunnsdel.

Fylkesmannen ga i 2017 uttalelse til kommuneplanens samfunnsdel i 7 kommuner. Flere av disse kommunene kjører parallelle prosesser med kommuneplanens samfunnsdel og kommuneplanens arealdel med felles planprogram og deretter utarbeider samfunnsdelen som legger føringer for arealdelen som kommer i neste omgang.

Fylkesmannen behandlet 4 kommunale planstrategier i 2017. To av planstrategiene ble endret/satt på vent i påvente av sammenslåing av Senjakommunene i 2020. Fylkesmannen ga i disse tilfellene innspill til kommunene om at planer etter særlovgivning ikke kunne unnlates å utarbeides/revideres, samt at kommuneplanen burde prioriteres utarbeidet som overordnet styringsverktøy uavhengig av om kommunene skal slå sammen i 2020..

Fylkesmannen behandlet 2 regionale planer. Dette var varsel om oppstart og offentlig ettersyn for regional transportplan Troms og varsel om oppstart med planprogram for regional plan for reindrift i Troms.

Arealplaner

Samlet er planaktiviteten relativt høy i Troms; på samme nivå som i 2016. Fylkesmannen har behandlet totalt 282 planer i 2017, overveiende fra bykommunene Harstad,

Lenvik og Tromsø. I enkelte saker er også høringsprosessen forlenget fordi Fylkesmannen har prøvd å finne løsninger for å unngå innsigelse.

Fra 01.04.14 iverksatte Fylkesmannen i Troms «Innsigelsesprosjektet». Fylkesmannen har ikke hatt behov for å samordne eller avskjære innsigelser fra statlige sektormyndigheter i Troms i 2017. Regionale statlige myndigheter har avgitt godt begrunnede uttalelser og søkt å finne løsninger i dialog med kommunene. Fylkesmannen har derfor formidlet innsigelser fra regionale statlige myndigheter slik faginstansen ønsker.

I 2017 har Fylkesmannen gitt uttalelse til kommuneplanens arealdel for 4 kommuner. I samtlige planer har Fylkesmannen reist innsigelser til bestemmelser, utredninger og formål/onråder.

I 2017 har vi gjennom drøftinger med kommunene funnet løsninger på 17 planer hvor det forelå ulike innsigelser. Dialogen med kommunene er god og konstruktiv. Det er et godt klima for å finne omforente løsninger for bestemmelser og arealbruk.

I 2017 har Fylkesmannen avgitt uttalelse til totalt 282 planer, hvorav 109 er varsel om oppstart, 87 er høringer og 86 er egengodkjenninger.

Av disse er 109 oppstartsvarsel hvor Fylkesmannen har gitt innspill om ivaretagelse av ulike fagområder i den videre planprosessen. Vi prioriterer å komme tidlig inn i planprosessene og angi tydelige og forutsigbare forventninger til kommunens håndtering av ulike fagområder og planprosesser.

Videre har Fylkesmannen avgitt høringsuttalelse til 87 reguleringsplaner.

Totalt er det i Troms reist 38 innsigelser inklusive 7 innsigelser fra regionale statlige myndigheter. Av de 38 innsigelsene har Fylkesmannen reist følgende innsigelser på eget ansvarsområde: 9 innsigelser knyttet til miljøtema, 6 til barn og unge, 8 til samfunnssikkerhet og beredskap, 3 til landbruk, 4 til reindrift samt 1 til juridiske forhold.

Det er særlig fagområdene støy, barn og unge samt samfunnssikkerhet/grunnforhold som er mangelfullt utredet og ivare tatt i reguleringsplanforslagene. Også sikring av strandsonen utfordres siden ingen kommuner i Troms har utviklet en differensiert strandsoneforvaltning. I byene Harstad og Tromsø har det vært fokus på samordnet areal- og transportplanlegging med særlig vekt på kollektivløsninger for å redusere personbilbruken.

Kommunene har oversendt 86 planer som er egengodkjent og hvor Fylkesmannen har gjennomgått planen og vurdert kommunenes håndtering av våre merknader og innsigelser.

Det har ikke vært nødvendig å påklage kommunens egengodkjenning av disse reguleringsplanene.

Geodata

I samarbeid med Kartverket og TFK er det gjennomført flere runder med kursing i elektronisk planregister for kommunene i 2016 og 2017 - høsten 2017 for kommuner i Nord-Troms og Sør- og Midt-Troms. Temaer rundt elektronisk plandialog har også vært berørt på andre samlinger, og i møter med mange av kommunene. Alle kommuner har enda ikke elektroniske planregister på plass, og noen makter ikke å vedlikeholde de planregistrene de allerede har etablert.

I løpet av de siste halvannet årene har Fylkesmannen i samarbeid med Kartverket Tromsø og Troms fylkeskommune lagt til rette for at arealdelen av planer på høring kan ses i vår felles kartinnsynsløsning TromsAtlas. Dette betyr at saksbehandlere som skal vurdere planer i høringsfasen lettere kan sammenholde nye planer med allerede vedtatte formål og hensyn i fylket. I korthet innebærer dette at vi sørger for å få inn planer fra forslagsstillere i SOSI-format, konverterer disse til geodatabase med vedtatt standard for symbolisering, og legger dem inn vår kartportal TromsAtlas. I høringsperioden kan så saksbehandlere hos både Fylkesmann og fylkeskommune se på kartet hvordan et planforslag berører og påvirker andre formål. Det har vært tekniske og tidsmessige utfordringer underveis i prosjektet, men prosessene og dialogen med kommuner og andre forslagsstillere går stadig bedre. Samarbeidet og den felles nytten av dette hos partene, Kartverket, fylkeskommunen og oss, har blitt bedre og mer konstruktivt etter hvert som vi har utviklet prosjektet. Kartverket i Tromsø har vært veldig på tilbudssiden underveis. De utfører i tillegg teknisk sjekk, såkalt SOSI-kontroll, av alle planforslag før de lastes opp i TromsAtlas. På sikt ønsker vi at planforslagene, og de ferdige vedtatte planene, skal kunne legges ut åpent i TromsAtlas.

Dispensasjon

Fylkets jord- og skogarealer er begrenset og under utbyggingspress. Eiendomsstrukturen i Troms kjennetegnes av mange og små eiendommer. Mange bruk er nedlagt og fraflyttet, og bruken av disse eiendommene dreies mer mot ferie og fritid. Kommunene finner ofte at jordvernet bør vike til fordel for distriktsutbygging, bolig eller hytter, og er liberal med omdisponering av dyrket mark og dyrkbar skogsmark. Søknader om dispensasjon er mange, fylket sett under ett. Utbyggingspresset er størst i de kommunene som også har de beste jord- og skogressursene.

Fylkesmannen mottok 572 dispensasjonssaker til uttalelse i 2017. Av disse varsla vi klage i 37 saker. 12 av disse var strandsonesaker, 12 saker berørte dyrket jord, 4 var knyttet til reindrift, 3 var knyttet til plan, 3 var knyttet til støy, 2 var knyttet til barn og unge, og 1 var knyttet risiko og sårbarhet.

Veiledningen er oftest rettet mot kommunens administrative personell slik at grunnlaget for en god saksbehandling er lagt.

Kurs og konferanser.

Fylkesmannen har arrangert og avholdt innlegg på den årlige plan- og bygningsretts-konferansen for ansatte i kommunene i Troms 14. og 15. november i Tromsø, og deltakelsen svært god. Kommunene prioriterer konferansen, og Fylkesmannen anser konferansen som den viktigste arenaen for kunnskapsutveksling og nettverksbygging på planområdet.

I 2017 ble det også arrangert en egen konferanse om reguleringsplanlegging med vekt på oppstartsfasen, utbyggingsavtaler, digitale kartløsninger, statlig reguleringsplan samt universell utforming. Til denne konferansen ble også private konsultentfirmaer invitert for å etablere felles forståelse om standarder og krav til oppstartsvarsel.

Fylkesmannen og Fylkeskommunen samarbeidet tett om disse konferansene. Det statlige tilskuddet er avgjørende for kommunens deltakelse på begge konferansene.

Planprosesser – formidling av nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

FM har hatt dialog med og formidlet nasjonale og regionale hensyn til alle kommuner i fylket.

Ivarettatt i alle saker. Se pkt. 3.1.1.1

Fylkesmannen har løpende dialog med alle kommunene som er i planprosess. Når det gjelder kommuneplanens samfunnsdel har Fylkesmannen hatt en veiledningsrolle hvor vi har hatt møter med noen kommuner underveis i prosessen eller i etterkant av høringsperioden. Dette gjelder Salangen, Balsfjord og Gratangen kommuner.

Andel relevante kommunale (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel relevante kommunale og regionale planer med tidlig medvirkning: 100 %.

I Troms er andelen 100%.

Se for øvrig pkt. 3.1.1.1.

Mekling i planer med (fra kapittel 3.1.1.1.3 i TB)**Rapportere på**

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100 %.

Mekling i planer med uløste innsigelser: 100 %. Tre meklingssaker i 2017. Alle tre sakene ble løst lokalt uten at det var nødvendig å oversende saken til KMD.

Mekling i planprosesser med uløste innsigelser

Resultatmål	Differanse	Resultat
100 %	0 %	100 %

Landbrukets arealressurser er (fra kapittel 3.1.1.1.4 i TB)**Rapportere på**

Landbrukets arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser.

Hovedtrekk i arealbruksutviklingen og tiltak som er iverksatt for å sikre at landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter blir ivaretatt i samfunnsplanleggingen.

Fylkets jord- og skogarealer er begrenset og under utbyggingspress. Eiendomsstrukturen i Troms kjennetegnes av mange og små eiendommer. Langs fjordene ligger driftsarealene i relativt brattlendt terreng, mens det i dalførene er flatt lende med gode driftsforhold. I deler av fylket med gode driftsforhold, er det stor etterspørsel etter grasproduserende arealer, mens det i andre deler av fylket med vanskeligere driftsforhold, er liten etterspørsel. Mange bruk er nedlagt og fraflyttet, og bruken av eiendommene dreies mot ferie og fritid. Tidligere dyrket mark i utkanter og i bratt terreng gror igjen. Det er ikke nok beitedyr til å hindre gjengroing, og eierne setter ikke arealene i målrettet produksjon med for eksempel skogreisning.

Noen kommuneplaner i fylket er relativt gamle og lite egnet til å styre dagens utbygging, men i nordlige og midtre del av fylket er det nå oppdaterte planer som ivaretar jordvern på en god måte. I kommunene med utdaterte kommuneplaner vil reguleringsplaner og enkeltsoknader ofte ikke være i samsvar med overordnet plan. Hovedtyngden av alle omdisponeringer i distriktene skjer som enkeltvis dispensasjonssøknader og ikke etter reguleringsplaner. Hovedutfordringen i Troms er derfor å få oppdatert kommuneplanene slik at jordvern sikres.

Kommunenes utfordring er å finne gode løsninger for spredt bolig- og hyttebygging utenom felt, dvs avklare omfang og lokalisering i LNFR-sonen. Kartfesting av landbrukets kjerneområder er et viktig virkemiddel for å sikre landbrukets ressursgrunnlag, og dette er i 2017 brukt i samband med lokaliseringskriterier for spredt utbygging i LNFR.

Utfordringa er at kommunene har begrensede ressurser og kompetanse å sette inn i planarbeidet. Ressursmangelen omfatter både plansektoren og landbrukssektoren. Overordnet planlegging har ofte fokus på arealdelen uten å klargjøre utviklingstrekkene gjennom samfunnsdelen. Avveiningen mellom andre samfunnsinteresser og landbruksinteressene blir derfor vanskelig.

Det er imidlertid en økende forståelse for sammenhengen mellom arealdel og samfunnsdel av kommuneplanen, men hovedvekten av planarbeidet ligger fortsatt i arealdelen.

Det viktigste tiltaket for å sikre landbrukets ressursgrunnlag i Troms, er å etablere en positiv holdning i kommunene til å ivareta jord- og skogvern i planprosesser. Informasjon om jordvern og planutforming gis fortløpende i den daglige kontakten med kommunene. Vi erfarer at de beste prosessene og resultatene oppnås i møter om konkrete planer hvor vi formidler konkrete løsninger og alternativer til arealbruk og bestemmelser.

I 2014 vedtok Troms fylkesting en regional plan for landbruk med en planretningslinje for kartfesting av landbrukets kjerneområder ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Manglende kartfesting av landbrukets kjerneområder fører alltid til innsigelse fra Fylkesmannen og Troms fylkeskommune. Alle kommuner følger opp dette vilkåret.

Fylkesmannen har i 2017 fulgt opp 13 kommuner med innspill, drøftinger og befaringer i samband med utforming av kommuneplanens arealdel. En åpen dialog og diskusjon av alternative løsninger er viktige elementer for sikre jordvernet i kommunale planprosesser.

Aktivitet og status i dialogen med kommunene for å nå de nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene.

Vi ser på kommunedialogen som det viktigste virkemiddelet. Dialogen må følges opp med befaringer og besøk i den enkelte kommune. Veiledning rettet mot kommunens administrative personell gir grunnlag for god saksbehandling. Kommunale politikere er viktig å nå, og vi tilbyr målrettet veiledning.

Sentrale utviklingstrekk for jordvernet i fylket og hovedutfordringer i virkemiddelbruk og tiltak (herunder omdisponering av dyrka og dyrkbar jord)

Vårt inntrykk av status for omdisponering av dyrka og dyrkbar jord kommer først og fremst fram gjennom søknader om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel som vi får til uttalelse.

I 2017 førte 12 av disse sakene til nedbygging av dyrka mark. Som høringsorgan gikk vi mot 1 av disse 12. I de øvrige sakene var arealet som søkes nedbygd godt arrondert i forhold til sammenhengende innmark eller små arealer som det er tvilsom økonomi å holde i hevd. Vår erfaring er derfor at kommunene tar tilbørlig hensyn til innmark av noen verdi ved søknad om fradeling av dyrka mark til annet enn tilleggsjord.

Som klageorgan i forhold til jordloven mottok vi ingen saker i 2017 som ville ført til nedbygging av dyrka mark.

Innsigelser etter plan- og bygningsloven og dispensasjoner

Det har vært nødvendig å fremme innsigelser fra Fylkesmannen i 2017 på bakgrunn av landbruksinteressene i 4 kommuneplaner; Harstad, Ibestad, Storfjord og Lyngen. Det er ført en tett dialog med kommunene med sikte på å finne løsninger på innsigelser. I 2017 er det ingen reguleringsplaner som har berørt landbruksinteressene av en slik art og vekt, at det har vært nødvendig å reise innsigelse.

Fylkesmannen mottok 572 dispensasjonssaker til uttalelse i 2017. Av disse varsla vi klage i 37 saker. 12 av disse var strandsonesaker, 12 saker berørte dyrket jord, 4 var knyttet til reindrift, 3 var knyttet til plan, 3 var knyttet til støy, 2 var knyttet til barn og unge, og 1 var knyttet risiko og sårbarhet.

Også her er kommedialogen det viktigste virkemidlet. Veiledning rettet mot kommunens administrative personell gir grunnlag for god saksbehandling.

Informere, veilede og gjennomføre kompetansehevende tiltak overfor kommunene i gjeldende eiendomslovgiving og følge opp kommunens arbeid innen dette området

Henvendelser fra kommunene om juridiske spørsmål er mange, og kommunene mangler ofte relevant kompetanse. Dette merkes også ved de mange henvendelser fra private som ikke opplever at de får nødvendig hjelp i landbrukslovsaker når de henvender seg til førstelinjen i kommunen. Fylkesmannen registrerer at både landbruksfaglig kompetanse og kapasitet på disse områdene er redusert. Det er behov for oppfølging/kompetanseheving av kommunene på dette området.

Det er ofte slik at de kommuner med best kompetanse er de samme kommunene som benytter den kompetansen fylkesmannen innehar. De svakeste benytter seg ikke av denne kompetansen.

Informasjon og veiledning foregår på telefon og epost.

Behandle klager over kommunale vedtak etter konsesjonsloven, jordloven og skogbruksloven.

Vi fikk i 2017 15 klagesaker i forhold til delingsparagrafen i jordloven. 2 av disse ble omgjort og innvilget. 11 ble stadfestet. 2 ble opphevet og returnert for ny behandling. Alle 15 var i utgangspunktet avslått i kommunen. Vi fikk i tillegg en klage på at søknad om nydyrking var innvilget av kommunen. Her ble kommunens avgjørelse stadfestet.

Vi fikk i 2017 inn 4 saker hvor søknad om konsesjon var avslått av kommunen. 2 ble omgjort, og konsesjon ble innvilget. 2 ble opphevet og returnert for ny behandling i kommunen.

Reindriftens arealressurser er ivaretatt (fra kapittel 3.1.1.1.1.5 i TB)

Rapportere på

Reindriftens arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser.

Situasjonen i Troms er veldig variabel, men generelt er det for lite kunnskap knyttet til reindrift ute i kommunene og samfunnet for øvrig for å ivareta næringen i samfunns- og arealplanleggingen.

For å bøte på dette har FM vært pådriver for et prosjekt som videreføres av Troms reindriftsamers fylkeslag. Prosjektet skal oppdatere distriktenes driftsplaner og bruksregler etter nye maler og veiledere som ble utarbeidet av kommuneprosjektet for reindrift i Troms 2016/17. Og kommunene er i gang med et prosjekt for å bedre dialog og samhandling mellom partene. Distriktsplanen er et viktig verktøy for samhandling mellom kommunene og næringen.

Det er også gjennomført en dialogkonferanse 2017 mellom siidaandelshavere i Troms og kommunene der samhandling, roller og ansvar i planprosesser var hovedtema.

FM jobber også tett sammen med Troms Fylkeskommune i utarbeidelse av regional plan for reindrift - som første fylke i landet.

Det er gjort et stort arbeid ifm registrering av gjeterhytter i reindrifta i fylket. Tidligere arkiv er mangelfullt og det er derfor veldig vanskelig å finne ut om alle hyttene er omsøkt iht. loven. Det er også en kompetansestrid omkring hvilken lov som skal anvendes ved ulovlighetsoppfølging på gjeterhytter i reindriften. Det er behov for en grundig avklaring med tanke på hvilken lov, reindriftsloven eller plan&byggningsloven, som skal anvendes. Fylkesmannen har bedt LMD & KMD følge dette opp og gi en nærmere avklaring hvor langt kompetansen i Reindriftsloven strekker seg.

Manglende ratifisering av reinbeitekonvensjonen skaper store utfordringer for forvaltningen og reindriften i Troms. Manglende vedlikehold av infrastruktur som konvensjonsgjerder gir stadig økende brukskollisjoner mellom norsk og svensk reindrift. Ulik oppfatning av hvilken jus som gjelder på svensk og norsk side gjør det problematisk og krevende med tilsyn, lovlighetskontroll og oppfølging.

Reduksjon i omdisponering (fra kapittel 3.1.1.1.1.6 i TB)

Rapportere på

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord sammenlignet med 2015.

I Troms ligger omdisponeringen på omtrent samme nivå i 2016 og 2015. Det er ikke en markert endring i holdning til jordvern. De fleste kommunene har i utgangspunktet en positiv holdning til jordvern. Ut fra topografi og lokalisering av gårdsbruk og dyrket mark, vil det alltid være et visst press for omdisponering av dyrket mark til ulike utbyggingsformål i Troms. I deler av fylket er det også en del nydyrking for å møte økte produksjonskrav og delvis kompensere for tap av dyrket mark til utbygging.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

Resultat. Så mye mindre ble omdisponert i 2016	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2015	Antall da dyrka jord som ble omdisponert i 2016
58.0	220.0	162.0

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

De statlige planretningslinjene er lagt til grunn i alle relevante regionale og kommunale planer.

Dette spørsmålet er ivaretatt.

Se pkt 3.1.1.1

Alle planer etter plan- (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Alle planer etter plan- og bygningsloven er vurdert med hensyn til samfunnsikkerhet, herunder klimaendringer.

Ivaretatt i alle saker. Se pkt. 3.1.1.1

Fylkesmannen ivaretar alle innkomne plansaker innen samfunn- og arealplaner på alle nivå med dedikerte personer innen samfunnsikkerhet i Planavdelingen, herunder også hvorvidt klimaendringenes konsekvenser er vurdert. Dette gjelder særskilt knyttet til temaene flom, skred, havnivåstigning og overvann.

3.1.1.2 Informasjon og veiledning er tydelig og målrettet

Fylkesmannen har gjennom året, på mange måter og i ulike former, gjennomført godt, tydelig og målrettet informasjons- og veiledningsarbeid rettet mot skoleeier, skoler, barnehagemyndighet, barnehageeier og PPT. Vi har gjennomført ulike type samlinger og møter med representanter fra en eller flere målgrupper, hvor vi har gitt informasjon og veiledning tilpasset målgruppen. Vår kjennskap til sektor i fylket har vært benyttet for best mulig å tilpasse, tydeliggjøre og målrette vår informasjon og veiledning. Sentrale områder for informasjon og veiledning har vært regelverk og nasjonale innsats- og fokusområder. Som sentrale eksempler kan nevnes nytt kap. 9A i opplæringsloven, inkluderende barnehage- og skolemiljø, desentralisert ordning for kompetanseutvikling, og ny rammeplan for barnehagene.

I tillegg har mye veiledning og informasjon blitt gitt i forbindelse med enkeltsaker og enkelthenvendelser om konkrete problemstillinger/tema som vi har fått fra sektor. Informasjon og veiledning har da blitt gitt muntlig eller skriftlig, på telefon eller i møter; på lyd/bilde der dette har vært mulig og hensiktsmessig, alternativt i fysiske møter. Målrettet veiledning har også blitt gitt i forbindelse med våre tilsyn og klagesaksbehandling.

Vår nettside har også i 2017 blitt brukt til informasjon ut mot sektor, samt at vi også i relativt stor grad benytter sosiale media og egenproduserte info-filmer på FB.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehage

Vi har jevnlig møter med regionale nettverk, regelverksamlinger og kompetansehevende tiltak. I 2017 har vi hatt et spesielt fokus på ny rammeplan og inkluderende barnehagemiljø. Vårt mål er fortsatt å gjøre våre kommuner gode.

I forbindelse med implementering av ny rammeplan har vi i samarbeid med Universitetet i Tromsø arrangert etterutdanning for barnehagemyndighetene i å utarbeide gode planer for implementering av statlige satsinger, her ny rammeplan. I tillegg har vi arrangert fagdager for barnehagemyndighetene og barnehageeiere, og dialogsamling med spesielt fokus på rammeplanens samiske innhold og oppgaver. En del av kompetansediplene er brukt til en 20 % prosjektstilling hos oss. Denne stillingen har bidratt til at vi i tillegg til det generelle arbeidet med implementering av ny rammeplan, har kunne reist ut til regioner og enkelt kommuner med ytterligere informasjon og kunnskap om ny rammeplan.

Vi har lagt stor vekt på å informere om Kompetansestrategien på ulike møter med kommuner, barnehageeiere, regionnettverk med mer. Siden våre møtepunkter ofte er med barnehagemyndighet og barnehageeiere, har vi i tillegg valgt å sende informasjon om kompetansestrategien og utlysingsbrev til alle barnehagene i fylket. Vi anser at denne måten å informere på fører til at kommunene er tilfreds med vår veiledning og støtte.

Vi får gode tilbakemeldinger når det gjelder arbeidsform og tema på våre samlinger. Formen ivaretar en delingskultur mellom kommunene, noe som igjen fører til lokal utvikling.

Skole

Vi har informert både offentlige og private skoleeier om de kompetansetiltak som igangsettes i statlig regi. Dette gjelder både videreutdanningsstrategien, ny desentralisert modell for kompetanseheving og tiltak for å bedre læringsmiljøet i skolene. Seks kommuner søkte og kom med i satsingen på inkluderende barnehage- og skolemiljø pulje 2.

Nytt regelverk om elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø har vært prioritert på møter med skoleeiere og på egne fagdager med hele sektoren. Vi har også deltatt på flere samlinger for enkeltskoler og regionvise samlinger for alle ansatte i skoleverket.

Barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Differanse resultatmål	Resultatmål	Grunnlagstall
0.3	3.7	4.0

Vi opplever at vi har et nært forhold til barnehagemyndighet og barnehageeiere, og at terskelen for å ta kontakt med oss er lav.

Skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens støtte og veiledning innenfor kompetanseutviklingstiltak

Resultatmål	Differanse resultatmål	Grunnlagstall
3.3 %	0.5 %	3.8 %

3.1.1.3 Fylkesmannen understøtter kommunenes arbeid med samfunnsikkerhet og beredskap

Fylkesmannen har veiledet og gjennomført konkrete tilbakemeldinger på skriftlig materiale fra kommunene på Helhetlig ROS(HROS), som er påbegynt tidligere og gjennomført i 2017.

Fylkesmannen har i sin oversikt 19 kommuner som har gjennomført HROS og 4 kommuner som har startet, men ikke gjennomført prosjektet innen 31.12.

Veiledning er gjennomført i kommunene under oppstartsmøter til arbeidet med HROS i 3 av de 4 kommunene som ikke har fullført arbeidet etter lov om kommunal beredskapsplikt (§2010). 5 kommuner har i tillegg fått veiledning på sitt arbeid. De 5 har fått vår status gjennomført HROS, uten gjennomført tilsyn-farge grønn i statuskart Troms (januarmøte).

Fylkesmannen har prosjektert, ledet og gjennomført Nasjonal Fjellskredkonferanse i Tromsø over tre(3) dager. Målsetting var å belyse fare for fjellskred og hvordan utøve samfunns- og arealplanlegging for innbyggere og næringsliv i Lyngenbassenget. Utført med reise i området, innspill om utfordringer fra næringslivet og politikere. Orientering om fjellskred med fare 1:100 i Kåfjord og omvisning i NVE sitt overvåkningscenter. Fagdage med innlegg fra forvaltning, forskning, fagansvarlige etater, samfunnsplaner og beredskap(krav i TEK-17). Avsluttet med diskusjonsøvelse og kontroll av planverk.

Fylkesmannen har gjennomført ett møte for alle kommunene (møtt 19 av 24) i Tromsø med tema nødnett og implementering av samvirkekanalen med DSB/DNK. Fylkesmannen har ikke oversikt over hvor mange kommuner som har gått inn på avtalen med DSB/DNK.

Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene. (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Gjennomføre tilsyn i ¼ av kommunene.

Fylkesmannen har gjennom økt bevilgning fra JD (kr. 588' ekstra stilling i Troms) økt antall tilsyn fra 6(1/4) til 8 kommuner i 2017. Tilsynene gjennomføres med ordfører, rådmenn/adm.sjefer, etatsledere, Brannsjef og service/IKT/kommunikasjons ansvarlige. Fokus, helhetlig risiko og sårbarhetsanalyser i hele kommunen med beredskapsplan, §14 og 15. Tilsyn gjennomføres med varsel, formøte, en dag fysisk gjennomføring, sluttmøte med funn etter lov og forskrift, foreløpig rapport, rapport med positive funn og evt. avvik og merknader og frist som kommunene selv setter for å følge opp(avvik/merknader). Etterarbeid med å følge opp kommunens egne vedtak som skal lukke kommunens avvik og merknader. Troms har ved utgangen av 2017, 19 kommuner som har gjennomført HROS med noen avvik og merknader etter §14 og 15. Fire(4) kommuner har ikke gjennomført HROS. Alle 4 har startet arbeidet, men ikke sluttført arbeidet innen 31.12.

Veiledning er gjennomført som konkrete tilbakemeldinger på skriftlig materiale fra kommunale HROS som er gjennomført. Veiledningsmøter i kommunene under oppstartsmøter til arbeidet med HROS.

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt med ¼ av kommunene

Tilsyn og veiledning med kommunenes etterlevelse av kommunal beredskapsplikt.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Totalt antall kommuner i embete	Antall gjennomført tilsyn
25.00 %	8.33	33.33 %	24.00	8.00

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ (fra kapittel 3.1.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.

Fylkesmannen har et tett og nært samarbeid med UiT-samfunnsikkerhetsstudie på Bachelor og Master nivå. Tre (3) diskusjonsøvelser er gjennomført i kommunene med kriseledelsen som diskusjonsøvelser i dette samarbeidet. En øvelse er gjennomført med Troms Fylkeskommune og skoleledelsen i adm. avd., politisk ledelse og ledere på VGS i Troms, inngår ikke i rapporttallet 8, men som den 9-ende øvelsen.

Nasjonal fjellskredkonferansen ble gjennomført som diskusjonsøvelse mellom hovedaktørene NVE, Politi og Fylkesmann og kommunene i Lyngenbassenget samt en støttekommune, totalt fem(5).

I tillegg fikk man øvd to forvaltningsnivå samt overvåkning fra det øverste nivået under øvelsen.

I tillegg har

Fylkesmannen vært involvert i tre andre kommuner, der vi har deltatt i kun en av øvelse grunnet kapasitetsutfordringer i egen avdeling.

Gjennomføre øvelser for kriseorganisasjonen i ¼ av kommunene.

Fylkesmannen skal fylle ut antall øvelser gjennomført med kriseorganisasjonen i kommunene. Avvik fra resultatmålet skal kort begrunnes i kommentarfeltet.				
Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kommuner i embetet	Antall kommuner det er gjennomført øvelser med
25.00 %	8.33	33.33 %	24.00	8.00

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Fylkesmannen har gjennomført de opplæringstiltakene som det er stilt krav om i styringsdokumentene. Vi opplever det som svært nyttig å delta på NAV fylke sine møter for NAV-lederne i fylket. Her har vi hatt innlegg om relevante tema, herunder utfordringer vi ser gjennom vår behandling av siste års klagesaker og funn fra vår tilsynsvirksomhet. Vi vil fremheve det gode samarbeidet vi har med NAV Troms. Dette er blant annet med på å tilrettelegge for gode kompetanseutviklingstiltak rettet mot NAV-kontorene, også innenfor sosialtjenesteloven.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor i fylket skal ha mottatt tilbud om opplæring.

Fylkesmannen i Troms har et nært samarbeid med NAV Troms om opplæringstiltak for NAV-kontorene i fylket. Innholdet i tiltakene fastsettes i samarbeid med NAV Troms, og det utarbeides en felles kompetanseplan. Fylkesmannen har dessuten deltatt på kompetansehevende tiltak i regi av NAV Troms.

Fylkesmannen gjennomførte i 2017 opplæring i lov om sosiale tjenester i NAV med tilhørende rundskriv. På bakgrunn av en lovendring ble det tidlig på året gitt

opplæring om bruk av vilkår og krav i sosialtjenesteloven § 20a om aktivitet for personer under 30 år (videokonferanse hvor alle NAV-kontor i Troms deltok). Videre ble det holdt regelverksamlinger 4 ulike steder i fylket. Deltakerne fikk da kortere reisetid enn om seminarne hadde blitt gjennomført i Tromsø. Det ble tilbudt opplæring for alle 24 NAV-kontor, og det var 109 deltakere til sammen på de 4 samlingene. Valg av tema ble gjort ut ifra våre erfaringer i klagesaker, gjennom tilsyn og oppdrag gitt i tildelingsbrev. Emner som ble gjennomgått var barneperspektivet (utredning og vurdering av barns behov) og ulike saksbehandlingsregler ved behandling av søknader om sosiale tjenester. Videre ble det gitt en oversikt over de 5 sosiale tjenestene, med hovedvekt på opplysning, råd og veiledning (sosialtjenesteloven § 17). Bruk av vilkår og krav i sosialtjenesteloven § 20a om aktivitet for personer under 30 år, ble også gjennomgått.

Etter forespørsel fra det største NAV-kontoret i fylket, gjennomførte Fylkesmannen opplæring om sosialtjenesteloven § 17 om opplysning, råd og veiledning for ca. 40 veiledere.

Fylkesmannen og NAV Troms arrangerte en konferanse over 2 dager om kvalifiseringsprogrammet (KVP), hvor tema var hvem som har rett til KVP, innhold i program og hvordan det kan tilrettelegges med mål om arbeid. Hva som kan være grunnen til at antall deltakere i KVP er lavere enn forventet og hvilke gode grep som kan gjøres for å endre på dette, var også tema. Målgruppen for konferansen var NAV-ledere og veiledere fra NAV-kontor som har oppgaver knyttet til KVP. Det var 46 deltakere på konferansen, og foredragsholdere var blant Arbeids- og velferdsdirektoratet og NAV Kongsvinger.

Fylkesmannen arrangerte et kurs over 2 dager i økonomisk rådgivning for kommunene i Troms, hvor blant veiledere i NAV-kontor, gjeldsrådgivere og verger deltok. Arbeids- og velferdsdirektoratet og Barne- og likestillingsdepartementet hadde ansvar for det faglige innholdet i kurset. Til sammen var det ca. 70 deltakere på kurset.

Videre gjennomførte Fylkesmannen en dagssamling for de fem økonominettverkene i Troms. Hovedtema var integrerte løp ved gjeldsproblematikk og sammensatte behov. Samlingen ble gjennomført i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som har et særskilt ansvar for å bistå Fylkesmannen i Troms med kompetansehevede tiltak innenfor økonomisk rådgivning.

Fylkesmannen har i 2017 gitt tilskudd til økonominettverkene til kompetanseheving og drift.

I samarbeid med NAV Troms og NAV Tromsø har Fylkesmannen også gjennomført opplæring for nyansatte i NAV, hvor vi har bidratt innenfor lov om sosiale tjenester i NAV.

Fylkesmannen søker å gjennomføre tiltak og aktiviteter på en slik måte at de ulike satsingene og aktivitetene ses i sammenheng. Dette konkretiseres ytterligere under rapportering på andre resultatområder. Tilskuddene på ansvarsområdene samordnes, og Husbanken har deltatt på møte der tilskudd fordeles i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Vi vurderer det slik at vår innsats har bidratt til kvalitetsforbedringer i de sosiale tjenestene i NAV-kontoret, og da særlig knyttet til KVP og saksbehandling generelt. Vi oppfatter det slik at NAV-kontorene etterspør vår bistand og i all hovedsak søker å forbedre praksis i samsvar med det vi formidler.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	24	24

3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

I 2017 etablerte FMTR et nettverk for de øverste lederne innen helse og omsorg i kommunene i Troms, i samarbeid med KS. Dette for å ha en direkte kontakt med kommunenes øverste strategiske nivå på helse- og omsorgsområdet. Mange av kommunene har rimelig god sykehjemsdekning (særlig de små), men har for få korttidsplasser, rehabiliteringsplasser, omsorgsboliger og trenger å utvikle et mer differensiert tilbud. Det er fortsatt mye å ta tak i når det gjelder å øke kvalitet samt tilgjengelighet og kapasitet i Troms. Tromsø kommune har i særdeleshet utfordringer med manglende kapasitet sine helse- og omsorgstjenester, og følges særskilt opp av fylkeslegen og Fylkesmannen. Fylkesmannen deltar på møter i Overordnet samarbeidsutvalg (OSO) og følger utviklingen tett.

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minst 70 % av kommunene har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer på helse- og omsorgsfeltet, bl.a. kompetanse- og rekrutteringsplaner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode.

Det er fortsatt få kommuner i Troms som har skikkelige planer for å møte fremtidens utfordringer innen helse- og omsorg. Det er også stor mangel på planer med hensyn til rekruttering og kompetanseutvikling. Kommunenes ledere utfordres på dette i Fylkesmannens planuttalelser og kommunebilder med oppfølgende kommunemøter. Mangelfull planstatus har også vært tematisert i samling for helse- og omsorgslederne, og de har blitt gjort kjent med "Planlegging av helse- og omsorgssektoren i kommune, Moment og tipsliste" (utarbeidet av representanter fra AU for omsorg 2020, etter avtale med Hdir). Questbackundersøkelsen vi sendte ut på vegne av Helsedirektoratet høsten 2017 ble bare besvart av 10 kommuner. Av besvarelsen fremkommer det at bare 4 kommuner har en politisk vedtatt plan for å møte fremtidens utfordringer.

Andel av kommunene som har lagt planer for å møte fremtidens utfordringer

Resultatmål	Differanse	Resultat
70	-53	17

Flere kommuner enn i (fra kapittel 3.1.3.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Flere kommuner enn i 2015 gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens [1].

[1] Antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud og antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud fremkommer av Helsedirektoratets oversikt over tildelt tilskudd. Oversikten oversendes fylkesmennene 3 ganger i året. I tillegg fremkommer antall kommuner som har dagaktivitetstilbud til personer med demens i Kostraskjema 4 pkt. 4. Totalt antall personer med demens som får dagaktivitetstilbud fremkommer av nasjonale kartlegginger av kommunenes tilrettelte tjenestetilbud for personer med demens. Siste kartlegging var i 2014, og neste er i 2018.

Behovet for en større satsning på dagaktivitetstilbud for personer med demens blir tatt opp med kommunene i enhver relevant sammenheng. I Troms har det vært

en dobling av antall dagaktivitetsplasser for personer med demens:

2015: 50 plasser, 2016: 72,4 plasser, 2017: 100 plasser. Det er i 2017 bare 4 av fylkets 24 kommuner som ikke har et slikt tilbud.

Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens

Resultat	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2015	Antall kommuner som gir dagaktivitetstilbud i 2016
8	9	17

Flere personer med dem (fra kapittel 3.1.3.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Flere personer med demens får dagaktivitetstilbud sammenliknet med 2015 [1].

[1] Se referanse under fotnote 3.

Det er 240 hjemmeboende personer med demens som får et dagsentertilbud i Troms i 2017. Dette er en klar økning fra 2016, da 166 hjemmeboende personer med demens hadde et tilbud.

Antall hjemmeboende personer med demens som får dagaktivitetstilbud

Resultat	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2015	Antall personer som får dagaktivitetstilbud i 2016
113	53	166

Personell i helse- og (fra kapittel 3.1.3.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

Viser til egen rapportering på Kompetanseløft 2020 til Helsedirektoratet, med frist til 1.mai

Personell i helse- og omsorgstjenesten har fått økt formalkompetanse

Resultat	Antall personell i 2015	Antall personell i 2016
107	5 210	5 317

Flere kommuner har ansatt psykolog sammenliknet med 2015 . (fra kapittel 3.1.3.1.1.5 i TB)

Rapportere på

Flere kommuner har ansatt psykolog sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8 for 2015 og brukes til oppfølging av kommunene i 2017. IS 24/8 for 2016 brukes for å måle måloppnåelsen ved utgangen av året.

Det er innvilget tilskudd til 12 av fylkets 24 kommuner, i tillegg til Longyearbyen. Det er også to kommuner fra Nordland med i et vertskommunesamarbeid i Sør-Troms. Tromsø og Harstad har flere psykologer ansatt, og har en rimelig stabil situasjon. Lyngen kommune er den eneste av de små som har klart å beholde sin psykolog over tid. Fagmiljøene i de små kommunene er ikke så robuste, og flere av kommunene har levert tilskuddet tilbake- fordi de ikke klarer å dekke sin egenandel på stillingene. Vi får nå i større grad gehør i kommunene for at de må samarbeide mer om å prioritere, rekruttere og beholde psykologer i kommunene. Vi benytter enhver anledning til å ta dette opp med kommunenes ledere, sist tatt opp i Januarmøtet i 2018.

Antall kommuner som har ansatt psykolog

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
4	3	7

Mulig det er en feilregistrering i 2016, da det på det meste har vært psykologer ansatt i 5 kommuner på det mest i Troms.

Økt andel av pasienter (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene sammenliknet med 2015 [1].

[1] Tall hentes fra IPLOS/SSB. Andelen beregnes ved å dele antall personer som får hab/rehab i kommunen på totalt antall personer med registrert behov for hab/rehab i kommunen.

FMTR har tildelt tilskudd til oppbygging av habilitering/rehabilitering i til 10 kommuner i 2017. De fleste prosjektene har som mål å beskrive status, samt å rede grunnen for videre utvikling. Først etter mottatt rapportering i april vet vi mer om utviklingen siste året i kommunene som har fått tilskudd.

Økt andel av pasienter med behov for habilitering- og rehabilitering mottar tjenester i kommunene

Resultat	Andel pasienter i 2015	Andel pasienter i 2016
0 %	3 %	3 %

Andel av befolkningen (per 1000 innbyggere) som mottar rehabilitering i kommunal institusjon i Troms.

Flere kvalifiserte årsverk (fra kapittel 3.1.3.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Flere kvalifiserte årsverk enn i 2015 arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene [1].

[1] Tall hentes fra KOSTRA.

Dette spørsmålet er vanskelig å besvare, da svært mange faggrupper i større eller mindre grad deltar i ulike habiliterings-/rehabiliteringsoppgaver. I mange kommuner er det kanskje heller ikke avsatt spesiell stillingsressurs dedikert til habilitering og rehabilitering. Fra statistikken til Kompetanseløft 2020 ser vi at det bare er 4 kommuner i Troms som har ansatt ergoterapeut. Kommunene er gjort oppmerksom på lovkravet som trer i kraft 01.01.20 om å ha slik kompetanse, som er sentral innenfor habilitering og rehabilitering.

Flere kvalifiserte årsverk arbeider innen habilitering og rehabilitering i kommunene

Resultat	Antall kvalifiserte årsverk i 2015	Antall kvalifiserte årsverk i 2016
9	238	247

Tall basert på antall fysioterapeut/ergoterapeutårsverk i kommunal tjeneste

Minst ett innsatsområde (fra kapittel 3.1.3.1.2.3 i TB)**Rapportere på**

Minst ett innsatsområde er iverksatt i minst en relevant avdeling i 75 % av kommuner [1].

[1] Helsedirektoratet vil i dialog med fylkesmannen utarbeide felles kartleggingsmetode. Resultatet av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

Legemiddelhåndtering skal ha vært tema i de aller fleste kommuner de siste årene. I følge USHT skal de fleste kommunene i fylket ha jobbet med riktig legemiddelbruk i hjemmetjenesten og i sykehjem i løpet av de siste årene. Questbackundersøkelsen foretatt av Helsedirektoratet hadde så lav svarprosent, at denne var til liten nytte.

Innsatsområde iverksatt

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	- 50 %	25 %

3.1.1.6 Forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats jf. Opptrappingsplan for rusfeltet 2016-2020

Fylkesmannen gir støtte til 3 lokale rusnettverk, som i sum dekker hele fylket. I disse nettverkene settes aktuelle rusfaglige tema opp, etter de lokale behov. Vi har lagt opp til å følge arbeidet som skjer i OSO (Overordnet samarbeidsorgan mellom UNN HF og de 30 lokalsykehuskommunene) tett. I denne sammenhengen deler vi informasjon som er relevant for å videreutvikle deres samhandling og fagutvikling innen rus og psykisk helse. Rus og psykisk helse opp mot boligsosiale problemstillinger dekkes gjennom intern samhandling mellom helseavdelingen og , avdelingen som dekker sosialområdet. Ekstern samhandling mot Husbanken ivaretas gjennom tverrfaglig sammensatt gruppe fra tre avdelinger i embetet. Vi forsøker også å bringe inn 0-24 arbeidet inn i alle relevante sammenhenger.

Minst 70 % av kommunene (fra kapittel 3.1.3.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Minst 70 % av kommunene sikrer brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helsefeltet [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

En god utvikling i kommunene med hensyn til å sikre brukermedvirkning innen rus/psykisk helsefeltet. "Brukerstemmen i Nord" har bidratt til dette. Brukermedvirkning tematiseres kontinuerlig i faglige møter med kommunal sektor.

Brukermedvirkning i tjenesteutvikling innen rus- og psykisk helse

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	3 %	73 %

90 % av kommunene har kartlagt (fra kapittel 3.1.3.2.1.2 i TB)

Rapportere på

90 % av kommunene har kartlagt rusmiddelsituasjonen i kommunen ved brukerplan eller annen kartlegging [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8.

Vi ser en liten, men gradvis økning i andelen kommuner som kartlegger rusmiddelsituasjonen sin. Vi har et samarbeid med Korus og Napha om dette, og hadde Brukerplan som et av hovedtemaene på den årlige fagsamlingen der de lokale Senter for rus og psykisk helse ved UNN, med sine tilhørende lokalsykehuskommuner deltar. Vi påtaler situasjonen for kommuner som mangler kartlegging, i tilskuddsbrev og kommunebilder, med påfølgende dialogmøter.

Kartlagt rusmiddelsituasjonen

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
90 %	- 40 %	50 %

70 % av kommunene har (fra kapittel 3.1.3.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

70 % av kommunene har sektorovergrepene system for identifisering av personer med behov for tidlig intervensjon ved rusrelatert problematikk [1].

[1] Tall hentes fra IS 24/8

Ut over de kommunene som har startet med BTI og/eller Tidlig inn, er det få kommuner som har satt identifisering i system. Vi oppfatter det slik at det ikke er helt klart hvordan tilnærmingen mot den voksne befolkningen skal være her. "Fra bekymring til handling" forutsetter at mye skal håndteres av sosialtjenesten i NAV og fastlegene. Disse ligger ofte noe perifert i forhold til det øvrige tjenestetilbudet i kommunene. Vi har tematisert eldre og rus/psykisk helse i flere faglige samlinger. Vi har en dialog med Korus om dette spørsmålet.

Sektorovergrepene system for identifisering av personer

Resultatmål	Resultat	Andel av kommunene
70 %	- 45 %	25 %

Flere kommuner har etablert (fra kapittel 3.1.3.2.1.4 i TB)**Rapportere på**

Flere kommuner har etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam for mennesker med rus- og psykisk helseproblematikk enn i 2016 [1].

[1] Tall hentes fra rapportering på tilskuddsordning "Langvarige sammensatte" (765.60) og "Kommunalt rusarbeid" (765.62) sett i sammenheng med IS 24/8.

FMTR arrangerer en årlig fagsamling der de lokale Senter for rus og psykisk helse ved UNN, med sine tilhørende lokalsykehuskommuner deltar. De siste fire år har ACT/FACT vært et sentralt tema i samlingene. I 2017 tildelte vi midler til et nytt team i Harstad, hvor 3 kommuner inngår i samarbeidet. I UNN HF er det nå fremmet forslag om å etablere ACT/FACT team, som springer ut fra den lokale SPHR- til alle lokalsykehuskommunene i UNN. Vi har bidratt til å styrke fokuset i en del av fylket, der kommunene sliter med å komme i gang, sannsynligvis grunnet kommunesammenslåing.

Etablert aktivt oppsøkende behandlings- og oppfølgingsteam

Resultat	Antall kommuner i 2015	Antall kommuner i 2016
0	1	1

3.1.1.7 Styrket folkehelsearbeid

Folkehelserådgiver er en del av embetets plangruppe, og koordinerer aller Helse- og omsorgsavdelingens planinns spill. I planuttalelser og annen veiledning til kommunene knyttet til folkehelsearbeidet har Fylkesmannen lagt mest vekt på å forklare folkehelseovens krav til systematikk i lokalt folkehelsearbeid. Vi har påpekt at oversikt over helsetilstanden er en forutsetning for et slikt systematisk arbeid.

Minst 75 % . (fra kapittel 3.1.3.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Minst 75 % [1].

[1] Helsedirektoratet vil ha dialog med fylkesmannen om kartleggingsmetode. Resultater av kartleggingen forventes brukt av fylkesmannen i oppfølging av kommunene gjennom året.

Stadig økende antall kommuner som gjør oversiktsarbeid, og som legger dette til grunn for sin planlegging. Mange små kommuner med liten lokal kompetanse og kapasitet sliter med dette, derfor ligger vi under landsgjennomsnittet her. Vi tematiserer problemstillingen i alle relevante sammenhenger, blant annet i samarbeidet om Program for folkehelsearbeid.

Systematisk og langsiktig folkehelsearbeid

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
75 %	- 21 %	54 %

Minst 80 % . (fra kapittel 3.1.3.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Minst 80 % [1].

[1] Som fotnote over.

De kommunene som har laget oversikt over helsetilstanden (13 av 24 kommuner ved utgangen av 2017) har en klart høyere kvalitet på folkehelsearbeidet enn de øvrige. Flere av disse har omtalt sosiale helseforskjeller i sine oversiktsdokumenter. Kommunene har i imidlertid i liten grad vektlagt sosiale helseforskjeller i sin planlegging etter plan- og bygningsloven. Vi har ikke gjort noen egen registrering av andel kommuner som har vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller i planer etter plan- og bygningsloven, men vi anslår andelen skjønsmessig til 30 %.

Vektlagt utjevning av sosiale helseforskjeller

Resultatmål	Resultat	Andel kommuner
80 %	- 50 %	30 %

3.1.1.8 Økosystemene i fylket har god tilstand og leverer økosystemtjenester

Til nå ser det ut som om vi har lyktes i å bekjempe Gyrodactylus i Skibotregionen. Dette vil i såfall være en viktig milepel for å sikre god tilstand i lakseførende vassdrag i nord. Arbeidet med restaurering av myr er ikke gjennomført. Vi har nedprioritert dette fordi vi vurderte at det var lite potensiale for å øke måloppnåelse på dette området i Troms ved restaurering av myr. Vi har store områder med intakte myrer som leverer økosystemtjenester i Troms.

Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner. (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Påbegynt overvåkingsprogram i alle vannregioner.

Påbegynt arbeid med delprogram. Innspill sendt til Miljødirektoratet 22. desember 2017

Økt bruk av påleggsmyndigheten (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Økt bruk av påleggsmyndigheten hjemlet i vannkraftkonsesjoner sammenliknet med 2016.

Fylkesmannen har avholdt møter med aktuelle kraftregulanter, og luftet aktuelle pålegg. Ingen pålegg gitt i 2017.

Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Vurdert fag- og hjemmelsgrunnlag for tiltak i alle vedtatte vannforvaltningsplaner. Iverksett tiltak i henhold til forvaltningsplan på eget ansvarsområde eller har en begrunnelse dersom tiltak ikke iverksettes.

Påbegynt vurdering av fag- og hjemmelsgrunnlag for tiltak i vedtatte vannforvaltningsplan.

3.1.1.9 Ingen arter og naturtyper i fylket er utryddet, og utviklingen til truede arter er i bedring

Vi har ikke tilstrekkelig innsats på dette oppdraget til å oppnå målet. Årsaken er at oppgaven er nedprioritert fordi vi ikke har nok saksbehandlere/kapasitet. Vi har behandlet søknader på tilskuddsordningene, og selv tatt initiativ til skjøtsel av slåttemarker i et landskapsvernområde som et tiltak i verneområder. Vi vurderer at dette har gitt gode resultater for slåttemarkene og forbedret tilstanden til skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Men vi har ikke inntrykk av at tilstanden til slåttemarker generelt i fylket er ivaretatt. Vi har heller ikke inntrykk av at utviklingen til horndykker er forbedret.

Alle tiltak for truede arter (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle tiltak for truede arter og naturtyper skal være i tråd med forvaltningsmål, faggrunnlag og handlingsplaner.

Vi har behandlet 4 søknader og gitt tilskudd til 2 andre fylkesmenn og 2 organisasjoner for kartlegging av horndykker i tråd med handlingsplanen. Vi har gitt tilskudd til 3 søknader om skjøtsel av slåttemarker. Vi har selv tatt initiativ til skjøtsel av slåttemarker i et landskapsvernområde (Skorpa Nøklan LVO) gjennom tildelte midler til tiltak i verneområder. Vi har gitt 1 tilskudd til kartlegging av Hubro.

3.1.1.10 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Det er mange små og store verneområder i Troms som i stor grad ivaretar vern av et representativt utvalg av norsk natur. Hvis de skal tas vare på for kommende

generasjoner, er det nødvendig med forvaltningsplaner og besøksforvaltning med besøksstrategi. Vi har ikke oppfylt målet om forvaltningsplaner og besøksstrategi for verneområder det det er nødvendig for å ivareta verneformålet. Det skyldes mangel på saksbehandlere/kapasitet. Vi har prioritert et geografisk område, Senja, der det er mange verneområder og utfordringer med økt ferdsel og bruk av verneområder i reiselivsnæring. Her har vi stor måloppnåelse.

Vi har levert innspill til NIN-basiskartlegging av store områder i Troms. Dette vil bidra til økt kunnskapsgrunnlag så et representativt utvalg av natur kan ivaretas også utenfor verneområder.

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016. (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Antall gjennomførte verneplanprosesser innenfor skogvern er økt i forhold til 2016.

Gjennomført verneplanprosess for frivillig vern av Blåberget naturreservat, Bardu kommune. Det er opprettet.

3.1.1.11 Utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer er redusert og forurensning skader i så liten grad som mulig helse og miljø

Risikobaserte tilsyn og landsdekkende tilsynsaksjoner har bidratt til å synliggjøre og redusere trusselbildet ved å påpeke avvik og forbedringspunkter når det gjelder utslipp av **helse- og miljøfarlige stoffer**. Kravstillelse i utslippstillatelser regulerer også virksomhetene på dette området, og bruk av nasjonale tillatelsesmalersikrer videre en enhetlig reguleringspraksis. Belastningsfullmakten for 2017 (gebyr på tilsyn og konsesjoner) på NOK 1,3 mill. er benyttet ved at det er fakturert NOK 1,3003 mill. Virksomhetene har riktignok betalt inn vel NOK 1,16 mill. innen 31.12.2017, men det har vært utenfor vår kontroll, og resterende innbetales i 2018.

Til Oppdrag 3.1.4.4.2 vil vi orientere om at alle skipsverft er kontaktet vedrørende måleprogrammer. Vi mangler imidlertid måleprogrammer fra flere, noen er mangelfulle, men vi vil følge dette opp i 2018. Når det gjelder oppdrag 3.1.4.4.10 rapporterer vi at Overvåkingsprogrammet for Miljøprosjektet Tromsø havner er revidert og følges opp. Tromsø mekaniske har flyttet sin skipsverftvirksomhet ut fra Tromsø indre havn den 31.12.2017. Pålegg for gjennomføring av tiltaksplan for opprydding i forurenset grunn ved Vervet er gitt og det forventes oppstart av arbeidene i februar 2018. Overvåkingsprogrammet Harstad Ren Havn skulle vært revidert i 2017, men dette er utsatt til 2018 som følge av redusert kapasitet her. Oppfølging av eiendom med forurenset grunn er satt på vent med bakgrunn i rettsbehandling.

Oppfølging av prioriterte skipsverft er ellers rapportert i større detalj i egen tabell.

Arbeidet med avfallsplaner har pågått jevnt og trutt, men utfordringen nasjonalt gjelder også for Troms ved at det er vanskelig å få inn avfallsplanene til godkjenning.

Marin forsøpling har vært spesielt prioritert i 2017, og forsetter også i 2018. Sammen med arbeidet med avfallsplaner i havnene, bidrar dette til å redusere trusselen fra plastforsøplingen til sjø.

Vi har startet arbeidet med å oppgradere utslippstillatelsene for kapittel 14-anleggene i fylket. Til oppdrag 3.1.4.4.3: Vi har 11 avløpsanlegg regulert som kapittel 14 anlegg. Oversikt over status kan oversendes ved behov. Når det gjelder generering av slam ser det ut til at det finnes gode nedstrømsløsninger som sikrer forsvarlig håndtering av slammet, og vi har startet arbeidet med revidering av tillatelsene til anleggene som behandler slam. Det mottas ikke avløp/slam fra settefiskanlegg til noen av avløpsanleggene i dag, og det foreligger heller ikke planer, som vi kjenner til, for dette i fremtiden. Settefiskanleggene har egne avløps- og renseløsninger.

Det er fremdeles mange henvendelser fra befolkningen som gjelder kommunenes manglende oppfølging av forsøplingsaker. Vi har gjennomført tre kommunetilsyn på forsøplingsområdet, og det har bidratt til å løfte spørsmålet omkring forsøplingsutfordringen i de største kommunene i fylket.

Pukkverk, skipsverft, galvanoidindustri (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Pukkverk, skipsverft, galvanoidindustri, forbrenningsanlegg og fiskeforedling driver i tråd med kravene i forurensningsforskriften.

Fylkesmannen behandler meldinger om nye virksomheter i disse bransjene fortløpende, og vurderer også behovet for å regulering gjennom egen tillatelse. Klager følges opp gjennom direkte kontakt med virksomheten (brev/telefon) og/eller gjennom aksjonstilsyn. Bransjene er videre med i vurderingene når det settes opp planlagte tilsyn (risikobasert).

Prioriterte skipsverft

Navn på prioriterte skipsverft	Undersøkelser	Behov for tiltak	Tiltaksplan land	Tiltak land	Tiltaksplan sjø	Tiltak sjø
Maritim Slip og Motor AS, Eidkjosen Tromsø	Varsel, Pålegg	Land	Varsel			
Ibestad Bygg- og Skipsservice AS	Varsel, Pålegg	Land	Varsel, Pålegg			
Harstad Mek Verksted AS, Sentrum	Varsel, Pålegg	Land				
Harstad Mek Verksted AS, Samasjøen	Varsel, Pålegg					
Seaworks Slip AS	Varsel, Pålegg	Land	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg		
Tromsø Mekaniske AS	Varsel, Pålegg	Land	Varsel, Pålegg	Varsel, Pålegg		

Maritim Slip og Motor AS: har gått konkurs, foreløpig uavklart hva som skjer videre. Ibestad Bygg- og Skipsservice AS: Mottatt tiltaksplan på land i nov 16, skulle koordineres med Maritime slipp og motor. Foreløpig ikke varslet tiltak. Tiltak i sjø er ikke aktuelt her. Under eiendomsoverdragelse, ventet avklart i mai 2018. Harstad Mek. Verksted AS, Sentrum: Varslet pålegg om tiltaksplan. I bero til sak er avgjort i rettsystemet. Seaworks Slip AS: Overvåking. Harstad Mek. Verksted AS avd. Sentrum og Samasjøen og Seaworks Slip AS: Behov for tiltak i sjø som i Harstad Havn-prosjektet. Tromsø Mekaniske AS: Ikke fullstendig opprydding, gjennomført straktiltak og har pågående overvåking. Mottatt generell tiltaksplan og pålegg om tiltaksplan gitt. Arbeidene starter februar 2018. Behov for tiltak i sjø som under Tromsø Havn-prosjektet.

3.1.1.12 God økonomiforvaltning i kommunene

Det er positivt at embetet har klart å redusere antall ROBEK-kommuner i Troms siste år. Kvæfjord ble meldt ut i august 2017, mens Torsken og Nordreisa forsetter som ROBEK-kommuner. Nordreisa dekker siste rest av underskuddet i 2017, og vil med all sannsynlighet kunne meldes ut når kommunestyret vedtar regnskapet for 2017. Torsken har fortsatt et udekket underskudd, men vil fra 01.01.2020 inngå i den nye Senja kommune.

Fylkesmannen har hatt spesielt fokus på kvalitetssikring av KOSTRA-tall i 2017, og resultatene tyder på at dette har gitt god effekt. Antall feil på eiendomsforvaltningsområdet er redusert fra 16 til 6, og alle kommunene har rapportert regnskap tidnok til å komme med i den foreløpige KOSTRA-rapporteringen.

Embets veiledning og utstrakte bruk av KOSTRA-statistikk mener vi har bidratt til både økt kompetanse i kommunenes økonomiforvaltning og økt kvalitet i KOSTRA-tallene. Vi har tro på at dette på sikt vil gi kommunene bedre analysegrunnlag og kompetanse til å finne effektive løsninger for sine kommuner.

Det generelle bildet er at det er god økonomisk kontroll i Troms-kommunene, men krevende og sårbar økonomi i flere kommuner med svake økonomiske nøkkeltall over tid og begrensede fondsmidler og/eller høy lånegjeld.

Gode år i 2015 og 2016 har imidlertid bedret økonomien i mange kommuner i Troms. Selv om tallene for 2017 ikke er klare ennå, tyder mye på at også 2017 vil være et godt år for kommunene hvor blant annet skatteinngangen er oppjustert betydelig i løpet av året.

Gjennomgang av kommunenes økonomiplaner 2017-2020 viser imidlertid at det budsjetteres med for svake resultater i økonomiplanperioden, samlet gjennomsnitt for Troms er 0,5 %. Det vises i denne sammenheng til det anbefalte nivået for netto driftsresultat er 1,75 %. Økonomiplanene viser også at netto lånegjeld samlet for Troms øker kraftig i forhold til inntektene, men at det er store variasjoner i gjeldsutviklingen i kommunen. Kommunene i Troms planlegger samlet med en svak styrking av disposisjonsfondene fram mot 2020.

I henhold til Fylkesmannens tilråding om kommunestruktur i Troms gjenstår mange utfordringer i kommunene i fylket. Hvordan kommunestrukturarbeidet vil bli tatt videre av regjeringen får vi nærmere svar på ved framleggelse av Kommuneproposisjonen for 2019 (mai 2018).

I Troms legges det stor vekt på å ha en tett og god kommunedialog, både gjennom møter (kommunemøter, ROBEK-møter, samlinger) og veiledning pr. telefon og mail. Vi mener dette er helt avgjørende for å kunne bistå den enkelte kommune best mulig, og for å kunne komme inn tidlig ved eventuelle problemer

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1 i TB)

Rapportere på

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2017 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2016.

Antall ROBEK-kommuner i Troms er redusert med én (Kvæfjord) siste år, fra 3 til 2 (Torsken og Nordreisa). Fylkesmannen har tro på at den veiledning og rådgivning som embetet gjør er effektiv, og at dette bidrar til at nivået på antall ROBEK-kommuner i Troms holdes nede. Det er i dag kun én kommune i faresonen for innmelding, dvs. med underskudd i 2016 som må dekkes i 2017 og 2018.

Fylkesmannen har tett oppfølging av alle våre ROBEK-kommuner, med bl. a. årlig oppfølgingsmøte mellom kommuneledelse (pol. og adm.) og embetsledelse, gjennomgang av periodiske økonomirapporter og en grundig lovlighetskontroll av budsjettene der det også gis råd og veiledning. Sett hen til at antall ROBEK-kommuner i Troms reduseres, gir dette grunn til å tro at den oppfølgingen vi har overfor kommunene er hensiktsmessig i forhold til resultatmålet

Status for ROBEK-kommunene i Troms pr. i dag:

Nordreisa kommune vil med stor sannsynlighet klare inndekning av siste rest av underskuddet i 2017, og vil da kunne meldes ut i 2018.

Torsken kommune har en inndekningsplan som går fram til og med 2020. Kommunen er imidlertid vedtatt sammenslått med Lenvik, Tranøy og Berg fra 01.01.2020, til nye Senja kommune.

Det vises til punkt.7.3.6.2.1 for nærmere beskrivelse av Fylkesmannens arbeid med ROBEK-kommunene i fylket.

Antall kommuner i ROBEK

Kommuner per desember 2016	Kommuner per desember 2017	Avvik
3	2	- 1

Kvæfjord kommune meldt ut 14.08.2017

Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016. (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2016.

Fylkesmannen har hatt sterkt fokus på kvalitetssikring av KOSTRA-tall i 2017. Vi har fulgt kommunene tettere opp både mht. at skjema og regnskap skal leverer i tide og kvaliteten i innleverte data.

Kvalitetssikring av tall på eiendomsforvaltningsområdet har vært et fokusområde både fra KMD og Fylkesmannen i 2016 og 2017. Det viser seg at dette har gitt gode resultater i Troms, og at antall feil på dette området er redusert vesentlig fra 2016 til 2017.

I Troms er vi også fornøyd med at alle kommunene leverer regnskap innen fristen slik at de kommer med i den foreløpige publiseringen av KOSTRA-tall 15. mars. Dette er gjør at vi kan sette sammen tall allerede i mars, og kommunene og Fylkesmannen kan bruke "korrigeringsvinduet" mellom 15. mars og 19. april til å rette opp eventuelle feil. Det vises til mer utfyllende rapportering om veiledningsarbeidet under pkt 7.3.6.5.1.

Kvalitet i KOSTRA-data

Feil per juni 2016	Feil per juni 2017	Avvik
16	6	- 10

Tabellen gjelder statistikk på eiendomsforvaltningsområdet

3.1.1.13 Økt verdiskaping i landbruket

Fylkesmannen har, sammen med partnerskapet, arbeidet med verdiskaping i landbruket gjennom strategiene i Regionalt næringsprogram og gjennom tilskudd til prosjekter. Innenfor det tradisjonelle jordbruket har vi ikke hatt ressurser til å være tilstrekkelig aktive og målrettet i forhold til svært aktuelle utviklingsområder som økt matproduksjon i praksis, motvirke bruksnedleggelse og jord ut av drift, plan for rekruttering og videreutvikling av alle sider av landbruket i Troms, men sammen med bondelaget i Troms har vi nå bidratt til å få laget rapporten «Troms mulighetenes landbruk – små grep kan gi økt matproduksjon (Agri analyse rapport 8 – 2017)». Rapporten peker på noen utfordringer som har fått en sentral plass i regionalt næringsprogram for 2018, og som Fylkesmannen og resten av det regionale partnerskapet vil ta tak i fremover.

I samarbeid med Troms fylkeskommune arrangerte Fylkesmannen i Troms *Arktisk landbrukskonferanse* 29 og 30 mars 2017 i Tromsø. Med bakgrunn i Agri Analyses rapport 8 - 17 ble det satt fokus på utfordringer i Troms-landbruket knyttet til eiendomsstruktur og jordvern. Det ble gjennomført en landbruksdebatt med sentrale, kommende stortingspolitikere fra fylket. Eiendomsforhold og beiterettslige problemstillinger ble grundig belyst i nært samarbeid med Nord - Troms jordskifterett. Konferansen hadde bred oppslutning fra næringen, forvaltningen og politikere.

Innenfor tilleggsnæringer har vi hatt mest fokus på lokalmat og Inn på tunet. Vår innsats med Inn på tunet ble i utgangspunktet redusert noe i 2017 på grunn av ressursbegrensning. I løpet av året har det vist seg at det nok fremdeles er behov for mer ressurser til IPT og vi økte vår innsats noe mot slutten av året. Vi har godt samarbeid med Fagforum for Inn på tunet og har i 2017 bla bidratt til kurs «bli bedre på net». Vi har også arrangert seminarer med tema Inn på tunet som integreringsarena, og satt i gang et arbeid for å få flere av gårdene som har et omsorgstilbud til å bli godkjente Inn på tunet gårder. Prosjektet Ut på Vidda styres fra fylkesmannen i Troms.

Lokalmat er et svært aktuelt tema som vi gjerne skulle gjort mer med. Men vi har bidratt litt - vi har sammen med Finnmark arrangert studietur til Gudbrandsdalen for lokalmatprodusenter. Dette har resultert i at en del av de som var med på turen er begynt å jobbe for å få til en felles salgs og distribusjonsløsning tilsvarende Gudbrandsdalsmat. Ellers har både Fylkesmannen, Troms Fylkeskommune og Innovasjon Norge støttet opp om Arktisk kje gjennom flere år gjennom ulike prosjekter.

Arktisk kje er en produsentsammenslutning som har gått sammen for å kunne tilby produkter av kjøtt til norske forbrukere. Det har vært jobbet med å standardisere kvalitet på kjøtt og størrelse på slakt. De har godt samarbeid med Nortura og Mydland om slaktning og produktutvikling. I 2017 fikk Mydland og Arktisk Kje gull for varmøkt kjelår i NM i kjøttprodukter.

Det blir også jobbet opp mot forbrukere. I Troms har vi lange tradisjoner for å bruke kjøtt, og på SMAK-nordnorsk matfestival er kjøtt lettsolgt. På Matstreif i Oslo har det også vært en positiv utvikling på salg av kjøtt, og i 2017 solgte man betydelig mer enn i 2016. Folk som flytter til Norge fra andre kulturer er etterspør kjøtt og de er vant til å ha kjøtt som en del av sitt kosthold.

Det jobbes nå med å øke volum av produksjon av kje. Gårdbrukerne ønsker å etablere «kjhote» for å kunne øke produksjon av kjøtt.

Etter at prosjektet Grønt reiseliv ble avsluttet i 2016, har det ikke vært kapasitet til å følge opp reiselivsaktører i tilstrekkelig grad. I den grad folk har tatt kontakt, har vi henvist til Innovasjon Norge. Vi ser imidlertid at det fortsatt er behov for mobilisering og nettverk innenfor grønt reiseliv for at også landbruket og de mindre tilbyderne utenfor byene skal kunne nyte godt av den enorme utviklingen i reiselivet i Troms.

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Regionalt bygdeutviklingsprogram er fulgt opp i tråd med nasjonal politikk.

Gjeldende RBU for Troms ble utarbeidet i 2012 med virkeperiode 2013-16. Det har årlig blitt gjort små justeringer i RNP og RMP. I tråd med nasjonale føringer er programmet ikke rullert i 2016 og det er forlenget til å gjelde ut 2018. Arbeidet med å rullere RBU sammen med Finnmark kom i gang i november 2017.

RMP: Det ble i jordbruksoppgjøret 2016 bestemt at det fra 2017 ikke lengre skal gis tilskudd til hesjing gjennom RMP. For å ta inn denne endringa, ble det utarbeidet ny forskrift for regionale miljøtilskudd i Troms.

RNP: Det er, i samarbeid med partnerskapet, bare gjort mindre justeringer i RNP for 2017. Satsingsområder og tilskuddssatser er de samme som i 2016. Næringsprogrammet legger føringer for utrednings- og tilretteleggingsmidlene og midler til investering og bedriftsutvikling i landbruket.

Utrednings- og tilretteleggingsmidlene: Det er har vært god tilgang på gode søknader til UT-midlene og vi har behandlet 64 søknader, hvorav 49 ble innvilget. Troms hadde en ramme på kr 2 320 000, i tillegg ble det inndratt kr 1 845 075. Søknadene fordeler seg på satsingsområdene i regionalt næringsprogram slik:

- Rekruttering; 3 søknader - 13,7% av midlene
- Kompetanse; 8 søknader - 14,6% av midlene
- Produksjon av mat; 12 søknader - 30,3 % av midlene
- Økologisk; 2 søknader - 3,6% av midlene
- Skog, trevirke og bioenergi; 5 søknader - 7,9 % av midlene
- Andre bygdenæringer 19 søknader - 29,9 % av midlene

Innenfor andre bygdenæringer har Fylkesmannen hatt et spesielt fokus på Inn på tunet og videreforedling av mat.

Midler til investering og bedriftsutvikling: Troms hadde en ramme på 28 984 640 inkludert midler overført fra året før og tilleggsbevilgning. Innenfor tradisjonelt jordbruk er det langt flere søknader enn det er midler til, mens det ikke er like god tilgang på søknader til tilleggsnæringer. Troms har en stor utfordring med at det er mange små melkebruk, og at mange av disse ikke har bygd om til løsdrift.

Ca 17,3 % av midlene er gått til tilleggsnæringer. Av midlene til som går til tradisjonelt jordbruk gikk ca 48% til melkebruk, 23% til kjøttproduksjon på storfe, 27% til sau og 2% til geit. Ca 6% av midlene er gitt som tilskudd til generasjonsskifte.

RSK: Det er ikke gjort noen justeringer i RSK siden starten i 2013. Arbeidet med skogbruksplanlegging er ikke fulgt opp i tilstrekkelig grad. Dette skyldes delvis kapasitetsmangel, men også det at kostnadene ved skogbruksplanlegging ikke står i forhold til ressursgrunlaget i skogen.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst.

For første gang blei det i 2017 trukket ut felter i Troms som kom inn under kriteriene avvirking av gran over 250 kbm. 3 felter i Skånland kommune kom med i dette utvalget. Fylkesmannen valgte i samarbeid med LD å trekke ut ytterligere 42 felter med hogst av lauvskog i 8 kommuner. To kommuner tok med to felter i tillegg til disse. Dermed var det 47 felt som skulle kontrolleres. Fylkesmannen har sendt ut skriv til kommunene med frist for oppfølging, tatt opp temaet på fagsamling med kommunene og tatt det opp med kommunene pr telefon. Fylkesmannen har vært med på stikkprøvekontroll i 2 felt. Pr. dato er to felt avslutta.

Utfordringer:

- manglende kapasitet og kompetanse i kommunene gjør at skogeierene ikke får faglig veiledning
- det meste av hogsten foregår som rotsalg og virkeskjøpere tar ikke opp med skogeier hvordan foryngelsen skal gjennomføres
- manglende tradisjon og kompetanse hos skogeiere om forvaltning av skog

Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging. (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Tilfredsstillende oppfølging av hovedplan for skogbruksplanlegging.

Det er ikke gjennomført skogbruksplanlegging i Troms siden 2009, men unntak av noen få takster av enkelteidommer i Balsfjord i 2016 samt at Statskog har gjort MIS-registreringer på sine areal i Balsfjord, Målslev og Bardu.

3.1.1.14 Bærekraftig landbruk

Økologisk landbruk er en bærekraftig produksjonsform. Av kapasitetsmessige grunner begrenser fylkesmannens arbeid med økologisk landbruk seg til behandling av søknader om UT-midler på området og tildeling av nordnorsk økomatpris i samarbeid med FM Finnmark og FM Nordland. Et viktig prosjekt støttet med UT-midler er Økt produksjon og forbruk av økologisk melk i Nord-Norge. Prosjektet eies av TINE.

God agronomi er viktig for et bærekraftig landbruk. Det har i flere år været satt stort fokus på dette tema både i forvaltninga og rådgivingsapparatet. Det er vanskelig å vurdere effekten av denne satsingen. Satsingen pågår fortsatt, men med noe mindre intensitet. Det pågår fortsatt et Agronomiprojekt i regi av NIBIO i samarbeid med bl a NLR. Prosjektet avsluttes i 2018.

Jordvern er viktig for et bærekraftig landbruk. Fylkesmannen har også dette året hatt et fokus på jordvern og jord i drift. Dette har vært tema for møter med landbruksansatte og kommuneledelse.

Også gjennom forvaltning av miljøvirkemidlene, bidrar fylkesmannen til innsats for et bærekraftig landbruk. Nærmere omtale av forvaltning av disse midlene fremgår av pkt 3.1.6.2.2.1

Den ekstra klimasatsinga på tettere planting og økt gjødsling i skog har delvis blitt tatt i bruk.

Økt planting med tilskudd (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Økt planting med tilskudd til tettere planting, og økt gjødsling, sammenlignet med 2015.

Gjennomsnittlig plantetall er en god del høyere enn minste lovlige plantetall i Troms. Det var det også før tilskott til tettere planting blei innført. Det er fordi man tar høyde for at det ikke er innslag av naturlig foryngelse og at det er en del avgang. Det blir søkt om tilskott til tettere planting ved nesten alle plantetiltaka. Tilskott til tettere planting bidrar til at man kan få framtidige plantefelt med tilnærma optimal tetthet som vil gi økt karbonbinding.

Det er ikke gjennomført gjødsling i Troms. Målselv kommune har arbeidd med å få til gjødsling med helikopter på rundt 1000 da. Det blei av ulike årsaker ikke gjennomført i 2017, men kommunen satsar på å få dette gjort i 2018.

Tiltak i regionalt miljøprogram (fra kapittel 3.1.6.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Tiltak i regionalt miljøprogram er innrettet mot de regionale miljøutfordringene.

Gjeldende RMP ble utarbeidet i 2012 med virkning fra 2013. Da ble det gjort en gjennomgang av miljøutfordringene knyttet til jordbruket i fylket. Hovedutfordringen har vært å opprettholde kulturlandskapet og hindre gjengroing. De fleste RMP-tiltakene er derfor innrettet mot dette. I tillegg har vi bl a innført tilskudd til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Denne ordninga ser vi blir tatt stadig mer i bruk. Vi ser at miljøutfordringene eller fokus for miljøutfordringene, endrer seg og at det nå ved rullering vil bli aktuelt å vri tilskuddene mer mot klima og vannforurensning.

Det ble i jordbruksoppgjøret 2016 bestemt at det ikke skal gis tilskudd til hesjing gjennom RMP fra og med 2017. For å ta inn denne endringen, ble forskriften for regionalt miljøtilskudd justert. Ca 98 % av fylkets kvote på kr. 9,3 millioner ble disponert i 2017.

3.1.1.15 Andre oppdrag**3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger****3.1.2.1 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv**

Fylkesmannen samarbeider løpende med Husbanken. Arbeidet med å implementere strategien Bolig for velferd er i gang. Vi har samordnet dette arbeidet internt hos Fylkesmannen i Troms, siden det er flere avdelinger som har oppgaver på området. Vi har samarbeidsavtale med Husbanken for 2016-20120, hvor formålet blant annet er å samarbeide om tiltak i strategien. Avtalen regulerer blant annet møtepunkter på ulike nivå i begge virksomheter. Det skal for hvert år i avtaleperioden utarbeides en felles handlingsplan hvor de ulike aktiviteter fremgår.

Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal integrere det boligsosiale arbeidet i etablerte fora og læringsarenaer, og ha gjennomført minimum to kompetansehevede tiltak for kommunene i fylket om boligsosialt arbeid.

Boligsosialt arbeid og arealplanlegging:

Boligsosialt arbeid er fokus i arbeidet med reguleringsplaner og kommuneplaner. I forbindelse med større boligprosjekter etterlyser vi kommunens vurdering om tilvinsningsrett og bruk av reguleringsplaner for å realisere avdekkede behov i boligsosial handlingsplan. Vi har dessverre ikke "høstet" noen erfaringer på dette og vi ser at det er nødvendig å holde dette fokuset. Samtidig må vi se på ulike metoder for å se til at kommunene, i større grad, realiserer sine boligsosiale handlingsplaner gjennom "vanlige" reguleringsplaner.

Vi erfarer at kommunene har problemer i forhold til å realisere boligsosial handlingsplan i planverket. En del av problemet her kan være det økonomiske aspektet i forhold til anskaffelser av kommunale boliger og virkemidlene versus reguleringsplaner. I forbindelse med kommuneplanarbeidet anbefaler vi en bestemmelse om at ved utarbeidelse av reguleringsplaner med formål bolig skal boligsosial handlingsplan vurderes. Men vi lykkes likevel ikke helt her.

Vi bidrar til å profilere Veiviseren fra Husbanken i alle aktuelle fora, også i våre tilbakemeldinger på planer etter PBL.

Fylkesmannen i Troms er prosjektleder for "Universell utforming i reguleringsplaner". En stor del av dette arbeidet er knyttet opp til rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og seniorrådet. Boligpolitikk og universell utforming er et tema her. En målsetting her er å styrke kompetanse om planlegging og medvirkning i rådene.

Kompetansehevede tiltak 2017:

På Fylkesmannens årlige møte med ordførere og rådmenn, orienterte Husbanken om strategien "Bolig for velferd" da boligpolitikk var tema. Videre bidro to representanter fra Fylkesmannen da Husbanken hadde kick off for oppstart av kommuneprogrammet for Harstad kommune.

I tillegg var det planlagt at Fylkesmannen og Husbanken skulle samarbeide om å utarbeide en oversikt/kartlegging av boligsosiale utfordringer i kommuner i Troms (kunnskapsgrunnlag). Dette skulle gjøres i samarbeid med Fylkesmannens to kommuneøkonomer, men på grunn av langvarig vakanse i en av stillingene, måtte dette arbeidet utsettes til i 2018.

Fylkesmannens bidrag til at det boligsosiale arbeidet i kommunene er kunnskapsbasert

Resultatmål	Differanse	Grunnlagstall 1
2	0	2

3.1.2.2 Helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket

Fylkesmannen har gjennomført ett møte i Fylkesberedskapsrådet i 2017. Tema for gjennomgang var FylkesROS.

Fylkesmannen har gjennomført møte i sikkerhetsforum Troms, gjennomgått sikringsverdige objekter og Forsvarets nøkkelpunktliste med Politi og HV-16.

Fylkesmannen har gjennomført sjefsmøte i Troms på Sommarøya for å gjensidig oppdatere ledere i Troms innen Totalforsvaret og utfordringer knyttet til det helhetlige beredskapsbilde i Troms. Gjennomført over 2 dager.

Fylkesmannen i Troms har gjennomført sivil-militært kontakt møte for ledere i Nord Norge med deltagelse fra Generalen i FOH, alle territorielle HV ledere i Nord-Norge, Politimestere, Distriktssjefer i Sivilforsvaret, Kystvakt, Kystverket, HRS, Fylkesmenn, regionalt helseforetak, Statens Strålevern, Sjef 339 SQ, Sysselmannen på Svalbard og DSB. Gjennomført over 2 dager.

Fylkesmannen har deltatt i LRS som Politimesterens rådgiver under øvelse med scenario hentet fra FylkesROS Troms (skipsulykke cruiseskip).

Fjellskredkonferansen samlet sentrale aktører nasjonalt, regionalt og lokalt, samt ambassader og forskningsmiljøer og utdanningsmiljøer.

Fylkesmannen foreleser på samfunnssikkerhetsstudie ved UiT Tromsø og Harstad, samt på katastrofe uka til medisinerstudentene.

Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser (fra kapittel 3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal evaluere alle hendelser av regional betydning, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter hendelsen.

Hendelser i 2017 har vært stormen "YLVA" som rammet Nord-Norge 22.-24.11. Evalueringsrapport vil bli oversendt i 2018. En kommune ble hardt rammet med strøm- og EKOM-bortfall, flere kommuner var delvis rammet av de samme årsakene, samt tap av skog i en kommune. Sektorene landbruk, helse, brann og redning samt kriseledelsen og bortfall av nødnett var berørt. Fylkesmannen var i NRK og orienterte, samt støttet kommunene med bistand.

Fylkesmannen skal evaluere eller (fra kapittel 3.2.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal evaluere eller delta i evalueringen av alle regionale øvelser hvor fylkesmannen har deltatt og fylkesmannens embetsøvelser, og sende evalueringsrapportene til DSB innen tre måneder etter øvelsen.

Fylkesmannen har gjennomført to øvelser i 2017, en der DSB stod for regien og en diskusjonsøvelse med embetsledelsen, regionale statlige hovedaktører i Fjellskredberedskapen.

DSB har utarbeidet en rapport med erfaringer som er implementert i det videre arbeidet med beredskapsplan, tiltakskort og styringsform mellom våre staber. NVE og Fylkesmannen har i fellesskap utarbeidet en rapport etter fjellskredøvelsen.

3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Vi har årlige møter med andre statlige virksomheter der tilsyn er hovedtema. Vi har invitert inn Mattilsynet, Arbeidstilsynet, Statens veivesen og Komrev Nord. I 2017 ble dette møtet gjennomført 15. desember. I møtet utveksler vi informasjon og tilsynsplaner. På møtet 15. desember 2017 ble det besluttet at vi fra 2018 skal gjennomføre dette årlige møtet i februar. Dette med tanke på at flere vil ha en klarere plan for tilsynene i februar. Det ble også drøftet å invitere inn andre statlige tilsynsvirksomheter til dette møtet.

Internt har vi en tilsynsgruppe med representanter fra alle avdelingene. Gruppen møtes jevnlig for å utveksle informasjon, ideer, tilsynsplaner, tilsynsmetodikk og for å samordne tilsynene.

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle tilsyn på Helsetilsynets områder hvor det er funnet brudd på lov- og forskriftskrav er avsluttet (dvs. praksis er endret) innen en avtalt frist.

Det har blitt gjennomført landsomfattende tilsyn med Bufetat i 2017. Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark har hatt tilsyn med Bufetat region nord. Fylkesmannen i Troms har vært koordinerende fylkesmann og hatt revisjonslederen for dette tilsynet. Tilsynsbesøket ble gjennomført i september, men det trakk ut i tid å få ferdigstilt rapporten. Dette først og fremst på grunn av samordning med tilsynsteamene i de andre regionene. Endelig rapport gikk ut 7. februar 2018. Fylkesmannen følger opp tilsynet i 2018.

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn i 1 kommunal barneverntjeneste i 2017. Det ble påpekt lovbrudd, tilsynet er ikke avsluttet. Fylkesmannen følger opp til tilsynet er avsluttet.

Vi gjennomførte også tilsyn med 1 Foreldre og barn senter i 2017. Det ble påpekt lovbrudd og tilsynet er avsluttet

Tilsyn med Kommunal Helse- og omsorgstjeneste og Spesialisthelsetjenesten hvor det er funnet brudd på lov og forskriftskrav er avsluttet innen avtalt frist i 2017. Fylkesmannen har imidlertid flere tilsyn som er startet i 2017 som har avtalt frist for avslutning i 2018.

3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

I behandling av planer etter plan- og bygningsloven ivaretas klimahensyn så langt det lar seg gjøre. Fylkesmannen har tidligere ledet ett nasjonalt prosjekt på klimatilpasning og samfunnsikkerhet i planlegging etter PBL og har derfor en god oversikt over utfordringene på dette området. Dette er tema som alltid spilles inn av FM til planer. Når det gjelder andre sektorer forsøker vi å ivareta dette også i kommuneplanens samfunnsdel og i klima- og energiplaner.

Fylkesmannen leder nå to nasjonale pilotprosjekter på klimatilpasning, det ene innenfor natur- og miljøsektoren og det andre innenfor landbruket. Formålet med prosjektene er å få en oversikt over tilgjengelig kunnskap/forskning, tilrettelegging og ivaretagelse av dette i planlegging etter PBL.

For å sikre en tverrsektoriell tilnærming til temaet klima ved embetet har vi opprettet en klimagruppe med representanter fra planavdelingen, landbruksavdelingen og miljøvernavdelingen. Gruppen skal arbeide med kunnskapsgrunnlaget, prosjekter og behandling av klima- og energiplaner.

Hatt dialog med alle kommuner i fylket (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

Hatt dialog med alle kommuner i fylket og formidlet forventninger til klima- og energiplanleggingen.

Fylkesmannen gir uttalelser til alle klima- og energiplanene som kommer på høring. Fylkesmannen ga i 2017 uttalelse til 2 slike planer. I våre uttalelser tar vi blant annet utgangspunkt i SPR for klima- og energiplanlegging i kommunene (per nå under revidering). Det vi ser i disse planene er at det ikke alltid er like godt synliggjort hvordan utslippene er fordelt på sektorene. Det er også vanskelig å se noen kobling mellom klima- og energiplanene og overordnet kommuneplan eller annet planverk. Det er også vanskelig å måle måloppnåelsen til kommunene i disse planene.

Fylkesmannen har deltatt på nasjonal konferanse for EKOM og Energi i Tromsø. Forventninger og utbyggingsplaner for å styrke robustheten er formidlet gjennom planarbeidet (PBL) og interesseområdene til reindrift og samfunnsutvikling og samfunnsikkerhet med redundans og alternativer som kommunene må ta inn i sine prioriteringer.

FM har hatt dialog med alle (fra kapittel 3.2.1.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

FM har hatt dialog med alle kommuner og formidlet relevant kunnskap og informasjon, samt fulgt opp kommunene for å iverksette nasjonale føringer for tilpasning til klimaendringer.

Se punkt 3.2.1.4 og 3.2.1.4.2.

3.1.2.5 Fylkesmannen understøtter nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen

Fylkesmannen i Troms har i 2017 understøttet nasjonale myndigheters og kommunenes arbeid med flyktningssituasjonen. Vi har etter henvendelser gitt råd og veiledning om regelverket knyttet til barn og unge asylsøkere og flyktninger får det opplæringstilbudet de har rett til, og dette er også noe vi har gjort til tema i forbindelse med våre tilsyn på omsorgssenter. Videre har vi, i samarbeid med IMDi Nord, Troms Fylkeskommune og NAV Troms, bidratt til gjennomføring av flere samlinger i fylket. Tema på samlingene har vært tidlig avklaring og økt bruk av hurtigsporet, samhandling og arbeidsretting i Introduksjonsprogrammet, samt regelverket om Individuell plan og opplæring i norsk og samfunnsfag. Aktuelle målgrupper for samlingene har vært kommunenes flyktningstjeneste, kommunenes voksenopplæring, NAV ledere og NAV veiledere, samt rektorer og lærere i innføringsklasser og voksenopplæring i videregående skole.

Andel flyktninger bosatt innen (fra kapittel 3.2.1.5.1.1 i TB)

Rapportere på

Andel flyktninger bosatt innen 6 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 90 % Resterende andel skal være bosatt innen 12 måneder.

Andel bosatt innen 6 mndr: 84%

Andel enslige mindreårige bosatt (fra kapittel 3.2.1.5.1.2 i TB)

Rapportere på

Andel enslige mindreårige bosatt innen 3 måneder etter at vedtak som danner grunnlag for bosetting eller reisetillatelse er gitt: 80 %.

77%

3.1.2.6 Andre oppdrag

Fylkesmannen har arbeidet videre med 0-24 samarbeidet i 2017, og har vært pådriver for tverrfaglig og tverretattlig samordning mellom kommuner, fylkeskommune, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge. Det vises til nærmere beskrivelse under TB pkt. 7.3.10.1.1.

Når det gjelder Fylkesmannens innsats tilknyttet opplærings situasjon og skoleresultater for barn og unge i barnevernet, herunder å informere og motivere til bruk av den digitale veilederen, vises det til nærmere beskrivelse under pkt. 7.3.10.2.1.

Når det gjelder oppdraget med å bidra i det tverrsektorielle samarbeidsprosjektet vedr. Forsøk med NAV-veileder i videregående skoler, vises det til rapportering under TB pkt. 7.3.10.3.1.

Når det gjelder Fylkesmannens innsats og arbeid, både internt og eksternt, tilknyttet barnekonvensjonen, vises det til rapportering under TB pkt. 7.3.2.12.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av embetene

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og klagebehandling

Barnehage

Vi arbeider for å ivareta høy kompetanse på veiledning, klagesaksbehandling og tilsyn.

Vi har god kompetanse for å gjennomføre tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet. Vi er bevisste i sammensettingen av tilsynslag og ved klagebehandling, og forsøker i størst mulig grad å gjennomføre tilsyn og klagebehandling med både pedagogisk og juridisk kompetanse.

Vi har gjennomført alle tilsyn etter gjeldende metodehåndbok og instruks. Metodehåndboken har vært grunnlag for mange diskusjoner omkring innretningen av tilsyn. I 2017 har vi arrangert to regionale samlinger for Nordland, Troms og Finnmark hvor vi har diskutert innretning på tilsyn, kontrollspørsmål og rapportering for å oppnå mer lik tilsynspraksis. Vi har hatt god hjelp av maler for varsel og rapport, men har gjort språklige endringer der vi har ment det nødvendig. Vi evaluerer fortløpende det tilsynsarbeidet vi gjør, og vi tilpasser/endrer innrettingen på tilsynet ut fra de erfaringene vi gjør oss. I tillegg diskuteres metodikk, innretting, juridiske og pedagogiske spørsmål.

Skole

Embetet har både erfarne jurister og pedagoger som deltar i veiledning, tilsyn og klagebehandling. Vi har medarbeidere som har deltatt i grupper nedsatt av Udir både i utvikling av metodehåndbok for tilsyn og nye tilsynsystema i FNT. Vi bruker også tid internt til å sette oss godt inn i lovendringer og nye tilsynsystema. I forbindelse med ny håndhevsingsordning har alle medarbeiderne deltatt på Udir sine samlinger om temaet og vi har hatt en intern prosess der vi har utviklet prosedyrer og maler for å best mulig ivareta oppgavene våre og de som henvender seg til oss. Vi har også gjennomført flere veiledningssamlinger for sektor om nytt kapittel 9 A og gjort skolene og skoleeier kjent med våre prosedyrer. Dette sikrer rask og effektiv handling både fra vår side og fra skolene sin side når det kommer inn en sak etter ny ordning.

Vi har generelt mange henvendelser både fra skoleeiere, skoleledere og foresatte og disse blir også gjennomgått i møter i skoleteamet. På denne måten øker vi vår felles kunnskap og kan gi best mulig veiledning til de som henvender seg til oss. Vi opplever å ha stor tillit ute i sektor og mottar mange henvendelser om å stille opp med foredrag på møter, samlinger og fagdager ute hos sektor.

Avdelingen har i forbindelse med klagesaker utviklet egne maler som sikrer at vi ivaretar alle kravene til saksbehandling i forvaltningsloven, samt ivaretar FNs barnekonvensjon i forhold til vurdering av barns beste og barns rett til å bli hørt. Vi har et sterkt fokus på at vår saksbehandling skal ha barns beste i fokus og jobber kontinuerlig med å bli bedre på dette området.

Minimum 2 tilsyn per år. (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 tilsyn per år.

Vi har i 2017 gjennomført tilsyn med to kommuner vedrørende kommunenes forvaltning av introduksjonsloven. Tema for tilsynene har vært kommunens gjennomføring av kravene i introduksjonsloven om Individuell plan for deltakerne introduksjonsprogram. Den ene av de to tilsynsrapportene ble på grunn av kapasitetsproblemer ikke ferdigstilt innen utløpet av 2017. Denne rapporten vil bli ferdigstilt og sendt ut i løpet av kort tid, og tilsynet vil fra vår side bli fulgt opp inntil avslutning.

Det enkelte embedets omfang (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Det enkelte embedets omfang av tilsyn skal opprettholdes på samme nivå som i 2016, jf. retningslinjer og aktivitetskrav i VØI.

Barnehage

Vi har oppfylt mål i forhold til oppdrag og resultatkrav på området. Vi har gjennomført stedlig tilsyn med 4 kommuner og skriftlig tilsyn med en kommune i 2017. Kopi av alle tilsynsrapporter er lagt ut på vår hjemmeside.

Når det er gitt varsel om pålegg om retting, er vi i dialog med kommunene og har i de fleste tilfeller fått tilbakemeldinger innen gitt frist.

Retting av regelverksbrudd kan i noen tilfeller kreve mye veiledning fra oss og det kan ta tid før endelig retting er gjort. Vi har fått et bedre system og en bedre praksis med å følge opp at tilsynsobjektene retter regelverksbrudd som er avdekket gjennom tilsyn. Likevel har vi enkeltkommuner som ikke klarer å rette pålegg.

Skole

På skoleområdet har vi i 2017 ikke klart å oppfylle poengkravet på 36. Dette skyldes flere forhold, men i hovedsak har det sin årsak i at vi fra og med april har manglet to medarbeidere. En av våre medarbeidere som hadde sentrale oppgaver på tilsynsområdet gikk i april ut i sykemelding og døde i september. Vedkommende var tilsynsleder på igangsatt tilsyn på to skoler og det var gjennomført stedlig tilsyn med dokumentasjonsinnhenting og intervjuer rett før han gikk ut i sykemelding. Det var med andre ord lagt ned mye arbeid i tilsynet, men det lyktes ikke i ettertid å ferdigstille rapporter. Det var også planlagt flere andre tilsyn der denne medarbeideren skulle ha en sentral rolle. En annen medarbeider på skoleområdet gikk ut i delvis sykemelding i april og valgte å gå av med pensjon fra august. Som følge av disse sykemeldingene måtte vi omdisponere personale til å overta sentrale oppgaver knyttet til eksamen og vi hadde 27 saker etter den nye håndhevingsordningen i høsthalvåret. Idet sykemeldingens varighet i lengre tid var uavklart, lyktes vi ikke på midlertidig basis å rekruttere inn medarbeidere med nødvendig kompetanse i sykemeldingsperiodene. Til tross for en nesten kritisk personalsituasjon klarte vi å gjennomføre tilsyn i et omfang av 32 poeng i forhold til poengkravet på 36. Etter rekruttering har vi fått på plass to nye medarbeidere fra hhv januar og februar 2018.

I valg av tilsynsobjekter har vi i hovedsak brukt vår kjennskap til sektor gjennom både tilgjengelig statistikk og klagesaker. I valget av kommuner og skoler til forvaltningstilsyn har vi brukt erfaringer fra klagesaksbehandling der vi blant annet ser svakheter i saksbehandlingen. Vi har også valgt kommune og skole for tilsyn med psykososialt miljø på bakgrunn av flere klager og resultat i elevundersøkelsen.

På bakgrunn av opplysninger fra media, sektor selv og foresatte har vi valgt ut fem kommuner der vi gjennomførte tilsyn med saksbehandlingstid i PPT. Her vurderte vi konsekvensene av mulige lovbrudd såpass alvorlig for den enkelte elev at det var nødvendig å gjennomføre en lovlighetskontroll.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens tilsyn skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Tilbakemeldingen i rapport om spørsmål til Barnehage-Norge viser at vi har forholdsvis høy uttelling på barnehagemyndighetens vurdering når det gjelder tilsyn. I 2017 har vi for to regioner arrangert felles veiledning i barnehagemyndighetens oppgaver, med et spesielt fokus på barnehagemyndighetens ansvar for å påse regelverketterlevelse i barnehagene. Vi vektlegger også etterveiledning med kommuner hvor vi har funnet regelverksbrudd. Vi har fått tilbakemeldinger på at dette hjelper dem til bedre regelverkførståelse.

På spørsmål til Skole- Norge våren 2017 om skoleeierens samlede vurdering av virkemidlene hos Oppvekst- og utdanningsavdelingen kommer vi litt dårligere ut i 2017 enn i 2016, 3,1 mot 3,9 i 2016. Som følge av den spesielle personalsituasjonen vi har hatt i 2017 har vi gjennomført færre stedlige tilsyn enn tidligere. Vi har fått, og får, svært god tilbakemelding når vi er ute og gjennomfører tilsyn. Tilbakemeldingene går ut på at det oppleves som nyttig og lærerikt for skolene. En forklaring på årets resultat kan være at vi dessverre har hatt færre slike møtepunkter gjennom stedlige tilsyn. Ny håndhevingsordning og vekst i antall saker vedrørende elevens rett til et trygt og godt skolemiljø har også dreid vårt arbeid til mer å drive fram løsninger for enkeltelever i forhold til tilsyn der vi gjennomgår skolens rutiner og kvalitet på mer generelt grunnlag. For skolene kan dette oppleves som at det blir mindre tid fra Fylkesmannens side til tradisjonelt tilsynsarbeid med system til fordel for fokus på individuelle rettigheter.

Vi mener at vi gjennom våre tilsyn i 2017 har bidratt til å utvikle bedre lovforståelse og kompetanse ute i sektor.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens klagesaksbehandling skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehage

Tilbakemeldingen i rapport om spørsmål til Barnehage-Norge viser at vi ligger litt over snittet på barnehagemyndighetens vurdering når det gjelder klagesaksbehandling i 2017.

Skole

Det framgår ikke av spørringen til Skole-Norge vår 2017 spesifikt hvordan skoleeier vurderer Fylkesmannens klagebehandling. Skoleeierne svarer litt mer negativt på om Fylkesmanns rolle i 2017 enn i 2016. Avdelinga har slitt med en vanskelig vakansesituasjon, men vi har hatt fokus på å gjennomføre klagebehandlingen innenfor fristene og med god kvalitet.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers tilfredshet med fylkesmannens veiledning om regelverket skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Barnehage

Fylkesmannen har i 2017 gjennom dialog, veiledning og møter med representanter for barnehageeiere og lokal barnehagemyndighet informert om nasjonale satsinger og regelverk.

Tilbakemeldingen i rapport om spørsmål til Barnehage-Norge viser at vi har høy uttelling på barnehagemyndighetens vurdering når det gjelder veiledning om regelverk. I 2017 har vi hatt et spesielt fokus på barnehagemyndighetens ansvar for å påse regelverketterlevelse i barnehagene og implementering av ny rammeplan. Vi har gjennomført felles veiledninger i to regioner om barnehagemyndighetens ansvar for regelverketterlevelse. I tillegg har vi gitt informasjon og veiledning, skriftlig og muntlig, om tolking av barnehageloven, forståelse av rundskriv og regelverk generelt. Spesielt gjelder det spørsmål omkring foreldrebetaling, tilretteleggingsplikten for barn med nedsatt funksjonsevne, norm for pedagogisk bemanning, godkjenning, forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager m.m. I tillegg gir vi kommunene fortløpende veiledning og informasjon om regelverket over telefon, e-post og i brev. Det er lav terskel for å ta kontakt med oss.

Valg av tema for informasjonsmøter og regelverksamlinger med kommuner og barnehageeiere foretas ut fra nasjonale føringer og kjennskap til kommuner gjennom tilsyn, klagesaker, media og øvrige henvendelser. Dialogen og samarbeidet med regionkontaktene gir flere positive effekter; kunnskap til Fylkesmannen om kommunenes behov for informasjon, veiledning og opplæring.

Skole

Skoleeierne svarer litt mer negativt på spørsmålene om Fylkesmannens rolle i 2017 enn i 2016. Innenfor området veiledning har vi hatt et stort fokus på de nye reglene knyttet til kapittel 9 A. Vi har hatt dette som tema både på møter med skoleeierne og på egne fagdager for skoleeiere, skoleledere og PPT. Tilbakemeldingene på disse samlingene har vært svært gode og vi erfarer gjennom de sakene vi har etter den nye håndhevingsordningen at skoleeiere og skolene har rustet seg for å oppfylle sin aktivitetsplikt. Vi har også blitt bedt om å delta på personalsamlinger på enkeltskoler og regionale samlinger for ansatte i skolene for å veilede om nytt kapittel 9 A. Til tross for en vanskelig personalsituasjon har vi prioritert dette høyt. I tillegg til dette har vi gitt mye informasjon og veiledning om ny desentralisert kompetansmodell i møter med sektor og på møter i nettverk og samarbeidsforum.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Vi behandlet 119 byggesaksklager etter plan- og bygningsloven i 2017, i tillegg til 11 klager over reguleringsplan. Totalt 130 saker for begge sakstyper. Vi mottok totalt for begge sakstyper 133 saker fra kommunene i 2017, noe som er en nedgang fra 2016 hvor antallet var 149 saker. Til sammenlikning mottok vi 130 saker i 2015 og 95 saker i 2014.

Vi opphevet eller omgjorde kommunens vedtak i 39 prosent av sakene, stadfestet i 60 prosent av sakene og avviste ca 1 prosent.

For byggesaksklager ble 12-ukersfristen ble oversittet i 47 av de 119 sakene, noe som er en nedgang i antall saker med fristoversittelse fra 2016 på om lag 20 prosent.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hele året var 94 dager, som er en nedgang fra 2016 på 15 dager.

Fristoversittelsene og saksbehandlingstiden skyldes i hovedsak at det har vært flere krevende saker til behandling, noe opphevings- og omgjøringsprosenten synliggjør. Flere av sakene nødvendiggjorde utstrakt korrespondanse med kommunen og/eller partene, noe som har bidratt til lang saksbehandlingstid. Videre skyldes det generelt stort saksomfang på faggruppen.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 39 %	61 %	119	72

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.6.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksettelse etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Det ble gitt utsatt iverksettelse i 2 klagesaker i 2017, hvor vi oppfylte krav til saksbehandlingstid i 1 av disse. Viser til tabell.

BOBY - Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 50 %	50 %	2	1

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker

Vi behandlet 11 saker over kommunens vedtak i klage over reguleringsplan. 7 av disse var ikke avgjort innenfor frist, noe som i hovedsak skyldes at flere av sakene nødvendiggjorde utstrakt korrespondanse med kommunen, og/eller kompliserte juridiske problemstillinger. Det skyldes til dels også generelt stort saksomfang på faggruppen.

I andre halvår av 2017 var det likevel en klar forbedring i saksbehandlingstiden ved at 60 prosent av sakene var avgjort innenfor frist. Dette i tillegg til at en av sakene hvor det var registrert fristoversittelse kun var oversittet med én dag.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i klager over reguleringsplan

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 64 %	36 %	11	4

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det innkom ingen, og ble heller ikke behandlet, saker av denne sakstypen i 2017.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det innkom ingen, og ble heller ikke behandlet, saker av denne sakstypen i 2017.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen har etablert et godt system for effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning. Det er flere medarbeidere som kan de forskjellige tilskuddordningene - bl.a. er det tre som arbeider med PT. Det gjør oss svært robuste i arbeidet med effektiv og korrekt forvaltning. Det er også etablert ei arbeidsgruppe der alle som har slike oppgaver, deltar og kan diskutere planlegging eller enkeltsaker etter behov. Vi har laget en risikobasert kontrollplan som følges opp.

Gjennomført kontroll av foretak (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Gjennomført kontroll av foretak i henhold til kontrollplan.

I 2017 har vi gjennomført kontroll av at husdyrkonsesjonsregelverket er overholdt for svine og fjørfeproduksjon jf. retningslinjene i rundskriv 2017-19 (kontroll av svine- og fjørfeproduksjonen i 2016). Gjennomgang av LEV 002 rapporten for 2016 viste to foretak som hadde produksjon over konsesjonsgrensen dette året. LEV 002 rapporten fra 2015 viste at de samme foretakene ikke hadde produksjon over konsesjonsgrensen i 2015. Foretakene vil bli fulgt opp i det kommende året med kontroll av at produksjonen i 2017 er redusert tilsvarende overproduksjonen i 2016. Det ble ikke ansett som en prioritert oppgave å følge opp kontroll av produksjonsgrensen ytterligere i 2017, og det ble følgelig ikke gjennomført foretakskontroller på dette området.

Når det gjelder kontroll av tidligpensjonsordningen har vi i 2017 gått igjennom kontrollister med ligningstall for tidligpensjonsmottagerne fra Skatteetaten (TPO003 lista). På bakgrunn av gjennomgang av denne lista kom vi frem til at det ikke var nødvendig med ytterligere kontroll av foretak som mottar tidligpensjon i 2017. Alle foretak som er omfattet av ordningen ble kontrollert i 2016. Det er kommet til 4 nye foretak i ordningen i løpet av 2017. Siden det er forholdsvis få foretak som er omfattet av denne ordningen i Troms vil vi legge opp til kontroll av alle nye foretak som kommer inn i ordningen innen hvert år.

Kontroll av foretak og oppfølging av avvik

Foretak	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
---------	--------------------	-------------------	---------------------

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs RS 2016-17?	Ja
Tal kontrolltiltak av foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er fulgt opp etter kontroller i 2016	0
Tal kontrolltiltak av foretak som skal følges opp vedr produksjonsgrensen i 2018	2
Tal kontrolltiltak av foretak det er gjennomført stedlig kontroll hos i 2017	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert pga mistanke om driftsfellesskap	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er ilagt standardisert erstatning pga driftsfellesskap	0
Tal kontrolltiltak av foretak som er kontrollert, men vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp som er ilagt i standardisert erstatning	0

Det bekreftes at kontroll er gjennomført i samsvar med Landbruksdirektoratets rundskriv 2017-19. Kontroll av foretak utover kontroll av opplysninger tilgjengelig i egne systemer ble ikke vurdert som nødvendig.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på
Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20 % av kommunene.

I 2017 er det gjennomført stedlige forvaltningskontroller i tre kommuner i Troms og dokumentkontroller i tre kommuner.

Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll av 20% av kommunene

Kommune	Ordninger / omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
Ibestad kommune	Kontrollen ble gjennomført som stedlig kontroll. Det ble kontrollert produksjonstilskudd - areal og kulturlandskapstilskudd og husdyrtilskudd, ajourhold av AR5/gårdskart og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	Det ble registrert tre (3) avvik, hvorav to (2) knyttet til produksjonstilskudd og ett (1) knyttet til ajourhold av AR5/gårdskart	Vi avsluttet kontrollen etter skriftlig tilbakemelding fra Ibestad kommune
Lenvik kommune	Kontrollen ble gjennomført som stedlig kontroll. Det ble kontrollert produksjonstilskudd - areal og kulturlandskapstilskudd og husdyrtilskudd, tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. og tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket	Det ble registrert to (2) avvik, hvorav ett (1) knyttet til tilskudd til avløsning ved ferie og fritid og ett (1) knyttet til tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket	Vi avsluttet kontrollen etter skriftlig tilbakemelding fra Lenvik kommune
Tranøy kommune	Kontrollen ble gjennomført som stedlig kontroll. Det ble kontrollert produksjonstilskudd - areal og kulturlandskapstilskudd og husdyrtilskudd, tilskudd til avløsning ved ferie og fritid, tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv.	Det ble registrert fire (4) avvik, hvorav alle var knyttet til produksjonstilskudd	Vi avsluttet kontrollen etter skriftlig tilbakemelding fra Tranøy
Storfjord kommune	Kontrollen ble gjennomført som dokumentkontroll. Det ble kontrollert ajourhold av AR5/gårdskart	Det ble registrert ett (1) avvik knyttet til ajourhold av AR5/gårdskart	Vi har ikke mottatt skriftlig svar fra Storfjord kommune, til tross for at vi har etterlyst svar etter at kontrollrapporten ble sendt ut. Kontrollen er derfor ikke avsluttet.
Torsken kommune	Kontrollen ble gjennomført som dokumentkontroll. Det ble kontrollert ajourhold av AR5/gårdskart	Det ble registrert ett (1) avvik knyttet til ajourhold av AR5/gårdskart	Torsken kommune ba om utsatt frist til 20.12.2017 om å redegjøre for oppfølging av avvik. Vi har ikke mottatt skriftlig svar fra Torsken kommune, til tross for at vi har etterlyst svar. Kontrollen er derfor ikke avsluttet.
Berg kommune	Kontrollen ble gjennomført som dokumentkontroll. Det ble kontrollert ajourhold av AR5/gårdskart	Det ble registrert ett (1) avvik knyttet til ajourhold av AR5/gårdskart	Berg kommune ba om utsatt frist til 30.03.2018 om å redegjøre for oppfølging av avvik. Kontrollen er derfor ikke avsluttet

Forvaltningskontroller av kommunene

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	5	25 %	6	24

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på
Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100 %.

Andel avvik avdekket under forvaltningskontroll, som er fulgt opp: 100 %. Det ble i 2017 ikke gjennomført foretakskontroller og derfor er det ingen registrerte avvik/avvik som er fulgt opp mht. foretakskontroller

Oppfølging av avvik avdekket under kontroll

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kontroller med registrerte avvik	Antall kontroller der registrerte avvik er fulgt opp
Oppfølging etter foretakskontroller	100 %	- 100		0	0
Oppfølging etter forvaltningskontroller	100 %	0	100 %	6	6

Det ble i 2017 ikke gjennomført foretakskontroller og derfor er det ingen registrerte avvik/avvik som er fulgt opp

Andel av siidaandeler der (fra kapittel 3.3.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Andel av siidaandeler der det er gjennomført kontroll: 15%.

Vi gjennomførte tilskuddskontroll ved å sammenlikne opplysninger til skatteetat opp mot opplysninger i tilskuddssøknad. 15% av 30 siidaandeler som leverte søknad ble kontrollert

Kontroll av siidaandeler del 2

Sidaandel	Ordninger/omfang	Registrerte avvik	Oppfølging av avvik
A,B,C,D,E	Opplysning skatteetat mot tilskuddssøknad	Ett avvik	Avviket er fulgt opp 100%

Kontroll av siidaandeler del 1

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall siidaandeler som er kontrollert	Antall siidaandeler i fylket
15 %	1	16 %	8	51

5 av 30 siidaandeler som mottok tilskudd ble kontrollert

Andel avvik avdekket under (fra kapittel 3.3.1.2.2.2 i TB)

Rapportere på

Andel avvik avdekket under kontroll som er fulgt opp: 100%.

Kontroll av siidaandeler - oppfølging av avvik

Resultatmål	Differanse resultatmål	Resultat	Antall kontroller med registrerte avvik	Antall kontroller der registrerte avvik er fulgt opp
100 %	0	100 %	1	1

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivarettatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

For barnevern har vi nådd resultatmålene både på median saksbehandlingstid på under 5 måneder for tilsynssaker (median 3,7 måneder) og resultatmål om 90 % på rettighetsklager under 3 måneder (100%)

I tillegg har vi gjennomført 3 systemrevisjoner: Landsomfattende tilsyn med Bufetats bistandsplikt, tilsyn med Harstad kommunes ivaretagelse av ungdoms rett til ettervern, og tilsyn med Solbakken foreldre og barnsenter ivaretagelse av plikten til å innhente politiattest. Dette er alle tilsyn hvor vi har undersøkt om tjenestene sikrer at barna får forsvarlige og nødvendige tjenester

Fylkesmannen i Troms har nådd resultatmålene for klagesaksbehandling for rettighetsklager på helseområdet, overprøving av vedtak om bruk av tvang og makt, samt behandling av saker etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A.

Fylkesmannen avsluttet i 2017 totalt 172 vedtak om bruk av tvang etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A. Det er gjennomført løpende etterprøving av vedtakene, median saksbehandlingstid for gjennomgang av mottatte vedtak er 0,1 måned. Fylkesmannen har gjennomført fornyet gjennomgang av 71 vedtak etter tre måneder.

På helseområdet har vi utfordringer i forhold til resultatoppnåelse for median saksbehandlingstid på under 5 måneder for tilsynssaker og antall gjennomførte stedlige tilsyn på vedtak om tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning.

Antallet stedlige tilsyn skal økes (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Antallet stedlige tilsyn skal økes sammenlignet med 2016.

Fylkesmannen i Troms gjennomførte i 2017 kun 3 stedlige tilsyn, noe som er en reduksjon fra 2016. Fylkesmannen har et stort etterslep på vedtak hvor det ikke er gjennomført stedlige tilsyn, og har iverksatt opplærings tiltak for at flere medarbeidere kan gjennomføre disse. Det er planlagt en økning av stedlige tilsyn for 2018.

Stedlige tilsyn etter kap. 9

Sum antall stedlige tilsyn gjennomført i 2016	Sum antall stedlige tilsyn gjennomført i 2017	Økning	Resultatmål
7	3	- 4	Positiv økning

Dobbelregistrering på et tilsyn i Nestor slik at det korrekte antallet i 2016 er 6.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre.

På sosialområdet behandlet vi hendelsesbasert tilsyn i 2 saker, hvor begge sakene ble avsluttet uten tilsynsmessig oppfølging etter lokal avklaring. Saksbehandlingstiden var mellom 0,9 til 2,9 måneder.

Fylkesmannen i Troms oppnådde ikke måloppnåelse på median saksbehandlingstid i 2017 på helseområdet. Det ble oppnådd saksbehandlingstid på fem måneder eller mindre i 29 % av sakene, noe som er en ytterligere forverring fra 2016 (39%). I tillegg til at median saksbehandlingstid har økt har Fylkesmannen i Troms også hatt en stor restanseøkning i 2017, noe som medfører et etterslep av gamle saker inn i 2018. Det ble iverksatt tiltak på området fra oktober 2017, men den negative utviklingen av median saksbehandlingstid forventes å fortsette også i 2018 på grunn av mange gamle saker.

Hovedårsaken til manglende måloppnåelse er flere uforutsette langvarige sykmeldinger våren 2017, og større utskifting av personell enn ønskelig i 2017.

Andel tilsynssaker behandlet innen 5 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %		
Helse/omsorg	50 %	29 %	29 %

Avslutning av klagesaker: Minst (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Avslutning av klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Fylkesmannen har avsluttet 96 % av sakene innen 3 måneder, som gjaldt klager over enkeltvedtak (rettighetsklager) truffet av NAV-kontorene etter lov om sosiale tjenester i NAV. I 2017 behandlet vi 86 rettighetsklager, mens det i 2016 ble behandlet 110 slike saker.

91% av klagesakene hos Fylkesmannen i Troms innen Helse og omsorg ble avsluttet innen 3 måneder. Innen saker som omhandler nødvendig helsehjelp ble 93% avsluttet, mens 88% av syketransportsakene ble avsluttet innen tre måneder. 92% av sakene som omhandler Helse- og omsorg for øvrig ble avsluttet innen tre måneder. Fylkesmannen har imidlertid økt sin restanse på området fra 26 til 59 i 2017.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	96 %	96 %
Helse/omsorg	90 %	91 %	91 %

Andel vedtak om bruk av tvang (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)**Rapportere på**

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning som er overprøvd innen 3 måneder: Minst 90 %.

Fylkesmannen i Troms overprøvde vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning innen tre måneder i 99 % av sakene, mot 38% i 2016. Iverksatte tiltak i september 2016 i forhold til produksjonsstyring har virket. Antall overprøvde vedtak: 73.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	99 %	99 %

Andel søknader om dispensasjon (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)**Rapportere på**

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: Minst 90 %.

Fylkesmannen i Troms behandler de fleste dispensasjonssøknader sammen med overprøving av vedtaket, i tillegg kommer det et fåtall dispensasjonssøknader under løpende vedtak. Fylkesmannen prioriterer disse søknadene og vi legger til grunn at 99 % av søknadene er behandlet innen 3 mnd.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.1.3.4.6 i TB)**Rapportere på**

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester: 13.

Fylkesmannen i Troms gjennomførte i 2017 tilsyn med den kommunale helse- og omsorgstjenesten vektet til 9,9, dette er ikke resultatoppnåelse.

Vi gjennomførte 2 tilsyn i forbindelse med LOT 2017-2018.

Våren 2017 gjennomførte vi et tilsyn med 13 hjemmetjenester fordelt på 12 kommuner i Troms. Tema for tilsynet var tvungen somatisk helsehjelp til pasienter i hjemmetjenesten, etter regelverket i pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A. Tilsynet var organisert som et selvmeldingstilsyn. Tilsynet har vært fulgt opp med 1 uanmeldt tilsyn.

Fylkesmannen i Troms har videre i 2017 gjennomført 2 uanmeldte tilsyn med temaet ernæring, samt en egeninitiert systemrevisjon basert på tema for LOT 2016.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
13.0	- 3.1	9.9

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten (fra kapittel 3.3.1.3.5.5 i TB)

Rapportere på

Fordelingen av tilsyn med spesialisthelsetjenesten på hvert embete: 4.

Fylkesmannen i Troms har i 2017 gjennomført tilsyn med Spesialisthelsetjenesten vektet til 5, hvilket tilsvare resultatmålet.

Det har vært gjennomført 2 landsomfattende tilsynsbesøk med tema Sepsis, og tilsynet har vært fulgt opp med 4 senere journalgjennomganger.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
4.0	1.0	5.0

Systemrevisjoner eller tilsvarende (fra kapittel 3.3.1.3.6.3 i TB)

Rapportere på

Systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn skal være basert på risikovurderinger i de enkelte fylke. Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester bør være i størrelsesorden: 4.

På sosialtjenesteområdet har Fylkesmannen også i 2017 benyttet egenvurderingstilsyn i vårt tilsynsarbeid rettet mot kommunene/NAV-kontorene. Vi har gode erfaringer med denne tilsynsmetodikken. Det er en effektiv tilsynsmetode som etter vårt syn både er målrettet og skaper god læring i NAV kontorene. På bakgrunn av at egenvurderingstilsyn i 3 kommuner regnes som 1 systemrevisjon, inviterte vi 7 kommuner til å være med, slik at dette skulle tilsvare 2 systemrevisjoner. Tema var det samme som på landsomfattende tilsyn i 2015 og 2016 om sosiale tjenestene opplysning, råd og veiledning, samt økonomisk stønad til personer mellom 17 og 23 år. De som ble invitert, var de 7 kommunene som ikke hadde hatt dette som tema verken i egenvurderingstilsyn eller systemrevisjon i 2015 og 2016. Av ulike årsaker, blant annet på grunn av lavt bemannede NAV-kontor, var det ikke flere enn 3 kommuner som gjennomførte hele egenvurderingstilsynet. Selv om vi hadde planlagt at egenvurderingstilsynet skulle tilsvare 2 systemrevisjoner, ble resultatet at det tilsvarte 1 systemrevisjon.

I 2017 har vi gjennomført 2 systemrevisjoner ved landsomfattende tilsyn 2017-2018 med temaet kommunale helse- og omsorgstjenester og sosiale tjenester til personer med samtidig psykisk lidelse og rusmiddelavhengighet. Sosialtjenesteområdet er plassert i Justis- og kommunalavdelingen hos Fylkesmannen i Troms, og tilsynene er gjennomført i samarbeid med Helse- og omsorgsavdelingen her. Varsel om den tredje systemrevisjonen (krav om 6 systemrevisjoner over de to årene 2017 og 2018) ble sendt ut i 2017, men tilsynet gjennomføres i februar 2018.

Antall systemrevisjoner eller tilsvarende tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
4.0	- 1.0	3.0

3.1.3.4 Økt rettssikkerhet og rettslikhet for vergetrengende

Fylkesmannen skulle innen utgangen av 2017 sikre at alle vergemål opprettet etter gammel lov har riktig status med tanke på regnskapsplikt. Ved vergemålsreformen i 2013 la Fylkesmannen i Troms til grunn at som utgangspunkt var det regnskapsplikt i alle gamle vergemål med økonomisk mandat, selv om eventuelt overformyndieret hadde gitt fritak før 01.07.13. Dette informerte vi vergene om gjennom brev og samlinger. For å få fritak fra regnskapsplikten måtte vergen eventuelt søke oss om dette. Det er ca 40 vergemål der vi har innvilget fritak etter søknad. Vi har uansett krav om innsending av skattemelding. Etter vår vurdering har altså kravet vært oppfylt fra 01.07.13.

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager.

Resultatmålet ble nesten nådd, men det er utfordringer knyttet til å holde fristen i enkelte saker, blant annet grunnet sent svar på legeerklæringer og samtykkeerklæringer. I 2018 kommer vi til å vurdere å lage egne standarder for fremdrift i slike saker.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 80 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
79 %	80 %	- 1 %

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager.

Resultatmålet ble nådd.

Saksbehandlingstid - Fylkesmannens samtykke til bruk av kapital – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 28 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
86	80	- 6

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter (fra kapittel 3.3.2.1.1.4 i TB)**Rapportere på**

Godtgjøring og utgiftsdekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager.

Resultatmålet ble nådd.

Saksbehandlingstid - Godtgjøring og utgifts-dekning til verger og representanter – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 42 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
97	80	- 17

3.1.4 Fylkesmannen skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk**3.1.4.1 Økt kvalitet og kompetanse i kommunene**

På skoleområdet har Fylkesmannen i 2017 hatt et sterkt fokus på å sikre kommunene og skolene god kompetanse innenfor området læringsmiljø. Vi har i møter med skoleeiere gjennomgått innholdet i nytt kapittel 9A. Vi har gjennomført fagdager for skoleeiere, ledere i alle grunn- og videregående skoler, samt PPT der reglene i nytt kapittel 9A har vært tema. Vi har også jobbet målrettet med å få med kommuner i satsingen på inkluderende barnehage- og skolemiljø og har nå med seks kommuner i pulje 2 og har søknad fra sju nye kommuner til pulje 3.

I vårt fylke hadde vi fire kommuner som kom under det staten hadde satt som nedre grense for kvalitet. Disse kommunene er fulgt opp gjennom egne møter og annen dialog og tre av kommunene deltar i nasjonale satsinger der to er med i veilederkorpsen og en i inkluderende barnehage- og skolemiljø. Den fjerde kommunen har fått egne midler og har satt i gang kompetanseheving i samarbeid med UIT. Vi har også jobbet målrettet for at alle kommuner skal være en del av nettverk som del av ny desentralisert kompetansesmodell. To kommuner er per i dag ikke med i ordningen og vi jobber fortsatt for å få disse med i løpet av 2018.

Barnehage:

I 2017 var det fire regioner (tilsammen 21 av 24 kommuner) i Troms hvor kommunene valgte å samarbeide om kompetanseutvikling over kommunegrensene. I femte regionen er midlene tildelt den enkelte kommune. Våre regionale kompetansenettverk er et godt utgangspunkt for å nå målsettingene i revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018 - 2022. Vi har også etablert et godt samarbeid om kompetanseutvikling for barnehagene med UIT; Norges arktiske universitet. Vi har hatt jevnlig møter med regionale nettverk, regelverksamlinger og kompetansehevende tiltak.

I 2017 har vi hatt et spesielt fokus på ny rammeplan. I forbindelse med implementering av ny rammeplan har vi i samarbeid med Universitetet i Tromsø arrangert etterutdanning for barnehagemyndighetene i å utarbeide gode planer for implementering av statlige satsinger, her ny rammeplan. I tillegg har vi arrangert fagdager for barnehagemyndighetene og barnehageeiere, og dialogsamling med spesielt fokus på rammeplanens samiske innhold og oppgaver.

Vi får gode tilbakemeldinger når det gjelder arbeidsform og tema på våre samlinger. Formen ivaretar en delingskultur mellom kommunene, noe som igjen fører til lokal utvikling.

På barnehageområdet har Fylkesmannen i 2017 også hatt et sterkt fokus på å sikre barnehagemyndighet og barnehageeiere god kompetanse om å tilrettelegg for et godt inkluderende barnehagemiljø.

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers (fra kapittel 3.4.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Barnehageeiers, barnehagemyndighets og skoleeiers grad av tilfredshet med fylkesmannen som medspiller for kommunene, skal ligge på minimum samme nivå som landsgjennomsnittet for 2016, jf. «Spørsmål til Skole-Norge våren 2016» og «Spørsmål til Barnehage-Norge høsten 2016».

Vi får svært gode tilbakemeldinger fra barnehageeiers og barnehagemyndighets tilfredshet med vårt arbeid som medspiller for kommunene, jf. "Spørsmål til barnehage - Norge 2017." Dialogen og samarbeidet med barnehageeier og barnehagemyndighet gir også positive effekter; kunnskap til Fylkesmannen om kommunenes behov for informasjon, veiledning og opplæring. I tillegg er regionkontaktene viktige dialogparter ved vurdering av hvilke tema det er behov for å veilede om på møter med kommunene.

I svarene fra skoleeierne på spørsmål om Fylkesmannen som medspiller lå vi i 2016 godt over snittet mens vi i spørningen vår 2017 ligger litt under snittet. Som følge av at vi mistet to medarbeidere våren 2017 og hadde vakanse for resten av året i disse to stillingene, har vi ikke hatt samme kapasitet til å gjennomføre alt vi hadde satt inn i våre planer for 2017. Blant annet gjennomførte vi færre stedlige tilsyn. Vi har imidlertid gjennomført regelverkssamlinger og fulgt opp kommunene i forhold til ny desentralisert kompetansesmodell og den nye oppfølgingsordningen. Det har vært mye kontakt med sektor i forhold til de nye utviklings- og kompetansetiltakene, blant annet vår deltakelse i pulje 2 i inkluderende barnehage- og skolemiljø. Vår vurdering er at vi til tross for personalsituasjonen har vært tett på kommunene også i 2017.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Ingen

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks**3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver**

Ingen avvik

3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet

Ingen avvik

3.2.3 Barne- og likestillingsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsplaner i kommuner: Mål: 70% Resultat: 17%

Kartlegging av rusmiddelsituasjonen i kommunene: M: 90% R: 50%

System for intervensjon ved rusmiddelproblematikk: M: 70% R: 25%

Antall stedlige tilsyn: M: 7 R: 3

Tilsynssaker behandlet innen 5 mndr.: M: 50% R: 29%

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Fylkesmannen i Troms besluttet i 2017 at vi ikke kom til å utføre vergeregnskapskontroller i forhold til det sentrale uttrekk fra Statens Sivilrettsforvaltning på 15 %. Tabellen i årsrapporten viser derfor 0%. Fylkesmannens beslutning kom på bakgrunn av ressursituasjonen og konkret risikoanalyse. Vi viser til vårt brev til SRF av 22.06.17.

Dette innebærer ikke at Fylkesmannen ikke har arbeidet konkret med vergeregnskap i 2017. Vi har arbeidet med å sikre at vi får inn alle nødvendige dokumenter i alle regnskap; fullstendighetserklæring, kontoutskrifter for alle aktuelle måneder, skattemelding og årsmeldinger. Dette følges opp i detalj, på samme måte som tidligere år og med det system som er blitt presentert for SRF både på dialogmøte og per e-post. Dette arbeidet sluttføres i februar 2018 (for 2016-regnskap).

Vi gjennomgår dokumentene nærmere ved konkret bekymring i den enkelte sak, og står for nødvendig oppfølging, herunder eventuelt bytte av verge og/eller politianmeldelse.

Vi gjennomgår også sluttregnskap på vanlig måte og etter egen rutine som vi har laget i 2017.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik

3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

For byggesaksklager ble 12-ukersfristen oversittet i 47 av de 119 sakene, noe som er en nedgang i antall saker med fristoversittelse fra 2016 på om lag 20 prosent. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hele året var 94 dager, som er en nedgang fra 2016 på 15 dager. Fristoversittelsene og saksbehandlingstiden skyldes i hovedsak at det har vært flere krevende saker til behandling, noe opphevings- og omgjøringsprosenten synliggjør. Flere av sakene nødvendiggjorde utstrakt korrespondanse med kommunen og/eller partene, noe som har bidratt til lang saksbehandlingstid. Videre skyldes det generelt stort saksomfang på faggruppen.

Ikke avvik ifm. planbehandling og samordning av regional stat.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Avvik på aktivitetskravet på tilsyn på opplæringsområdet, ved at vi har oppnådd 32 av 36 poeng. Nærmere beskrivelse fremgår under rapportering på resultatmål, pkt. 3.3.1.1.2.1.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ikke avvik på reindrift og landbruk

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Blir personer i målgruppen... (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Blir personer i målgruppen for programmet vurdert med hensyn til deltakelse og får de som har krav på det, tilbud om program.

Generelt vil det særlig være gjennom klagesaksbehandling og tilsyn at Fylkesmannen kan avdekke om kommunene ved NAV-kontorene sikrer at brukernes rettigheter blir oppfylt. I 2017 har kvalifiseringsprogram ikke vært tema for tilsyn, og vi har heller ikke hatt klagesaker hvor dette har vært påklaget. Vi kan derfor ikke dokumentere at enkeltbrukere som har rett til det, ikke får KVP. I forbindelse med råd og veiledning som vi har gitt til kommunene gjennom blant annet samlinger med veiledere i NAV-kontor, gis det imidlertid klar tilbakemelding om at flere brukere vil kunne ha nytte av å få tilbud om kvalifiseringsprogram og den oppfølgingen som da skal medfølge. For å få til dette menes det at også veiledere som ikke jobber med KVP til daglig må være kjent med at det er en rettighet, slik at brukere får nødvendig informasjon. Vi har fått opplyst at noen kan blande begrepene, slik at KVP kan oppfattes som et tiltak og ikke en rettighet. Videre blir det fremhevet som særlig viktig at arbeidet med KVP er forankret hos ledelsen slik at det blir satt fokus på dette, fordi veiledere klar oppfatning om at dette er mer ressurskrevende enn annen oppfølging. Fylkesmannen i Troms har i 2017 tatt opp bruk av KVP som tema på NAV-leder møte, samt i kommunemøter hvor ledelsen i kommunen og ledelsen hos Fylkesmannen har deltatt.

Hvilke utfordringer opplever FM... (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Hvilke utfordringer opplever FM at NAV-kontorene har i arbeidet med KVP.

I tilbakemeldingene fra NAV-kontor fremgår det at den tette og tilpassede oppfølgingen som brukere i KVP skal ha, kan bli for ressurskrevende ut ifra det antall brukere en veileder har ansvar for, og at det derfor blir mindre fokusert på dette. Videre er det opplyst at det er utfordrende å samkjøre både det kommunale og det statlige regelverket. Det at inngangsvilkårene er basert på skjønn, kan gjøre det utfordrende å ha en felles forståelse i kontoret om hvem som er aktuell for KVP. I forhold til brukere som står langt unna arbeid, kan det være vanskelig å vite når i «løpet» KVP skal benyttes, fordi det er en engangsrettighet med tidsbegrensning.

Hva er de viktigste utfordringene for FM... (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)**Rapportere på**

Hva er de viktigste utfordringene for FM i arbeidet med KVP.

Fylkesmannen registrerer at det i NAV-kontorene kan være utfordrende at oppfølging av brukere er regulert både i sosialtjenesteloven og i NAV-loven. Siden det i NAV-kontorene med rette er et stort fokus på å hjelpe brukere over i arbeid, kan det være utfordrende for Fylkesmannen å få formidlet at rettighetene som følger av sosialtjenesteloven (herunder KVP), må vurderes og eventuelt innvilges parallelt med oppfølging etter NAV-loven og arbeidsmarkedsloven. Når sosialtjenesteloven i tillegg er en utpreget skjønnslov, stilles det store krav til NAV-kontorenes saksbehandling og Fylkesmannens veiledning i den forbindelse. Det ville derfor være en fordel om Arbeids- og velferdsdirektoratet i sin veiledning overfor Fylkesmannen og NAV fylke i større grad kunne fokusere på ulikhetene og sammenhengen mellom lovverkene.

Vilkår for aktivitet for de under 30 år... (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)**Rapportere på**

Vilkår for aktivitet for de under 30 år: Fylkesmannen skal følge med på og beskrive innføring av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år og kommunenes erfaringer med den nye lovbestemmelsen.

I forbindelse med at lovendringen i lov om sosiale tjenester i NAV § 20a trådte i kraft 1.1.2017, hadde vi en del henvendelser hvor vi ga råd og veiledning til NAV-kontorene. I februar 2017 da rundskrivet til sosialtjenesteloven som følge av dette ble endret, hadde vi opplæring hvor alle NAV-kontor i Troms deltok (videokonferanse). Dette var også tema på regelverkssamlingene vi gjennomførte senere på året.

Vårt inntrykk er at kommunene/NAV-kontorene generelt er godt kjent med at det er innført en aktivitetsplikt, og de to største NAV-kontorene hadde allerede igangsatt dette før lovendringen kom. Fylkesmannen har ikke mottatt klagesaker på denne bestemmelsen i 2017, og har derfor ikke grunnlag for å hevde at regelverket ikke følges. Ut i fra det vi har fått opplyst, er vårt inntrykk at NAV-kontorene generelt med rette har oppfattet at det stilles relativt store krav til veiledernes oppfølging av brukerne i slike tilfeller.

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven.

Det er 3 krisesentre i Troms fylke, et i hver av kommunene Harstad, Lenvik og Tromsø. Fylkesmannen la til grunn at de nevnte kommunene var vertskommuner for de omkringliggende kommuner. På denne bakgrunn valgte vi i 2016 å gjennomføre et kartleggingstilsyn med krisesentertilbudet i alle kommunene i Troms, hvor vi tilskrev de vi trodde var vertskommuner. I tilbakemeldingen fra kommunene kom det imidlertid frem at det bare er Harstad kommune som er vertskommune, og da for Skånland, Ibestad og Kvæfjord i Troms fylke, for avtalen som er inngått med Krisesenteret i Harstad. Tilsynet med Harstad kommune som vertskommune for de 3 omliggende kommuner i Troms, ble avsluttet i 2016.

Tilsynet med de 20 andre kommunene fortsatte i 2017.

Krisesenteret i Midt-Troms gir tilbud til 10 kommuner;

Lenvik, Tranøy, Berg, Torsken, Sørreisa, Dyrøy, Målselv, Bardu, Salangen og Lavangen. Krisesenteret har inngått samarbeidsavtale med den enkelte kommune som mottar tilbud fra senteret.

Krisesenteret i Tromsø og omegn gir tilbud til 9 kommuner;

Tromsø, Karlsøy, Balsfjord, Storfjord, Lyngen, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvænangen. Krisesenteret har inngått samarbeidsavtale med den enkelte kommune som mottar tilbud fra senteret.

Gratangen kommune benytter seg av Narvik krisesenter sitt tilbud. Narvik ligger i Nordland fylke.

Tema for tilsynet var hvordan kommunen sikrer at kravet om individuell tilrettelegging ivaretas overfor voldsutsatte med problemer knyttet til rus og/eller psykiatri, voldsutsatte med nedsatt funksjonsevne og voldsutsatte menn.

Fylkesmannen fant at de kommunene som benytter seg av tilbudet som gis fra krisesentrene i stor grad ivaretar kravene i loven, men at kommunene ikke har et fullverdig krisesentertilbud når det gjelder midlertidig botilbud for alle de nevnte brukergruppene. Ved vurderingene av kommunenes ivaretagelse av lovkravene er det lagt vekt på at de nevnte brukergruppene utgjør et meget lite volum av brukerne/ beboerne ved krisesenteret. Videre avdekket Fylkesmannen at samtlige kommuner, i ulikt omfang, samarbeider med krisesenteret i de sjeldne enkeltsakene der dette er nødvendig for å sikre midlertidig botilbud til de nevnte brukergruppene. Dersom kommunen må gi et midlertidig botilbud utenfor krisesenteret, har Fylkesmannen påpekt at kravene i *forskrift om fysisk sikkerhet i krisesentertilbudet*, må ivaretas. Når det særskilt gjelder Tromsø kommune, er dette fylkets mest folkerike kommune, og er en kommune som benytter seg av krisesentrets tilbud i stort omfang sammenlignet med de øvrige kommuner. Befolkningen øker i denne kommunen, og ved vurderingen av kommunens ivaretagelse av kravene i krisesenterloven fremover, har vi sett hen til at det innen første halvår av 2019 vil stå ferdig et krisesenter i Tromsø, som det er opplyst vil kunne tilby kommunene et fullverdig krisesentertilbud, jf. kravene i krisesenterloven.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	24
Antall krisesentertilbud i fylket	3
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2015	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2015	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2016	3
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2016	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2017	2
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2017	18

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for bakgrunnen for og konsekvenser av eventuelle nedleggelse av krisesentrene eller reduksjon i tilbudet.

Fylkesmannen har i løpet av 2017 besøkt alle de 3 krisesentrene i Troms fylke, og det er ikke opplyst at det er aktuelt med nedleggelse eller reduksjon i tilbudet. Når det gjelder Krisesenteret for Tromsø og omegn, er bygging av nye lokaler i gang, og skal etter planen være ferdig i løpet av første halvår av 2019.

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall behandlede søknader og fattede vedtak etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudgivingslova i årsrapporten.

Fylkesmannen behandlet 407 søknader om separasjon og 323 søknader om skilsmisse. Dette er en økning fra 2016, da det var 390 søknader om separasjon og 308 søknader om skilsmisse.

Vi innvilget 329 bevillinger til separasjon og 282 bevillinger til skilsmisse. Dette er en reduksjon med hensyn til bevillinger til separasjon og en økning for antall skilsmissebevillinger fra 2016, da tallene var henholdsvis 336 og 263. Endringene er innenfor det vi ut ifra vår erfaring forventer i variasjoner.

Fylkesmannen fikk inn 2 klagesaker hvor Skatteetaten hadde gitt avslag på prøvingsattest. Ingen av sakene ble realitetsbehandlet her, fordi Skatteetaten ga beskjed underveis om at vedtakene ble omgjort etter fremlegg av ny dokumentasjon.

Det ble behandlet 35 søknader om anerkjennelse av utenlandske skilsmisser og skiftefritak, hvor 5 av sakene bare omhandlet skiftefritak.

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten.

Det er ikke fattet vedtak etter barneloven §§ 44 og 55 i 2017. Vi har over år hatt få saker på området og de sakene som har vært brakt inn har som regel ikke endt med vedtak pga. manglende samtykke fra en av foreldrene. I 2017 ble en sak brakt inn for Fylkesmannen. Den ble avvist da den ene forelderen ikke samtykket.

Vi har ikke hatt noen saker etter barneloven § 47.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område, herunder om meklung.

Fylkesmannen mottar mange henvendelser, særlig over telefon, fra foreldre og fra barneverntjenester som trenger veiledning på problemstillinger i forhold til barneloven. Foreldre som kontakter oss ber særlig om veiledning på fordeling av reisekostnader ved samvær og saksbehandling ved samværsaker for retten.

Barneverntjenestene søker særlig veiledning på problemstillinger der barneverntjenesten er inne i en foreldrekonfliktsak, dette gjelder særlig undersøkelser og tiltak i høykonfliktsaker. Veiledning skjer i all hovedsak over telefon, men vi får også en del skriftlige henvendelser.

På Fylkesmannens årlige barnevernledersamling, blir lovendringer også på barnelovens område gjennomgått.

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker... (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall saker hvor det er gitt ut opplysninger om den adoptertes biologiske opphav i saker hvor fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling.

Vi har i 8 saker gitt ut opplysninger om den adoptertes opphav i saker hvor Fylkesmannen har gitt adopsjonsbevilling. I tillegg har vi mottatt og behandlet 8 andre henvendelser angående adopsjonssaker, farskapsaker og krigsbarnsaker.

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere på antall tilsyn med familievernkantorene.

Det er tre familievernkontor i Troms, med fire lokasjoner. Det er Tromsø familievernkontor, Finnsnes familievernkontor og Harstad og Narvik familievernkontor, som har besøksadresse både i Harstad og Narvik i Nordland.

Det har ikke vært gjennomført tilsyn med familievernkontorene i 2017.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2017	Antall gjennomførte tilsyn i 2016	Antall gjennomførte tilsyn i 2015
3	0	3	0

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Universell utforming i arealplanlegging:

I 2017 ble det fremmet totalt 6 innsigelser på tema barn og unge og universell utforming. Alle innsigelsene ble løst i dialog med kommunen og uten mekling.

I 2017 fikk Fylkesmannen tilskudd til prosjektet "Universell utforming i reguleringsplaner". Resultater for 2017 er innrapportert i henhold til avtale i BUFdirs søknadsportal.

Vi erfarer at det fortsatt er en del problemstillinger knyttet til omsetting av universell utforming i reguleringsplaner, bestemmelser og plankart. Vi har hatt et stort fokus på medvirkning fra rådene. I dette ligger grunnleggende plankunnskap. Det er søkt om midler for videreføring av prosjektet i 2018 hvor fokus da er utprøving av bestemmelser, tilsyn og kontroll.

Prosjektet har vært presentert i ulike fora og et godt resultat er at vi registrerer større fokus, flere henvendelser fra kommunene og åpnet for tettere samarbeid med Troms fylkeskommune og Statens vegvesen.

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en kort omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling knyttet til ulike diskrimineringsgrunnlag i aktuell lovgivning.

Problemstillinger knyttet til likestilling er tema i vår dialog med kommunene. Konkret gjelder dette våre 5-6 møter med formannskap og kommuneledelse hvert år.

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak... (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal redegjøre for implementeringstiltak av den digitale veilederen og opplæringsprogrammet modul 1 for skoler i fylket som samarbeider med lokalt barnevern.

Fylkesmannen har informert og orientert om veilederen blant annet på våre institusjonstilsyn, på høstens KS-samling og på barnevernledersamlingen. Vi viser til rapporteringen under punkt 7.3.10.2.1 i TB.

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport... (fra kapittel 7.3.2.11 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal utarbeide en årsrapport om tilsynsvirksomheten ved barneverninstitusjoner, omsorgsentre og sentre for foreldre og barn, jf. forskrift om tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner for omsorg og behandling § 14 og forskrift for foreldre og barn §28.

Slik rapport ble sendt til Bufdir 14.2.2017.

Fylkesmannen i Troms skal rapportere på status for embetenes arbeid... (fra kapittel 7.3.2.12 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen i Troms skal rapportere på status for embetenes arbeid med sjumilsstegmetoden, implementering av Barnekonvensjonen i kommunene i Troms og status for veiledningsarbeidet overfor de øvrige fylkesmannsembetene.

Fylkesmannen i Troms har i 2017 ledet arbeidet med nasjonal implementering av barnekonvensjonen i embetene. Arbeidet har vært omfattende og har involvert en nasjonal arbeidsgruppe "Sjumilssteget - barnekonvensjonen i praksis" med representanter fra 6 embeter; Østfold, Oslo og Akershus, Buskerud, Sogn- og Fjordane, Møre og Romsdal, samt Troms. I regi av arbeidsgruppen er det i 2017 opprettet en ny nettdatabase på FM-nett som gir kunnskap og oversikt over hvordan barnekonvensjonen slår inn i forvaltningens arbeid. Særegent for denne databasen er at den også inneholder konkrete sakseksempler på bruk av konvensjonens viktigste artikler fra store deler av fylkesmannens portefølje. Databasen blir fortløpende oppdatert, bl.a med eksempler etter hvert som embetene sender disse inn.

Arbeidsgruppen har i 2017 vært sterkt delaktig i utvikling av Utdanningsdirektoratets nye veileder om bruk av barnekonvensjonen i skolesaker. Vi er ved utgangen av året representert i Bufdirs arbeid med å utvikle en ny digital ressurs med tema vold og overgrep. Vi har vært i jevn dialog med direktoratenes sekretariat for 0-24-samarbeidet og har gitt innspill i to omganger til regelverksgruppene som har utredet ulike utfordringer som hemmer eller fremmer tverretattlig samarbeid.

Vi har i tillegg hatt to andre direktoratsoppdrag i 2017 - det ene har - med midler fra Helsedirektoratet, handlet om å fokusere barnerettigheter i "folkehelsetiltak av nasjonal betydning". Dette er avsluttet i 2017 og egen årsrapport er sendt Helsedirektoratet. Det andre handler om et oppdrag fra Arbeids- og velferdsdirektoratet om å benytte Sjumilsstegets metodikk til å utvikle direktoratets satsing på "barneperspektivet i NAV". I 2017 startet vi arbeidet med å utvikle verktøy til bruk for saksbehandlere i NAV-kontor. Dette arbeidet vil pågå i 2018. Årsrapport for 2017 er sendt direktoratet.

Arbeidsgruppen arrangerte 19. og 20.10.17 en nasjonal konferanse - "Barnekonvensjonen i praksis" i Oslo med deltakelse fra embeter og direktorater. Hovedinnlegg på konferansen er streamet og ligger på Sjumilsstegets facebookside.

Fra Troms drifter vi i dag vårt felles nettsted www.sjumilssteget.no og facebooksidene www.facebook.com/sjumilssteget. I 2017 har vi lagt særlig vekt på å bruke film og video.

Ute i embetene har det vært arrangert en rekke kommunerettede konferanser der barnekonvensjonen har vært tatt i bruk, både gjennom info om konvensjonen i seg selv, men også om hvordan den slår inn på ulike saksfelt. Dette har bl.a vært knyttet til arbeidet med implementering av den nye rammeplanen for barnehagene.

Medlemmer i nasjonal arbeidsgruppe har holdt innlegg på fylkesvise konferanser om barneperspektiv på ulike fagfelt. Her kan også nevnes at barnekonvensjonsfokuset ble presentert på Bufdirs konferanse om Fritidserklæringen.

Nasjonal koordinator har hatt et omfattende samarbeid med UH-sektoren, bl.a. gjennom bistand til kompetansegivende nettkurset (10 studiepoeng) om barnekonvensjonen som i 2017 har vært driftet av Høgskolen VID. Mer enn 30 ansatte i embetene har ved utløpet av 2017 gjennomført denne utdanningen.

Arbeidet med Sjumilssteget har også hatt internasjonal interesse. Delegasjoner fra Sverige har vært på studiebesøk hos oss og Sjumilssteget som metode ble også presentert både under Sveriges kick-off-arrangement for nasjonal satsing på barnekonvensjonen i Stockholm i november, samt på Audtrain-konferansen i Vilnius i juni - arrangert av Østersjøsekretariatet.

Det sendes en egen mer spesifisert årsrapport om arbeidet i 2017 til Bufdir.

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale... (fra kapittel 7.3.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale helse- og omsorgstilbudet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i *Omsorgsplan 2020*, herunder *Demensplan 2020*.

I 2017 besluttet FMTR å vektlegge digitalisering, herunder velferdsteknologi i sin overordnede satsning mot kommunene. Fylkesmannens skjønnsmidler sees i sammenheng med Kompetanse- og innovasjonstilskuddet, samt med det nasjonale velferdsteknologitilskuddet. De 6 Nord- Troms kommunene som deltar i det nasjonale VFT- prosjektet, har også fått mye midler i Kompetanse og innovasjonstilskuddet. Vi forventer at de vil gjøre stor nytte for seg i videre spredningsarbeid i fylket. USHT har fått støtte fra skjønnsmidlene for å komme godt i gang med Velferdsteknologiens ABC. Det er også gjort tildeling av skjønnsmidler til flere kommuner i Sør- Troms, slik at de kommer seg i gang med sin VFT- utvikling. Det mest uferdige området på VFT- området nå, er sannsynligvis midt- Troms. Dette er sannsynligvis påvirket av sammenslåing av fire kommuner, som skal bli nye Senja kommune. Ellers er det en stadig økning i fokus på å bidra til mer demensvennlige lokalsamfunn, og på å fremskaffe flere dagaktivitetsplasser for personer med demens. Når det gjelder tilskuddet til Lindrende behandling, er det variabel kvalitet på søknadene, og stor ulikhet på gjennomføringsevne hos tilskuddsmottakerne.

Rapportere på resultatoppnåelse... (fra kapittel 7.3.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere på resultatoppnåelse for tilskuddsordninger 765.60 og 765.62.

Resultatoppnåelse for tilskuddsordninger **765.60**:

Antall kommuner i fylket som mottar tilskudd: 15 av 24

Antall kommuner i fylket som ikke mottar tilskudd: 9 av 24

I 2017 tilkom ingen nye kommuner i tilskuddsordningen. 2 nye tiltak av totalt 12 innvilget.

Belastningsfullmakt for Troms 2017 kr. 9.500.000 som tilsvarer 14,4 årsverk.

Tilskuddsordningen har bidratt til å øke kapasiteten i kommunens tjenester til mennesker med langvarige og sammensatte tjenestebehov i 2017 med nye 4,6 årsverk. Tilskuddsordningen har bidratt til å styrke tilbudet til mennesker med langvarige og sammensatte tjenestebehov i Troms ved etablering av et nytt FACT-team og et Housing First tiltak. Av videreførte tiltak fra 2016 til 2017 har ordningen spesielt bidratt til å styrke samhandling mellom kommune- og spesialisthelsetjeneste ved bl.a. tiltak i Fengselshelsetjenesten, Lavterskelteam barn og unge, samt ACT-team.

Resultatoppnåelse for tilskuddsordningen **765.62**:

Antall kommuner i fylket som mottar tilskudd: 15 av 24

Antall kommuner i fylket som ikke mottar tilskudd: 9 av 24

I 2017 tilkom 2 nye kommuner i tilskuddsordningen, og 6 nye tiltak av totalt 33 innvilget.

Belastningsfullmakt for Troms 2017 kr. 12.327.00 som tilsvarer 18,7 årsverk.

Tilskuddsordningen har bidratt til å øke kapasiteten i kommunens tjenester til mennesker med rusmiddelrelaterte problemer i 2017 med nye 5,0 årsverk.

Samlet vurdering av hvorvidt... (fra kapittel 7.3.3.2.2 i TB)**Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt det kommunale rusarbeidet i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Mål om økning i årsverk i tjenestene:

I følge IS-24/8 har kommunene i Troms en økning på 32,0 årsverk fra 2016 til 2017 som tilsvarer 6,5% (Landet 5,0%). 33,1 årsverk er finansiert gjennom tilskuddsordningene kap. 765.60 og 62.

Kommunene i Troms fikk økning i rammeoverføringen knyttet til OP-rus på kr. 7.891.011 som tilsvarer 12,0 årsverk. Samlet har nye tiltak i tilskuddsordningene kap. 765.60 og 62 for 2017 bidratt til økning på 9,6 årsverk (Det er ikke justert overførte midler fra 2016 til 2017, eller overførte midler til 2018). Kommunene i Troms har da en egenfinansiert vekst på 10,4 årsverk om vi legger IS-24/8 tallene for 2017 til grunn, og ser de opp mot tilskudd til nye tiltak og rammeoverføringer.

Samlet sett utvikles det kommunale psykisk helse- og rusarbeidet i Troms fylke i henhold til målsettinger i OP-rus. Spesielt registrerer vi en særskilt økning på 29,2% i årsverk knyttet til innsats overfor barn og unge. Videre har helseforetaket gjort vedtak om etablering av FACT-team ut fra sine DPS i samarbeid med tilstøtende kommuner, og det er i 2017 startet etablering med ett nytt FACT-team i tillegg til ett eksisterende ACT-team. Det jobbes godt med etablering av brukermedvirkere, og brukermedvirkning på system- og individnivå, gjennom Brukerstemmen i Nord i samarbeid med RIO og MARBORG.

Fylkesmannen har likevel bekymring knyttet til tjenesteutviklingen i enkelte små kommuner, samt varslede nedskjæringer i psykisk helse- og rustjenestene i Tromsø kommune hvor halve befolkningen i Troms bor.

Når det gjelder Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i fylket, er det totalt sett bare registrert en økning i årsverk på 7 stillinger fra 2015 til 2017. Økningen tilskrives i all hovedsak at byene Harstad og Tromsø har prioritert flere stillinger innen helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Rapportere på resultatopnåelse... (fra kapittel 7.3.3.3.1 i TB)**Rapportere på**

Rapportere på resultatopnåelse for tilskuddsordningen til kommunene 0762.60.

I 2017 fordelte Fylkesmannen 850 000 kr. i tilskuddsmidler til friskliv, læring og mestring til 11 enkeltkommuner. I tillegg tildelte vi midler til et interkommunalt samarbeid i region Midt-Troms som omfatter 8 kommuner. Totalt har 13 av 24 kommuner i Troms etablert frisklivssentral. Alle disse driver arbeidet i tråd med anbefalinger i

Helsedirektoratets veileder. Det er betydelig variasjon mellom kommunene mht. kapasitet, bemanning, kompetanseprofil, faglig innhold, forankring og økonomi.

Lenvik kommune har inngått et samarbeid med Helsedirektoratet i løpet av 2017 som gir deres frisklivssentral status som utviklingsentral. Den skal utgjøre en ressurs for andre kommuner i fylket. I august 2017 arrangerte Fylkesmannen i samarbeid med Lenvik kommune en fagsamling for ansatte i frisklivssentralene i Troms. Samlingen la mest vekt på erfaringsdeling og etablering av et fagnettverk. 25 personer fra 12 kommuner deltok.

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet... (fra kapittel 7.3.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsettinger i opptrappingsplanen.

Opptrappingsplanen for habilitering/rehabilitering er blitt høyt profilert fra FMTR i alle relevante sammenhenger. Fylkeslegen hadde valgt dette som et av sine hovedtema i Januartalen for 2017. Vi har også kjennskap til at det er en dialog mellom UNN HF og det regionale HF om kommunenes kapasitet innen rehabilitering, og det er endialog om en mer sømløs overgang- også når det gjelder rehabilitering. Vi ser at kommunene tar inn over seg at de må jobbe mer med å skaffe til veie rehabiliteringsplasser, og at de må jobbe mer med hverdagsrehabilitering/ rehabilitering i heimen. Det er bekymringsfullt at bevisstheten om kommunalt ansvar for habilitering synes lav, og dette må det jobbes mer med å synliggjøre.

Når ble siste analyse... (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

Når ble siste analyse gjennomført?

Regional ROS ferdigstilt i 2017.

Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist... (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)**Rapportere på**

Foreligger oppfølgingsplan, og i så fall når ble den sist oppdatert?

Oppfølgingsplan gjennomgås og revideres i 2018.

Hvilke regionale tiltak... (fra kapittel 7.3.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Hvilke regionale tiltak har embetet gjennomført for å ivareta fylkesmannens ansvar for samordning i arbeidet med forebygging og beredskap?

To øvelser gjennomført inkl. evaluering, møter med fylkesberedskapsrådet, revidering av beredskapsplan og oppdatering av fylkesros/handlingsplan. Nasjonal fjellskredkonferanse gjennomført. Regionalt prosjekt iverksatt innenfor totalforsvaret.

Andel hendelser av regionale hendelser... (fra kapittel 7.3.4.1.4 i TB)**Rapportere på**

Andel hendelser av regionale hendelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

Ingen hendelser i 2017

Andel regionale øvelser og embetsøvelser... (fra kapittel 7.3.4.1.5 i TB)**Rapportere på**

Andel regionale øvelser og embetsøvelser som er evaluert med oppfølgingspunkter og sendt DSB.

2 embetsøvelser

Status revisjon underliggende planverk... (fra kapittel 7.3.4.1.6 i TB)**Rapportere på**

Status revisjon underliggende planverk knyttet til nasjonale beredskapstiltak

- Status revisjon i embetets planverk – hva er gjennomført og hva gjenstår
- Status revisjon regionalt arbeid med underliggende planverk – hvilke tiltak er gjennomført

Fylkesmannen har oversikt over regionale tiltak og jobber med forsvarets behov som skal inn i regional plan. Fullstendig regional plan vil bli utviklet parallelt med totalforsvarsutviklingen.

Arbeid knyttet til det sivilt-militære... (fra kapittel 7.3.4.1.7 i TB)**Rapportere på**

Arbeid knyttet til det sivilt-militære samarbeidet i forbindelse med *Trident Javelin 2017* og *Trident Juncture 2018*: Hvilke deler av dette arbeidet har embetet deltatt i 2017.

Fylkesmannen deltar på planleggingsmøtene frem mot øvelsen

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel... (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel kontrollerte vergeregnskap, samt antall verger som er under oppfølging på bakgrunn av ikke godkjente vergeregnskap.

Embetene skal i årsrapporten rapportere på antall og andel kontrollerte vergeregnskap, samt antall verger som er under oppfølging på bakgrunn av ikke godkjente vergeregnskap. Fylkesmannen i Troms besluttet i 2017 at vi ikke kom til å utføre vergeregnskapkontroller i forhold til det sentrale uttrekk fra Statens Sivilrettsforvaltning på 15 %. Tabellen i årsrapporten viser derfor 0%. Fylkesmannens beslutning kom på bakgrunn av ressursituasjonen og konkret risikoanalyse. Vi viser til vårt brev til SRF av 22.06.17.

Dette innebærer ikke at Fylkesmannen ikke har arbeidet konkret med vergeregnskap i 2017. Vi har arbeidet med å sikre at vi får inn alle nødvendige dokumenter i alle regnskap; fullstendighetserklæring, kontoutskrifter for alle aktuelle måneder, skattemelding og årsmeldinger. Dette følges opp i detalj, på samme måte som tidligere år og med det system som er blitt presentert for SRF både på dialogmøte og per e-post. Dette arbeidet slutføres i februar 2018 (for 2016-regnskap).

Vi gjennomgår dokumentene nærmere ved konkret bekymring i den enkelte sak, og står for nødvendig oppfølging, herunder eventuelt bytte av verge og/eller politianmeldelse.

Vi gjennomgår også sluttregnskap på vanlig måte og etter egen rutine som vi har laget i 2017.

I 2017 startet vi sak vedrørende bytte av verge på grunn av manglende levert regnskap i 39 vergemål. En del vergemål ble videreført etter at regnskap da ble levert på tilfredsstillende måte.

Vergemålsordningen

Sum	Antall kontrollerte vergeregnskap	Antall mottatte vergeregnskap
0 %	0	171

Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt... (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)

Rapportere på

Embetene skal i årsrapporten rapportere hvorvidt alle vergemål opprettet etter gammel lov har riktig status med tanke på regnskapsplikt.

Fylkesmannen skulle innen utgangen av 2017 sikre at alle vergemål opprettet etter gammel lov har riktig status med tanke på regnskapsplikt. Ved vergemålsreformen i 2013 la Fylkesmannen i Troms til grunn at som utgangspunkt var det regnskapsplikt i alle gamle vergemål med økonomisk mandat, selv om eventuelt overformyndieret hadde gitt fritak før 01.07.13. Dette informerte vi vergene om gjennom brev og samlinger. For å få fritak fra regnskapsplikten måtte vergen eventuelt søke oss om dette. Det er ca 40 vergemål der vi har innvilget fritak etter søknad. Vi har uansett krav om innsending av skattemelding. Etter vår vurdering har altså kravet vært oppfylt fra 01.07.13.

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere... (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Fylkesmannen har gjennomført rapportering på rettshjelpområdet til Statens sivilrettsforvaltning for 2017 på eget skjema, med rapporteringsfrist 31 januar, og viser i hovedsak til denne. Tabellen nedenfor er fylt ut med utgangspunkt i innsendt skjema. Vi har i 2017 innvilget økonomisk dispensasjon i 3 saker, hvor søker også har fått innvilget retts hjelp ihht. gjeldende stykkprissats. Vår erfaring tilsier at overskridelsen av gjeldende økonomiske grenser for behovsprøvd fri retts hjelp ofte er av en slik størrelsesorden at det ikke er rom for å innvilge økonomisk dispensasjon, heller ikke etter praksisendringen som ble foretatt i nytt rundskriv som lempet på dispensasjonsadgangen for personer som har forsørgersvar for barn.

Totalt i 2017 utbetalte Fylkesmannen til fritt rettsråd (inkl. dekning av egne utgifter som tolk mv.) kr 3 162 413. Fordelingen pr. sakfelt er rapportert inn til SRF i rapportskjema. Vi har også utbetalt kr 493 861 i fri sakførsel som er innvilget av Kontrollkommissjonen for UNN.

Av totalt 127 innkomne søknader, ble 72 avslått. I 17 saker skyldes avslaget inntekts- og/eller formuesoverskridelse, og i 52 saker skyldes avslaget andre grunner. Slike grunner kan typisk være at den omsøkte bistand kan oppnås ved at man nyttiggjør seg offentlige kontorers veiledningsplikt, eller at vilkårene for saklig dispensasjon ikke er oppfylt. I 3 saker var avslagsgrunnen en kombinasjon av inntekts- og formuesoverskridelse og andre grunner.

Retts hjelp 1.1 - Søknader

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkomne søknader	135	127	8
Innvilgede søknader	58	55	3
Avslåtte søknader	74	72	2

Antall utbetalte salærkrav i saker innvilget av advokat i 2017: 554, antall utbetalte salærkrav til advokat i sak for Kontrollkommissjonen for UNN: 61, samt antall salærkrav direkte fra tolk i utlendingsaker: 382

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk... (fra kapittel 7.3.4.3.2 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på forventet forbruk på kap. 470, post 01 inneværende og påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes.

I rapportering for 2. tertial 2017 til SRF anslo Fylkesmannen et forventet forbruk i 2017 på kap. 470, post 01, på kr 4 000 000, og et forventet forbruk i 2018 på kr 3 500 000. Forbruket på aktuelle kap/post endte i 2018 på kr 3 716 307, og dermed noe i overkant av våre forventninger. Avviket skyldes nok bl.a. at vi ikke har vært tilstrekkelig bevisste på at fri sakførsel for Kontrollkommissjonen for UNN belastes samme kap./post som innvilgelsene gjort av oss og advokatenes egeninnvilgelser, og at reduksjonen på området for utlendingsaker ikke har vært så stor som vi kanskje forventet.

Ved tertialrapporteringer i 2017 begrunnet vi den litt reduserte forventningen for 2018 med at det rent faktisk har skjedd en reduksjon i asyltilstrømmingen til Norge, og at det dermed påløper reduserte utgifter forbundet med asylsøknadsprosesser, som står for en relativt stor del av våre utbetalinger på retts hjelpområdet. Pr. i dag vurderer vi det som sannsynlig at forventet forbruk for 2018 blir noe høyere, ved at denne faktoren ikke får så stor betydning som tidligere anslått. Forventet forbruk i 2018 anslås til kr. 3 800 000 på kap. 470, post 01.

Vi vil avslutningsvis bemerke at det er svært mange ytre faktorer som kan få innvirkning på dette feltet, og som vanskeliggjør en eksakt prognose.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.4.4.1 i TB)**Rapportere på**

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen skal rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Fylkesmannen feirdigbehandlet totalt 6 klagesaker etter introduksjonsloven i 2017.

- Tre av klagesakene omhandlet § 7 - stans av introduksjonsprogram. To av disse vedtakene ble omgjort og ett ble opphevet.
- En klagesak omhandlet § 6 - Individuell plan. Dette vedtaket ble omgjort.
- En sak omhandlet § 17 og § 19 - retten til opplæring i norsk og samfunnskunnskap og tilretteleggingen for at denne skal kunne gjennomføres. I denne saken ble kommunens vedtak stadfestet.
- Den siste saken omhandlet § 2 - rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram. Dette vedtaket ble opphevet.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.4.4.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven) skal Fylkesmannen oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Fylkesmannen i Troms har ferdigbehandlet en klagesak i 2017 på området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (introduksjonsloven). Den omhandlet § 17 og § 19 - retten til opplæring i norsk og samfunnskunnskap og tilretteleggingen for at opplæringen skal kunne gjennomføres. I denne saken ble kommunens vedtak stadfestet.

Fylkesmannen skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.4.4.3 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgersemerer og hvor mange av nye statsborgere i fylket som har deltatt.

Vi gjennomførte som vanlig seremoni i Harstad på våren, og i Tromsø på høsten.

Antall deltakere Harstad: 46(23 % av inviterte)

Antall deltakere i Tromsø: 55(28% av inviterte)

Resultat- og økonomirapportering... (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)**Rapportere på**

Resultat- og økonomirapportering på fagmidler på klima og miljøområdet innenfor naturmangfold, forurensning og klima.

Prosjekt B318 - Klimatilpasning innenfor natur- og miljøsektoren: FM Troms fikk tildelt 400 000,-, FM Sogn og Fjordane 100 000,- og FM Sør-Trøndelag 100 000,-. Alt av midler fordelt på prosjektet ble brukt i 2017 fra Troms. Fagmidlene på prosjektet ble benyttet til å kjøpe støtte fra forskning/kvalitetssikring, lønnskostnader og til å dekke utgifter ifm. møtevirksomhet.

Prosjektet er i godt sig, og det skal i løpet av 2018 ferdigstilles en veileder i hvordan ivareta klimapåvirkninger på naturmangfold, vannforvaltning og reindrift/villrein i planlegging etter PBL. 2017 ble benyttet til å skaffe seg en oversikt over tilgjengelig kunnskap/forskning og tilrettelegge/sortere denne kunnskapen, samt å avdekke hva man eventuelt trenger mer kunnskap om. Prosjektet avsluttes våren 2019.

Prosjekt B324: Klimatilpasning i landbruket gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven. Fylkesmannen fikk også tildelt midler til dette prosjektet. Dette er ett samarbeidsprosjekt mellom FM Troms og FM Buskerud. Totalt fikk fylkene 200 000,- i 2017. Disse midlene ble benyttet til å kjøpe en rapport fra NIBIO som sammenstiller eksisterende kunnskap om klimaendringenes påvirkning på landbruket og mulige tilpasningsmuligheter. Rapporten leveres 30. april 2018 og skal benyttes som ett kunnskapsgrunnlag i prosjektet. Prosjektet avsluttes desember 2019, og bygges opp på samme måte som natur- og miljøprosjektet.

Fremmede organismer

Art/artsgruppe	Type tiltak	Omfanget av tiltaket	Navn område	Utdyping av, eller kommentar til, gjennomført tiltak	Sum brukt
Tromsøpalme	Bekjempelse	Utvalgte øyer, Tromsø kommune		Gjennomføres av Tromsø kommune i samarbeid med lokalbefolkning og SNO	30 000
					30 000

Det skal rapporteres på fylkesmannens... (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres på fylkesmannens arbeid med samordning av statlig styring av kommunesektoren etter retningslinjene i rundskriv H-2143.

Det vises til rapportering i kap 2.1.

Fylkesmannen arbeider og har organisert embetet med en målsetting om best mulig samordning og helhetlig tilnærming i vårt arbeid overfor kommuner, fylkeskommune og regional stat.

I dagens organisasjonsmodell kommer dette til uttrykk ved at vi har lagt det sentrale og koordinerende ansvar for plan-oppgavene til Planavdelingen. I denne avdelingen arbeides det med planoppgaver, reindrift og samfunnsikkerhet. Samordning og koordinering av planoppgaver, både eksternt og internt, gjøres fra denne avdelingen. Avdelingen har også vært ansvarlig for gjennomføring av innsigelsesprosjektet, og det er utviklet rutiner for samordning av statlige innsigelser i plansaker, også retningslinjer for bruk av innsigelse og klage på kommunal arealdisponering.

Prosjektet og metoden i Sjumilssteget for barn og unges beste ble etablert og utviklet i Troms, og er et konkret resultat av helhetlig tilnærming og tverrsektoriell samordning på et meget viktig felt - barn og unge.

Embetet lager også årlig en overordnet virksomhetsplan som har fokus på tverrsektorielle oppgaver og samordning.

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres særskilt om hvilke tiltak fylkesmannen har iverksatt for den enkelte kommune som er registrert i ROBEK og hvilke tiltak som har vært iverksatt for å forhindre kommuner som er i faresonen til å bli registrert i ROBEK. Det skal rapporteres om bruk av skjønnsmidler til ROBEK-kommunene.

Ved inngangen til 2017 var det 3 Troms- kommuner i ROBEK - Torsken (innmeldt i 2001), Nordreisa (innmeldt i 2004) og Kvæfjord (innmeldt 2015).

Veiledning overfor og oppfølging av kommunene i ROBEK er en prioritert oppgave for Fylkesmannen. Målet er å bidra til å gjenopprette balanse i kommuneøkonomien ved å sikre en felles forståelse av den økonomiske situasjonen i kommunene, synliggjøre det kommunaløkonomiske handlingsrommet og å være en pådriver for at det gjennomføres konkrete tiltak for å følge forpliktende plan for inndekning av underskudd. Når det gjelder hvilke tiltak som skal gjennomføres er Fylkesmannen alltid tydelig på at det er det kommunen selv med kommunestyret i spissen som avgjør.

For å kontrollere om kommuner skal registreres inn/ut av ROBEK har Fylkesmannen i 2017 gjennomgått kommunenes årsbudsjetter for 2017, økonomiplaner for 2017-2020 samt årsregnskaper for 2016. Fylkesmannen fant ikke grunn til å melde noen kommuner inn i registeret på bakgrunn av gjennomgangen. Kvæfjord kommune ble meldt ut av registeret på bakgrunn av fullført inndekning av underskudd i henhold til årsregnskapet for 2016, i august 2017.

Det ble gjennomført lovlighetskontroll av årsbudsjettet for de 3 kommunene som var i ROBEK ved inngangen av året. Ingen vedtak ble opphevet.

I lovlighetskontrollene ga vi fylldige tilbakemeldinger om budsjettet, forpliktende plan for inndekning av underskudd og økonomiplanen som styringsdokument. Det er viktig for Fylkesmannen at tilbakemeldingen også kan tjene som veiledning overfor ROBEK-kommunene. Våre kommentarer i lovlighetskontrollen ble fulgt opp gjennom dialog med kommunene, og spesielt på de årlige ROBEK-møtene vi har med hver enkelt kommune. Vi mener kommunene i sin økonomistyring har god nytte av en slik helhetlig gjennomgang som Fylkesmannen gjør av styringsdokumentet. Lovlighetskontroll av årsbudsjett og svar på søknad om godkjenning av låneopptak ble gjennomført i perioden februar til april 2017.

Fylkesmannen følger løpende opp utviklingen i ROBEK-kommunene gjennom året ved å følge med på kommunens periodiske rapporter og budsjettreguleringer.

Det gjennomføres minst ett økonomimøte pr. år med ROBEK-kommunene i Troms. Det fokuseres her på oppfølging av forpliktende plan for inndekning av underskudd og tiltak for å gjenopprette økonomisk balanse, budsjett/økonomiplan og økonomisk utvikling. Fylkesmannen har et klart ønske om at hele formannskapet deltar på disse møtene i tillegg til administrativ ledelse. I 2017 var det planlagt gjennomført 2 slike møter med de gjenværende ROBEK-kommunene i løpet av november/desember. Møtet med Torsken ble avholdt 21. november i Gryllefjord, mens møtet i Nordreisa 7. desember måtte avlyses pga. kansellerte flyavganger. I og med at Fylkesmannen ikke var kjent med spesielle problemområder som Nordreisa ønsket å ta opp, og kommunen tydelig hadde signalisert at de med stor sannsynlighet ville klare inndekning som planlagt i 2017 (siste rest), ble nytt møte i Nordreisa ikke berammet.

Fylkesmannen mener at måten møtene blir gjennomført på har stor betydning for hvorvidt vår oppfølging har gjennomslagskraft og bidrar til å sette kommunene bedre i stand til å gjenopprette balanse i kommuneøkonomien. Godt forberedte møter, en klar dagsorden og klare forventninger til hva kommunen skal bidra med er nøkkelfaktorer for å få dette til. Videre skrives det referat fra møtene som sendes til kommunene, slik at oppfølgingen ved neste møte blir sikret. Fylkesmannen gir på ROBEK-møtene et bilde av den økonomiske situasjonen og utviklingen i kommunen, som i stor grad baserer seg på gjennomgang av KOSTRA-tall og kommunens styringsdokumenter. Kommunens oppgave er å redegjøre for økonomisk status i inneværende år og arbeidet med budsjett/økonomiplan og forpliktende plan for inndekning av underskudd. På ROBEK-møtene er det stort fokus på dialog med kommunens politiske ledelse (formannskapet). Vi er tilfreds med måten ROBEK-møtene blir gjennomført på i Troms, noe også tilbakemeldingene fra kommunene støtter opp om.

Av ROBEK-kommunene i Troms er det Torsken som har den mest krevende økonomiske situasjonen. Kommunen har flere ganger fått endret inndekningsplan pga. at kommunen ikke har klart inndekning som forutsatt. Siste plan ble godkjent av KMD 11. oktober 2016, og strekker seg utover kommunelovens ramme på 10 år, fram til og med 2020. Kommunen klarte inndekning som forutsatt i 2016 og rapporterer i ROBEK-møtet i november 2017 at de trolig også klarer inndekning i henhold til planen i 2017. Kommunen er vedtatt sammenslått med Lenvik, Tranøy og Berg fra 01.01.2020 til nye Senja kommune.

Nordreisa har tatt store grep som har gitt økonomisk effekt, og vil med stor sannsynlighet klare inndekning av siste rest av underskuddet i 2017. Kommunen vil da kunne meldes ut av ROBEK når regnskapet for 2017 vedtas våren 2018.

Kun Kåfjord kommune er pr. i dag i faresonen for innmelding i ROBEK. Kommunen fikk i 2016 et regnskapsmessig underskudd på 4,4 mill. kr. som må dekkes innen 2017 og 2018. På kommunemøtet høsten 2017 opplyste imidlertid kommunen at de ville dekke inn hele eller deler av underskuddet allerede i 2017.

ROBEK-kommunene er i 2017 tildelt basisskjønnsmidler på linje med øvrige kommuner i Troms (basisskjønnet utgjør ca. 90 % av fylkesrammen). Torsken kommune fikk i 2017 tildelt kr. 600 000 i bistand til nedbetaling av gjenstående underskudd. Dette som følge av at Fylkesmannen i sin tilrådning om kommunestruktur hadde åpnet for å bidra med nedbetalingen ved en eventuell kommunesammenslåing.

Prosjektskjønnsmidlene for 2017 ble tildelt prosjekter der flere kommuner har gått sammen om prosjekter innen digitalisering og velferdsteknologi. Både Torsken, Nordreisa og Kvæfjord (utmeldt august 2017) inngikk i større samarbeidprosjekter som fikk støtte i denne forbindelse.

Ingen ROBEK-kommuner ble tildelt kriseskjønnsmidler i 2017.

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling... (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling og modernisering i kommunene, bruk av skjønnsmidler til formålet og formidling av resultatene.

Fylkesmannen lyste i 2017 ut prosjektskjønnsmidler innen digitalisering og velferdsteknologi. I utlysningen ble kommunene oppfordret til å gå sammen om større prosjekter. Det ble videre åpnet for at det kunne søkes om støtte til flerårige prosjekter.

For å sette fokus på digitalisering/velferdsteknologi i forbindelse med utlysningen, arrangert Fylkesmannen sammen med KS, Universitetet i Tromsø (UiT) og Universitetssykehuset i Nord-Norge (UNN) en Digitaliseringskonferanse for ordførere og rådmenn i Troms. Her bidro både eksterne forelesere og lokale krefter (bl.a. UiT, UNN og KS) med kunnskap og relevant erfaring på feltet.

På bakgrunn av 9 innkomne søknader støttet Fylkesmannen i 2017 prosjekter innen satsingsområdet med et gjennomsnittlig støttebeløp på ca. kr. 404 000.

7 av prosjektene som ble støttet i 2017 var flerårige prosjekter hvor det kan forventes søknader om videreføring. Vi har presisert i vår tilbakemelding til kommunene at søknad om videreføring forutsetter tilfredsstillende rapportering. Kommunene er bedt om å rapportere på framdrift i prosjektene innen 1. februar 2018 og søknadsfrist i 2018 er 1. mars.

Ved fordeling av prosjektskjønnsmidlene ble det samarbeidet med Helse- og omsorgsavdelingen som er involvert i fordeling av Helsedirektoratets kompetanse- og innovasjonstilskudd, hvor deler av potten går til velferdsteknologiprojekter i Troms.

Ingen av prosjektene som ble tildelt prosjektskjønnsmidler er ferdigstilt ennå, slik at det er for tidlig å rapportere om resultater. I framdriftsrapportene pr. 1. februar meldes det imidlertid om god framdrift i de fleste prosjektene, og så langt synes det som om det er positivt for gjennomføringskraften i prosjektene at kommunene har gått sammen om større prosjekter.

Se også rapportering under 7.3.6.5.2.

Det skal rapporteres om antall lånesøknader... (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres om:

- Antall lånesøknader som godkjennes og i hvilken grad fylkesmannen har nektet godkjenning av lån.
- Antall godkjente garantier, samt antall garantier som ikke ble godkjent.

Når det gjelder søknader om godkjenning av låneopptak fra ROBEK-kommunene er Fylkesmannens praksis at det skal legges begrensninger på kommunens låneopptak dersom kommunen ikke følger forpliktende plan for inndekning av underskudd. Behandling av søknader om låneopptak til nye tiltak må som regel forventes til regnskapsresultatet for året før er klart slik at vi har informasjon om status i forpliktende plan. Våre vurderinger tar utgangspunkt i kommunens økonomiske bærekraft og evne til å betjene økte rente- og avdragsutgifter. Eventuelle begrensninger i låneopptak beror på en vurdering av investeringsbudsjettets profil, herunder om låneopptaket er knyttet til statlige pålegg, ordinære lovpålagte oppgaver, tiltak der det er statlige kompensasjonsordninger, og om det er såkalt selvfinansierende låneopptak (startlån og lån til VAR-sektoren). Kommunens evne til å gjennomføre vedtatte tiltak for å gjenopprette økonomisk balanse er sentralt i våre vurderinger, samt vår generelle oppfatning av kommunens budsjett og økonomiplan, herunder planlagt utvikling i lånegjeld, rente- og avdragsutgifter, sårbarhet i det økonomiske opplegget mv.

Ut fra ovenstående kriterier fant ikke Fylkesmannen grunn til å begrense ROBEK-kommunens vedtatte låneopptak i 2017.

Fylkesmannen behandlet i 2017 18 søknader om godkjenning av kommunale garantier, mot 22 i 2016. Fylkesmannen kontrollerer vedtaket om garantistillelse opp mot forbudet mot å stille garanti overfor næringsvirksomhet, jf. kommuneloven § 51 nr. 2, og ser til at kravene til vedtaket som følger av garantiforskriften er ivaretatt. Videre legges vekt på hvilket formål garantien gjelder for, og hvorvidt kommunen har gjort en vurdering av risikoen ved å stille garanti. En søknad ble avslått på grunn av mangelfullt vedtak.

Antall garantisøknader

Saksområde	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall garantisøknader	18	17	1	0

Kommunenes lånesøknader

Type søknad	Sum	Godkjent	Ikke godkjent	Ikke behandlet
Antall lånesøknader	9	9	0	0

Gjelder ROBEK-kommunene Torsken, Nordreisa og Kvæfjord (utmeldt aug 2017)

Fylkesmannen skal rapportere... (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på hvordan veiledningsarbeidet har blitt utført, herunder aktiviteter for å øke kvaliteten på KOSTRA-data.

Det har vært et krevende år på kommuneøkonomiområdet pga. vakanse i den ene av to stillinger store deler av året. Til tross for noe svekket kapasitet har Fylkesmannen levert på oppdraget uten avvik.

Veiledning overfor kommunene når det gjelder økonomiplanlegging og økonomistyring skjer både gjennom møter og konferanser med kommunene, brev og e-poster og på telefon. Veiledningen retter seg både mot de ansatte i kommuneadministrasjonen og de folkevalgte. Vårt mål med veiledningen er at den skal bidra til bedre kunnskap og kompetanse om kommuneøkonomi og sunn økonomiforvaltning i kommunene.

Som ledd i å gjennomføre ROBEK-kontroll for alle kommunene, gjennomgås alle årsbudsjett og økonomiplaner. I denne sammenheng kontrollerer vi også de formelle kravene til budsjettets innhold, herunder budsjettskjemaer.

Det ble utarbeidet rapporter om status i kommuneøkonomien i Troms på bakgrunn av de foreløpige KOSTRA-tallene som SSB publiserer i mars. I denne rapporten sammenstilles også statistikk fra kommunenes budsjett- og økonomiplaner. Etter vårt syn er det viktig å synliggjøre kommunens planlagte økonomiske nøkkeltall også framover i tid. I Troms viser slike sammenstillinger at mange kommuner planlegger med for lave netto driftsresultater, langt under anbefalingen på 1,75 % av brutto driftsinntekter. Dette gjør at det heller ikke er rom for å sette av tilstrekkelige fondsmidler, noe som er bekymringsfullt. Troms er det fylket i landet med lavest nivå på disposisjonsfondene. Flere kommuner i Troms har i tillegg svært høy gjeld, og planlegger videre oppbygging av gjeld framover.

På grunn av vakanse i den ene kommuneøkonomistillingen ble det ikke utarbeidet en samlet rapport for de endelige KOSTRA-tallene som ble publisert i juni, og det ble heller ikke utarbeidet månedlige skatterapporter. Det er imidlertid utarbeidet rapporter over demografisk utvikling pr. kvartal.

Alle rapporter distribueres internt og sendes kommunene fortløpende, i tillegg til at de gjøres tilgjengelig på embetets hjemmeside

Rapportene som utarbeides har flere funksjoner. Statistikken legges ut på nett og er dermed tilgjengelig for offentligheten og presse. Videre er vi kjent med at mange kommuner benytter statistikken direkte i sitt arbeid. For Fylkesmannen er KOSTRA-tallene et viktig grunnlag for vår dialog med kommune. Vi vil også framheve at både Fylkesmannen og kommunen gjennom utarbeidelse og synliggjøring av statistikken får et godt grunnlag for kvalitetssikring av tallene. Fylkesmannen tar i mange tilfeller kontakt med kommunene om manglende eller ulogiske/urimelige tall som framkommer i statistikken.

Viktigheten av KOSTRA-data og kvalitetssikring av tallene ble framhevet for ordførere og rådmenn på Fylkesmannens januarmøte i 2017.

Som tidligere har Fylkesmannen prioritert å gi kommunene råd og veiledning i rapporteringsarbeidet, men fra 2017 har vi intensivert dette arbeidet og fulgt kommunene opp tettere mht. kvalitetssikring av KOSTRA-tall. Vi har i større grad purret kommunene mht. manglende innlevering av både skjemaer og regnskap og det har også vært tettere dialog i «vinduets» der kommunen kan korrigere data i mellom 15. mars (foreløpig publisering) og 19. april. Det er svært gledelig at alle kommunene i 2017 rapporterte i tide til å komme med i den foreløpige publiseringen 15. mars. Til sammenlikning var det i 2016 bare 2 kommuner som ikke rapporterte i tide til å komme med. Året før var det 8. Vårt budskap til kommunene har vært at de må gjøre det de kan for at rapporteringen skjer innenfor fristene.

Fylkesmannen har bistått kommunenes arbeid med kvalitetssikring av KOSTRA-tall på eiendomsforvaltningsområdet spesielt, ved å påpeke feil og mangler, og ved å ta dette opp som eget tema på Økonomiforum i 2016. Vi ser nå resultater av dette arbeidet, i henhold til tabell under pkt. 3.1.5.1.2.1 er antall feil på dette området i Troms redusert fra 16 i 2016 til 6 i 2017 (-10). Vi tar sikte på å følge opp dette arbeidet videre i 2018.

Fylkesmannen har KOSTRA høyd opp på agendaen, og også i 2017 hadde vi KOSTRA som tema på Økonomiforum. Vi gjorde da et dypdykk innen pleie- og omsorgssektoren. Kommunene ønsker dybdekunnskap om KOSTRA, og ønsker at dette også settes som tema i 2018, men på annen sektor.

Fylkesmannen har i 2017 som vanlig gitt veiledning til kommunene om det økonomiske opplegget for kommunene for påfølgende år, ved å lage informasjonsskriv til kommunene om kommuneproposisjon og statsbudsjett. Dette ble fulgt opp med veiledning pr e-post og telefon, og vi deltok også med presentasjoner på KS' konferanser om kommuneproposisjonen i mai, og statsbudsjettet i oktober, i Tromsø.

Fylkesmannen har årlig en fagsamling for økonomisjefene og andre med faglig ansvar innenfor økonomi i kommunene (Økonomiforum Troms). Det faglige innholdet hadde denne gang blant annet fokus på nytt fra Fylkesmannen, kommunenes budsjettarbeid, eiendomsskatt, digitalisering og KOSTRA (pleie- og omsorg). Kommunalbanken informerte også om relevante saker innenfor sitt område. Oppslutningen var meget god (22 av 24 kommuner deltok) og tilbakemeldingen fra kommunene via en questbackundersøkelse i etterkant var veldig positiv. Samlingen fungerer godt som en arena for kompetanseheving, erfaringsutveksling og nettverksbygging. Fylkesmannen delfinansierer kommunenes deltagelse på samlingen sammen med NKK (Norsk kemner- og kommunekasserer forbund). Fylkesmannen bidrar med kr. 100 000 av tilbakeholdte skjønnsmidler og NKK bidrar med kr. 25 000.

Det har i 2017 vært arrangert kommunemøter i Tromsø, Kåfjord og Sørreisa. På kommunemøtene treffer Fylkesmannen kommunens politiske og administrative ledelse. Kommuneøkonomi er et fast tema på disse møtene, og blir også grundig behandlet i Fylkesmannens kommunebilde som sendes kommunen i forkant.

Kommuneøkonomene er involvert i embetets arbeid med å gi innspill og tilbakemeldinger til kommunenes planstrategier og samfunnsplaner.

Kort om fordelingen av skjønnsmidler... (fra kapittel 7.3.6.5.2 i TB)

Rapportere på

Kort om fordelingen av skjønnsmidler, herunder rapportering i ISORD.

Av de totale skjønnsmidlene til Troms for 2017 på 112,2 mill. kr. besluttet Fylkesmannen å fordele 101,6 mill. kr. i forbindelse med statsbudsjettet for 2017, og holde tilbake 10,6 mill. kr. til fordeling i løpet av budsjettåret. Hoveddelen av skjønnsrammen i Troms blir altså fordelt som basisskjønnsmidler i statsbudsjettet i oktober (ca. 90 %). Midlene fordeles etter en modell som baseres på objektive KOSTRA-data og som tar hensyn til blant annet ressurskrevende brukere, samferdsel, befolkningsutvikling og samlet KOSTRA-tjenestenøkkel (utfordringer på de store sektorene som helse, skole, barnehage, barnevern og sosial). Informasjon om fordelingsmodellen gjøres kjent for kommunene og legges ut på våre nettsider.

Fylkesmannen kriteskjønnsmidler skal ivareta uforutsette og akutte forhold i kommunene av vesentlig karakter, og blir fordelt etter søknad (frist 1. oktober). I tråd med retningslinjene skal det holdes av minst 5 % av skjønnsmidlene til kriteskjønnsmidler, Fylkesmannen har i 2017 fordelt ca. 5,6 mill.kr. kriteskjønn. Det kom inn 8 søknader med samlet søknadsbeløp på 19,2 mill. kr. Midlene ble fordelt til mange ulike formål, hvorav ca. 50 % ble tildelt Lavangen kommune som har hatt uforutsette utgifter knyttet til omsorgsovertakelse av 8 barn i en flyktningfamilie. Videre fikk flere kommuner støtte knyttet til uforutsette utgifter knyttet til nedleggelse av asylmottak.

Torsken kommune fikk tildelt kr. 600 000 i bistand til nedbetaling av gjestående underskudd. I Fylkesmannens tilrådning om kommunestruktur hadde vi åpnet for å bidra med nedbetalingen ved en eventuell kommunesammenslåing. Torsken er vedtatt sammenslått med Tranøy, Lenvik og Berg fra 01.01.2020.

Fylkesmannen har videre støttet kommunene med midler til Januarmøtet, Økonomiforum, Digitaliseringskonferansen og Nasjonal fjellskredkonferanse.

2017 er første året ISORD tas i bruk i Troms, embetet fordelte ikke prosjektskjønnsmidler i 2015 og 2016 pga. kommunereformarbeidet og folkevalgtopplæringen.

Fylkesmannen fordelte kr. 3 635 000 i prosjektskjønn gjennom ISORD i 2017.

Prosjektskjønnsmidlene i Troms har tidligere år vært fordelt på mange små prosjekter. Erfaringene med dette har vært blandet, og det har vært stilt spørsmål ved om prosjektene har vært for små til å gi ønsket effekt og overføringsverdi mellom kommunene. I 2014 ble det gitt støtte til 56 prosjekter med en gjennomsnittlig støtte på kr. 125 000 pr. prosjekt. Tilsvarende for 2013 var 55 prosjekter med gjennomsnittlig støtte på kr. 106 545 pr. prosjekt. Det ble ikke utlyst prosjektskjønnsmidler i 2015 og 2016 blant annet grunnet kommunereformarbeidet og folkevalgtopplæringen.

På bakgrunn av ovennevnte erfaringer ønsket vi i 2017 å støtte færre, men større prosjekter. Det ble i 2017 utlyst prosjektskjønnsmidler innen digitalisering og velferdsteknologi, og i utlysningen ble kommunene oppfordret til å gå sammen om større prosjekter. Det ble videre åpnet for at det kunne søkes om støtte til flerårige prosjekter.

På bakgrunn av innkomne søknader støttet Fylkesmannen i 2017 9 prosjekter, med et gjennomsnittlig støttebeløp på ca. kr. 404 000. Vi har presisert i vår tilbakemelding til kommunene at søknad om videreføring forutsetter tilfredsstillende rapportering. Kommunene er bedt om å rapportere på framdrift i prosjektene innen 1. februar 2018. Søknadsfrist for nye og videreførte prosjekter i 2018 er 1. mars.

Gjennom Helsedirektoratets kompetanse- og innovasjonstilskudd har også Helse- og omsorgsavdelingen i 2017 fordelt en del midler til velferdsteknologiprojekter i Troms.

Ingen av prosjektene i ISORD er ferdigstilt ennå, slik at det er for tidlig å rapportere om resultater. I framdriftsrapportene pr. 1. februar meldes det imidlertid om god framdrift i de fleste prosjektene, og så langt synes det som om det er positivt for gjennomføringskraften i prosjektene at kommunene har gått sammen om større prosjekter.

Se også rapportering under 7.3.6.3.1.

Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannens skal gi en kort beskrivelse av embetets tiltak for samordning av statlig tilsyn, herunder tilsyn fra andre tilsynsetere enn Fylkesmannen selv. Fylkesmannen skal kort opplyse om hva som er gjort for å fremme og formidle læring hos kommunene i de tilsyn som er gjennomført.

Se kap 3.1.2.3

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn... (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Embetet rapporterer hvor mange tilsyn det har gjennomført.

Forklaring:

- Det bes om ett samlet tall for alle tilsyn hjemlet i opplæringsloven, barnehageloven, helse- og omsorgstjenesteloven mv.
- Det rapporteres samlet for kommunene og fylkeskommunen(e)
- Antall tilsyn det skal rapporteres om omfatter planlagte tilsyn (som landsomfattende/nasjonale tilsyn) og hendelsesbaserte tilsyn uavhengig av tilsynsmetodikk og hvor ressurskrevende tilsynet var.
- Antall tilsyn det skal rapporteres om, omfatter ikke forundersøkelser, sjølvmeldingstilsyn og dokumentgjennomganger uten oppmøte (fysisk eller videokonferanse) på tjenestestedet eller i kommunen/fylkeskommunen.
- Det bes ikke om tall for avvik eller pålegg.

Barnehageloven: 5 tilsyn, hvorav 1 hendelsesbasert

Opplæringsloven: 14 tilsyn, hvorav 7 hendelsesbasert

Introduksjonsloven: 2 tilsyn

Barnevernsloven: 3 systemrevisjoner, 52 institusjonstilsyn(3 tilsyn på omsorgssenter), 34 hendelsesbaserte tilsyn

Sivilbeskyttelsesloven: tilsyn i 8 kommuner, en økning med 2 tilsyn i forhold til måltall.

Lov om sosiale tjenester i NAV: 2 systemrevisjoner og 2 hendelsesbaserte tilsyn

Helse- og omsorgstjenesteloven: 6 tilsyn

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av fylkesmannen, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Hvor mange av sakene totalt (uten å skille mellom saker etter klage og på eget initiativ) som hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møter blant vurderingstemaene.
- Det skal gis en kortfattet omtale i årsrapporten av hvor mange klager fylkesmannen har mottatt etter kommuneloven § 60d fjerde ledd, hvilke kommunalrettslige tema de (særlig) veileder kommunene om samt bruk av interkommunalt samarbeid i fylket, med særlig vekt på bruk av vertskommunemodellen.

Ingen av de gjennomførte lovlighetskontrollene hadde henholdsvis habilitet eller lukking av møte blant vurderingstemaene. Fylkesmannen har videre i 2017 mottatt én klage etter kommuneloven § 60 d fjerde ledd, som gjaldt pålegg etter gjennomført hendelsesbasert tilsyn på barnehageområdet.

Fylkesmannen mottar daglig henvendelser fra både kommuneadministrasjon, folkevalgte og publikum for øvrig om kommunalrettslige tema. Henvendelser fra kommunene på dette feltet prioriteres høyt, og vi opplever å ha en god dialog med kommunene i Troms. Dette mener vi også er med på å redusere behovet for de folkevalgte for å fremme lovlighetsklage, og bidrar til at konfliktpunkter knyttet til prosess og formelle krav avklares på et tidlig tidspunkt, og uten den forsinkelse som en lovlighetskontroll nødvendigvis medfører. Vi har interne rutiner for å sikre kvaliteten på de svar som gis, og stort fokus på å utøve veilederrollen på en måte som ikke kolliderer med vår rolle som klageinstans, men samtidig er egnet til å gi god kvalitet og høyt presisjonsnivå på veiledningen til den som tar kontakt.

Tema som går igjen i vår veiledning er: habilitet/inhabilitet, regler om valg/suppleringsvalg, avviking av møter i folkevalgte organ, taushetspliktsreglene ift. folkevalgte, regler om forholdet mellom administrasjonen og folkevalgte - herunder utredningsplikt mv.

I tillegg til det ovenfornevnte, registrerer vi at en rekke saker befinner seg i et krysningspunkt mellom kommunalrett, forvaltningsrett/offentleglov, og særlov på det saksområde som saken gjelder. Særlig reglene om innsyn og taushetsplikt kommer i denne kategorien, og det gis i denne forbindelse også en god del veiledning på rent praktisk saksbehandling og gangen i en forvaltningssak. Vi erfarer at svært få av våre kommuner har egne jurister blant sine ansatte, og at det noen ganger behøves juridiske råd for å få saken inn på et rett saksbehandlingsspor. Dette mener vi også er veiledning som bidrar til å redusere antallet klagesaker, og som bidrar til bedre og raskere saksbehandling ute i kommunene, og for innbyggerne i fylket.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	4	0	4
På eget initiativ	0	1	1

Fylkesmennene skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.6.9.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmennene skal i årsrapporten oppgi hvor mange klager på avslag om begjæringer om innsyn de har behandlet, jf. offentleglova § 32 og forvaltningsloven § 28 annet ledd, samt hvor mange tilfeller klager har fått helt eller delvis medhold i klager etter offentleglova § 32.

Fylkesmannen har i 2017 sluttbehandlet 9 klagesaker etter offentleglova § 32, jf. fvl. § 28 annet ledd. I 8 av sakene har klager fått helt eller delvis medhold i klagen, enten gjennom en hel eller delvis opphevelse eller omgjøring.

Vår erfaring er at kommunene i fylket har store utfordringer knyttet til korrekt og effektiv behandling av innsyns krav, og har også vektlagt dette forbedringspotensialet i kommunedialogen.

FMAV, FMBU, FMHO, FMMR... (fra kapittel 7.3.6.10.1 i TB)

Rapportere på

FMAV, FMBU, FMHO, FMMR, FMNO, FMOP, FMRO, FMST, FMTR, FMTE, FMVE som deltar i forsøksordningen om samordning av statlige innsigelser, rapporterer til Kommunal- og moderniseringsdepartementet om antall planer der statlige innsigelser er samordnet, antall innsigelser som er fremmet, antall innsigelser som ikke er videresendt til kommunene, og antall innsigelser som er avskåret.

se tabell

Samordning av statlige innsigelser

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat
Antall planer på offentlig ettersyn hvor fylkesmannen har samordnet uttalelser med statlige innsigelser	87
Antall innsigelser som er fremmet	38
Antall innsigelser som ikke er videresendt til kommunene	0
Antall innsigelser som er avskåret	0

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.11.1 i TB)**Rapportere på**

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten for 2017 skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Vi behandlet 119 byggesaksklager etter plan- og bygningsloven i 2017, i tillegg til 11 klager over reguleringsplan. Totalt 130 saker for begge sakstyper. Vi mottok totalt for begge sakstyper 133 saker fra kommunene i 2017, noe som er en nedgang fra 2016 hvor antallet var 149 saker. Til sammenlikning mottok vi 130 saker i 2015 og 95 saker i 2014.

Vi opphevet eller omgjorde kommunens vedtak i 39 prosent av sakene, stadfestet i 60 prosent av sakene og avviste ca 1 prosent.

For byggesaksklager ble 12-ukersfristen ble oversittet i 47 av de 119 sakene, noe som er en nedgang i antall saker med fristoversittelse fra 2016 på om lag 20 prosent.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for hele året var 94 dager, som er en nedgang fra 2016 på 15 dager.

Fristoversittelsene og saksbehandlingstiden skyldes i hovedsak at det har vært flere krevende saker til behandling, noe opphevings- og omgjøringsprosenten synliggjør. Flere av sakene nødvendiggjorde utstrakt korrespondanse med kommunen og/eller partene, noe som har bidratt til lang saksbehandlingstid. Videre skyldes det generelt stort saksomfang på faggruppen.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
119	47	47	50	3	9	0

Fra og med 01.01.2017... (fra kapittel 7.3.6.12.1 i TB)**Rapportere på**

Fra og med 01.01.2017 skal alle embetene rapportere byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for fylkesmennene. Alle saker som ligger til behandling per 31.12.2016 skal overføres til den nye SYSAM-løsningen.

- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis. Rapportering om ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område (også der oreigningsloven er hjemmelsgrunnlag).
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall søknader som ikke er behandlet innen 12 uker.
- Av årsrapporten for 2017 skal det fremgå totalt antall behandlede ekspropriasjonssaker der Fylkesmannen er klageinstans, på plan- og bygningsrettens område. Det skal også fremgå antall klager som ikke er behandlet innen 12 uker.

Vi behandlet 11 saker over kommunens vedtak i klage over reguleringsplan. 7 av disse var ikke avgjort innenfor frist, noe som i hovedsak skyldes at flere av sakene nødvendiggjorde utstrakt korrespondanse med kommunen, og/eller kompliserte juridiske problemstillinger. Det skyldes til dels også generelt stort saksomfang på faggruppen.

I andre halvår av 2017 var det likevel en klar forbedring i saksbehandlingstiden ved at 60 prosent av sakene var avgjort innenfor frist. Dette i tillegg til at en av sakene hvor det var registrert fristoversittelse kun var oversittet med én dag.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	11
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	117
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	7
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	0

Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte... (fra kapittel 7.3.6.13.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gjøre rede for iverksatte og planlagte effektiviseringstiltak. Det skal her fremgå at tiltak som inneholder digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester er særlig vurdert. Det skal også gjøres rede for hvordan effektiviseringsgevinstene av tiltakene hentes ut, slik at de kan omdisponeres til prioriterte områder. Nærmere retningslinjer kommer i eget rundskriv.

Se kap 1.3.

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.14.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal rapporteres om lærlinger i årsrapporten.

Fylkesmannen har i flere år hatt IKT-lærling, og har fortsatt denne ordningen. Forrige lærling har gjennomført programmet og har fått fast arbeid. Ny lærling på IKT-området er på plass.

Kort beskrivelse av aktiviteten... (fra kapittel 7.3.7.1.1 i TB)**Rapportere på**

Kort beskrivelse av aktiviteten på området, herunder oversikt over:

- Tros- og livssynssamfunn som mottar tilskudd og antall medlemmer det er gitt tilskudd for
- Trossamfunn som er slettet hos fylkesmannen
- Nye registrerte/uregistrerte trossamfunn og nye livssynssamfunn
- Ev. tilsyn med trossamfunn og forstander.

I Troms fylke er det p.t. 24 registrerte trossamfunn, samt 4 uregistrerte trossamfunn som har fremmet krav om statstilskudd i løpet av de siste fem år. Ingen trossamfunn har blitt slettet siste år, men vi har hatt korrespondanse med Tromsø stift - Den katolske kirke i Nord-Norge om forestående sammenslåing med Oslo Katolske bispedømme og Trondheim stift. Tilsynssak knyttet til medlemsregistrering i Tromsø stift avsluttes formelt når denne sammenslåingen finner sted.

Ett nytt trossamfunn har blitt registrert i 2017, det buddhistiske trossamfunnet Wat Pa Sukjai Norway.

Vi mottok totalt 24 krav om statstilskudd i 2017, og av disse ble det innvilget tilskudd til 22. Totalt ble det utbetalt kr. 5 483 280. To krav ble avvist. Den ene avvisningen ble påklaget til KUD, som stadfestet vårt vedtak i sin klagebehandling.

Vi har ikke hatt andre tilsynssaker i 2017 enn ovennevnte sak vedr. Tromsø stift. Embetet har tatt i bruk digital tilskuddsportal, og der kan også statistikk finnes.

Trossamfunn som mottok tilskudd og antall tilskuddsberettigede medlemmer:

Alnor - 717

Den Etiopiske Ortodokse Tewahedokirken i Tromsø - 58

Engelen Mikael Ortodokse Kristne Kirke - 49

Eritreisk Orthodox Tewahedo Kdsti Dengel Mariam i Nordreisa - 26

Filadelfia pinsemenighet - 45

Filadelfiamenigheten i Balsfjord - 22

Finnsnes Muslim Community - 159

Gethsemane Garden Fellowship International, Tromsø - 40

Ibestad pinsemenighet - 21

IGM Bibelsenter - 40

Islamsk senter for Nord- Norge - 1035

Jesuskirka Tromsø - 49

Kristent Fellesskap - 42

Kristent Fellesskap Harstad - 37

Medhanie-alem Ortodokse Kristne Kirke - 92

Menigheten Apostolisk Tro - 7

Nor Kultursenter - 540

Pinsekirken Filadelfia Tromsø - 202

Pinsemenigheten Sion Harstad - 47

Sjamanistisk forbund - 172

Tromsø Stift Den Katolske Kirke i Nord-norge - 6619

Wat Pa Sukjai Norway - 211

Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.7.2.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Fylkesmannen mottok i 2017 40 søknader om askespredning. Av disse er 37 behandlet, og samtlige innvilget. Vi vil likevel presisere at det i en god del saker skjer en veiledning fra oss etter mottak av søknad, hvor det gis veiledning om regelverket rundt askespredning og hvilke steder som generelt kan tillates. I de fleste tilfeller hvor vi informerer om at en søknad etter en foreløpig vurdering ser ut til å ville ende med avslag, velger søker å justere sin søknad etter å ha mottatt veiledning. Dette bidrar helt klart til å gjøre avslagsprosenten så lav.

Vi har ikke hatt andre saker etter gravferdslova i 2017.

Oversikt over antall saker i hver kategori... (fra kapittel 7.3.7.3.1 i TB)

Rapportere på

Oversikt over antall saker i hver kategori og utfallet i disse sakene.

Fylkesmannen behandlet 2 søknader om dispensasjon fra påbud om at utsalgssteder skal holde stengt på helligdager, hvor begge av søknadene ble innvilget. I tillegg ble det behandlet 1 sak som var sendt inn som en søknad om generell tillatelse til å kunne holde åpent på søndager, men hvor Fylkesmannen informerte om at dispensasjon ikke var nødvendig når utsalgsstedet var under 100 kvadratmeter.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven... (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven, jf. VØI pkt. 5.3.2 og bakgrunnsinformasjon (metodehåndbok og egen mal for rapportering). Fylkesmannen skal beskrive hvilke risikovurderinger som ligger til grunn for valg av tema og tilsynsobjekt. Med risikovurdering mener vi hvilke vurderinger og konklusjoner fylkesmannen har gjort på bakgrunn av de valgte kildene.

Barnehage

Ved valg av kommuner, tilsynsystema og dimensjonering, har vi i 2017 lagt vekt på vår kunnskap om kommunene gjennom BASIL, mangel på barnehagefaglig kompetanse i kommunen, manglende deltakelse på regelverksamlinger, bekymringsmeldinger fra innbyggere/foreldre/ media og omorganisering av sektoren. I tillegg sørger vi for at det er en viss rullering av tilsynet mellom de enkelte kommunene i Troms fylke.

Vi har fått et bedre system og en bedre praksis med å følge opp på tilsynsobjektene retter regelverksbrudd som er avdekket gjennom tilsyn. Likevel har vi enkeltkommuner som ikke klarer å rette pålegg. På dette området ønsker vi erfaringsutveksling mellom embedene og diskusjon på Udir sine regelverk-/tilsynssamlinger.

Vi har valgt å føre tilsyn med kommunenes plikt til å påse barnehagens regelverketterlevelse da vi vurderer at det er høy risiko for at kommunene ikke i tilstrekkelig grad oppfyller dette lovkravet. Flere kommuner mangler barnehagefaglig kompetanse. Erfaringer fra tilsyn med små kommuner viser at det fortsatt er utfordrende for disse kommunene å ivareta rollen som både barnehageeier og -myndighet, og at det er liten kontinuitet i kommunenes ansvar for å påse regelverketterlevelse, jf. barnehageloven §§ 8 og 16.

Vi har samlet skole, barnehage og barnevernområdet på Oppvekst- og utdanningsavdelingen. All statistikk viser at det kommer for få bekymringsmeldinger fra barnehagene til barneverntjenesten. I tillegg har vi hatt flere alvorlige hendelser i vårt fylke som gjør at det har vært nødvendig med et stort fokus på barnehagens opplysningsplikt til barnevernet.

Skole

Ved valg av tilsynsobjekter har vi brukt ulike kilder ut fra hvilke tema det føres tilsyn med. I forhold til forvaltningstilsynene har vi sett på skolens kvalitet på enkeltvedtak i klagesaker. Her ser vi åpenbare svakheter hos skoler og skoleeiere og ser at sektor generelt har dårlig kompetanse på forvaltningsloven. Vi har også vurdert kommuner der vi ser at det er stor turnover i ledelsen både på skole og skoleeiernivå. Her vurderer vi en klar risiko i forhold til muligheten skoleeier har til å veilede og fange opp eventuelle mangler som del av forsvarlig system. Erfaringene fra disse tilsynene viser også at vi har rett i våre vurderinger om manglende forvaltningskompetanse. Vi har også tidligere gjennomført veiledning for sektor på dette området og vurderer at det fortsatt er behov for både veiledning og kontroll på området.

I forhold til tilsyn med elevenes utbytte av opplæringen har vi brukt svarene i elevundersøkelsen som omhandler undervisningsvurdering, erfaring fra klagesaker på standpunkt og resultatet på nasjonale prøver. Vi vurderer også skolens utvikling i forhold til andel spesialundervisning som framkommer i GSI.

Vi har også gjennomført et større tilsyn med saksbehandlingstid i PPT i en av fylkets regioner som har felles PPT. Her framkom det gjennom media at tjenesten fikk

reduksjon i antall ansatte og i nettverksmøter med lederne for de ulike PPT kontorene ble det lagt fram oversikt på antall saker og saksbehandlingstid. Her fikk vi en klar forståelse for at det ble operert med ventelister og vi bestemte oss for å gjennomføre tilsyn. Også her viste resultatet at det var et nødvendig tilsyn og vi anser det svært viktig å medvirke til å sikre elevenes rettigheter til spesialundervisning uten forsinkelser grunnet saksbehandlingen.

Vi har god oversikt over tema i klagesaker og henvendelser og bruker disse aktivt i vår risikovurderinger i tillegg til tilgjengelig statistikk i GSI og skoleporten. Tilsyn med psykososialt miljø ble bestemt både som følge av henvendelser, klagesaker og resultat fra elevundersøkelsen.

Rapportering på FNT – forvaltningskompetanse

		Kontrollspørsmål																					
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
Kvængen	Kvængen barne- og ungdomsskole	17.1.17	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Torsken	Gryllefjord oppvekstsenter	17.1.17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Skjervøy	Skjervøy barneskole	20.2.17	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Storfjord	Hatteng skole	24.8.17	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Lyngen	Eidebakken skole	13.9.17	1	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Ibestad	Ibestad skole	21.8.17	1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0

Gjennomførte tilsyn - Barnehage

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Kåfjord kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)	Dispensasjon fra utdanningskravet og opplysningsplikten	4	Endelig rapport	3	3	0
Harstad	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)	Opplysningsplikten	4	Endelig rapport	2	2	0
Ibestad	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)	Opplysningsplikten	3	Endelig rapport	2	2	0
Gratangen kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)	Opplysningsplikten	3	Endelig rapport	2	2	0
Bardu kommune	Kommunens virkemiddelbruk (tilsyn og veiledning)	Barnehageloven § 2 tredje ledd	3	Varsel om tilsyn	1	1	1
			17		10	10	1

Rettefrist til Kåfjord kommune er satt til 1. april 2018. Vi har gjennomført felles veiledning i Sør Troms for kommunene: Gratangen, Ibestad, Skånland, Kvæfjord og Harstad, og Nord Troms for kommunene, Kvængen, Skjervøy, Nordreisa, Kåfjord, Storfjord og Lyngen.

Gjennomførte tilsyn - Opplæring

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
Lenvik	Finnsnes ungdomsskole	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen	Forsvarlig system	4	Foreløpig rapport	2	0	0
Dyrøy	Elvetun	Egeninitiert	Psykososialt miljø		3	Endelig rapport	4	4	0
Kvængen	Kvængen barne og ungdomsskole	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	4	4	0
Torsken	Gryllefjord oppvekstsenter	FNT	Elevenes utbytte av opplæringen		2	Foreløpig rapport	1	0	0
Skjervøy	Skjervøy barneskole	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	3	2	0
Ibestad	Ibestad skole	FNT	Forvaltningskompetanse		3	Foreløpig rapport	4	0	0
Storfjord	Hatteng skole	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Endelig rapport	4	3	0
Lyngen	Eidebakken skole	FNT	Forvaltningskompetanse		2	Foreløpig rapport	4	0	0
Torsken		Egeninitiert	Saksbehandlingstid PPT		2	Endelig rapport	0	0	0
Lenvik		Egeninitiert	Saksbehandlingstid PPT		2	Foreløpig rapport	1	1	0
Tranøy		Egeninitiert	Saksbehandlingstid PPT		2	Foreløpig rapport	1	1	0
Berg		Egeninitiert	Saksbehandlingstid PPT		2	Endelig rapport	0	0	0
Sørreisa		Egeninitiert	Saksbehandlingstid PPT		2	Foreløpig rapport	1	1	0
Troms fylkeskommune		Egeninitiert	Annet	Oppfyllelse at rettigheter til lærling	2	Endelig rapport	3	1	0
					32		32	17	0

Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Skole)

Kommune	Skole	Tilsynsvariant	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
						0	0	0	0

Rapportering på FNT – skolebasert vurdering

Kontrollspørsmål								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	
0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rapportering på FNT – skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Kontrollspørsmål																								
Kommune	Skole	Åpnet	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Lenvik	Finnsnes ungdomsskole	1.3.17	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Status tilsyn varslet i 2016, minimum foreløpig tilsynsrapport i 2017 (Barnehage)

Kommune / Barnehage	Tema for tilsyn	Andre tema	Kategori tilsyn	Status tilsyn	Antall varslede pålegg i foreløpig rapport	Antall mulige pålegg i endelig rapport	Antall vedtatte pålegg
				0	0	0	0

Ingen tilsyn som ble varslet i 2016 som vi minimum har sendt foreløpig tilsynsrapport.

Rapportering fra egeninitierte tilsyn (foreløpige tilsynsrapporter)

Kommune	Barnehage/skole	Tilsynstema	Korreksjonspunkt	Antall kontrollspørsmål i tilsynet
Bardu	Barnehage	§§ 8 jf. 2 tredje ledd	1	6
Lenvik	Skole	Sakabehandlingstid i PPT	1	1
Tranøy	Skole	Saksbehandlingstid i PPT	1	1
Torsken	Skole	Saksbehandlingstid i PPT	1	1
Berg	Skole	Saksbehandlingstid i PPT	1	1
Sørreisa	Skole	Sakabehandlingstid i PPT	1	1

Rapportering på tilsyn med barnehagemyndighetens tilsyn og veiledning

Kontrollspørsmål																																
Kommune	Åpnet	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.2	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	4.2	4.3	4.4	4.5	4.7	4.8	4.9	4.11	4.12	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7	5.8	5.9	5.10	5.11	5.12	
Kåfjord	25.09.17	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gratangen	05.01.17	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ibestad	06.01.18	1	1	1	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Harstad	06.01.2017	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bardu		0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egnevalueringen... (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal redegjøre for oppdraget om egnevalueringen av kompetanse på regelverksområdet, og særlig trekke fram styrker og utfordringer samt tiltak som er ivertsatt for å sikre god kvalitet.

Barnehage

Barnehageteamet består av ansatte med juridisk og barnehagefaglig kompetanse. I tillegg innhenter vi økonomisk kompetanse ved behov ved behandling av saker etter forskrift om tilskudd til private barnehager. På grunn av mange regelverksendringer og økt saksmengde har vi fått økt juridisk kapasitet og kompetanse innenfor barnehageområdet.

For å øke vår egen kompetanse deltar vi aktivt på regionale og nasjonale regelverksamlinger. Vi har også lagt vekt på intern kompetansespredning for å sikre oss at alle saksbehandlerne har nødvendig kompetanse i arbeidet med klagesaksbehandling, tilsyn og veiledning.

Vi legger stor vekt på at vi skal løse klagesaker og tilsyn med både juridisk og pedagogisk kompetanse.

Hele embetet har et stort fokus på at FN's barnekonvensjon skal ivaretas gjennom saksbehandlingen og særlig i forhold til vurdering av barns beste og retten til å bli hørt. Barnekonvensjonen er tema på mange av våre møter og vi ser på hvordan vi løser dette i saksbehandlingen med tanke på stadig forbedring.

Skole

Skoleteamet er satt sammen med både juridisk og pedagogisk kompetanse. Vi har både pedagoger og jurister med flere års erfaring fra arbeid med opplæringsloven, friskoleloven og introduksjonsloven. Vi har prioritert å sende våre medarbeidere på samlinger i regi av Udir der nytt regelverk har blitt gjennomgått. Dette gjelder både metodekurs om tilsyn og samlinger for å ivareta nytt kapittel 9 A. Medarbeiderne er svært dedikerte til våre oppgaver og vi bruker tid internt for å øke vår kompetanse på de områdene vi jobber med. Vi har hatt med både pedagog og jurist i grupper i regi av Udir for å utarbeide/revidere metodehåndbok for tilsyn og nye tema for FNT. Den kunnskapen som erverves gjennom å delta i slike grupper bruker vi aktivt for å øke den kollektive kompetansen i teamet.

Også på skoleområdet har vi hatt et stort fokus på FN's barnekonvensjon og vi har gjennom utarbeidelse av maler for vår saksbehandling sikret at alle har en kunnskap om

hva konvensjonen betyr for vår saksbehandling.

I forbindelse med innføringen av nytt kapittel 9 A har vi gjennomført en grundig prosess internt i teamet. I tillegg til å delta på de sentrale samlingene i regi av Udir har vi sammen gjennomgått høringsdokumentet, Proposisjonen, ny lovtekst og nytt rundskriv. Vi har også aktivt deltatt i prosessen med instruks for vårt arbeid med håndhevingsordningen og venter spent på endelig dokument. På denne måte mener vi at vi har rustet oss svært godt for å ivareta vår rolle overfor elevene som trenger vår hjelp. Når vi får nye medarbeidere bruker vi mye tid i starten til å veilede inn i sentrale områder som retten til trygt og godt skolemiljø, spesialundervisning, vurdering og forvaltningskompetanse. Vi opplever at nye medarbeidere raskt kommer i produksjon og at vi lykkes med å utvikle oss kollektivt som team.

Vi har som et felles tiltak for oppvekst- og utdanningsavdelingen, men med særlig utgangspunkt i de nye reglene i opplæringsloven kap 9A, tatt initiativ til et kursopplegg for våre medarbeidere vedrørende høring av barn. Dette opplegget vil bli videreført i 2018.

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager... (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal rapportere om antall klager, type klager og resultatet av behandlingen.

Barnehage

Vi har også i 2017 mottatt mange bekymringsmeldinger. Vi tror at dette skyldes den begrensede muligheten til foreldre å klage på barnehagens innhold. Bekymringsmeldingene fra foreldre gjelder f. eks psykososialt miljø, ledelse, foreldresamarbeid, pedagogisk tilbud og ivaretagelse av barna. Vi sender regelmessig denne type henvendelser til den aktuelle kommune med anmodning om å utøve sitt ansvar for å påse regelverketterlevelse.

Fylkesmannens veiledning og skriftlige tilbakemeldinger til kommunene og foreldre bidrar ofte til at henvendelsene ikke fører til konkrete klagesaker. Fylkesmannen prioriterer å bruke tid på dette arbeidet.

Skole

Antall klagesaker på standpunkt gikk noe ned i forhold til 2016. En markant endring er andelen saker som ble stadfestet i forhold til året før. I 2016 ble kun 15% av sakene stadfestet mens vi i 2017 stadfestet 45%. Det er for tidlig å si om dette er en varig utvikling, men vi gjennomførte tidlig i 2017 to fagdager om sluttvurdering for å få opp kvaliteten på skolens arbeid. Vi mener at denne satsinga har gitt bedre kompetanse ute i sektor om kravene i forskrift til opplæringsloven som omhandler vurdering.

Vi har også hatt en god del klager på skolebytte. Dette skyldes i hovedsak at i byene Tromsø og Harstad er skolekapasiteten sprengt og elever forsøkes overført til skoler med ledig kapasitet. Mange klager og mener at kommunen bryter med nærskoleprinsippet. En del av skolebyttesakene har sin årsak i dårlig skolemiljø og ønske om miljøskifte.

Vi hadde relativt få saker etter gammel 9A-3 i vårhalvåret, men derimot 27 saker etter ny håndhevingsordning fra 1. august 2017.

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	37	0	16	21	0
Standpunkt i orden og oppførsel	1	0	1	0	0
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	5	0	1	4	0
Skyss, § 7-1	2	2	0	0	0
Skoleplassering, § 8-1	15	3	11	1	0
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	4	0	0	4	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	1	0	1	0	0
Sum	65	5	30	30	0

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	0				
Barnehageloven § 16	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	1	0	1	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	4	0	0	4	0
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	1	0	1	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
	6	0	2	4	0

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Psykososialt skolemiljø, § 2-4, jf oppl § 9a-3	1	0	0	1	0
	1	0	0	1	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Vi gjør oppmerksom på at Spesialpedagogisk hjelp, tegnspråkopplæring m.m er overført til barnehage-loven og trådte i kraft 01.08.2016. Vi har hatt 1 klage om spesialpedagogisk hjelp hvor klager fikk medhold og 7 klager om tilretteleggingsplikten hvor alle sakene ble opphevet.

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	1	0	0	1	0
	1	0	0	1	0

Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker... (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall meldte skolemiljø saker til embetene som håndhevingsmyndighet, resultat av behandlingen og saksbehandlingstid.

Nesten hele skoleteamet deltok på Udir sine tre samlinger om nytt kapittel 9A. Vi brukte mye tid internt på å forberede oss på å ivareta den nye håndhevingsordningen og utarbeidet i august interne rutiner og maler for hvordan vi skulle gjennomføre arbeidet. Vi mottok første sak etter den nye håndhevingsordningen 12. september 2017. Vi opplevde at alle medarbeiderne var godt forberedt når de første sakene kom. Fram til årsskiftet mottok vi til sammen 27 saker og vi fattet vedtak i 13 av sakene for 1.1.2018. I 7 av sakene som ble behandlet for årsskiftet var aktivitetsplikten oppfylt og i 6 saker fattet vi vedtak med pålegg om tiltak. Fra vi mottok henvendelse fra elev eller foresatt brukte vi i snitt 30 dager før vi fattet vedtak i saken. Etter mottatt henvendelse fra elev eller foresatt kontakter vi umiddelbart rektor ved skolen. Vi sender også anonymisert e-post til skolen samme dag for å sikre oss at de starter arbeidet for å oppfylle elevens rett. Samme dag sender vi også formelt brev til skolen, hvor vi også tar med nærmere informasjon vi har fått fra elev/foreldre i den konkrete saken. Vi ber skolen komme med sin dokumentasjon og tiltaksplan innen en uke fra de mottar vårt brev.

Vi opplever at ordningen er mer ressurskrevende enn etter tidligere regler etter opplæringsloven § 9a-3. Vi må både starte saken, drive den frem og fatte vedtak som førsteinstans. I tillegg er det i mange flere saker enn tidligere slik at vi må ha en nærmere dialog med skole, elev og foresatte. I saker der aktivitetsplikten er brutt og vi vedtar pålegg om tiltak, krever det også vår videre oppfølging helt til vi kan konstatere at aktivitetsplikten er oppfylt. Det medfører ny dokumentasjon og ny kontakt med elev og foresatte for å sjekke ut om vårt vedtak er satt ut i livet. Vi har ikke vedtatt tvangsmulkt til nå, men vi har flere saker der vi følger skolen tett i forhold til å sette inn nye tiltak når nødvendig endring ikke er oppnådd som følge av igangsatte tiltak. Vi opplever at de fleste skoler starter arbeidet umiddelbart etter at vi har vært i kontakt og opplever at ordningen gir raskere handling fra skolene sin side enn tidligere ordning med enkeltvedtak. Vi ser at vår inngripen og kontakt med skolen har virkning og det virker som at etter hvert som ordningen blir mer og mer kjent, så øker omfanget av saker. Med det omfanget ordningen ser ut til å få, og med den kapasitet dette krever av oss, mener vi det må tilføres mer ressurser for at vi skal kunne ivareta alle sakene innenfor rimelige tidsfrister. Dette vil være avgjørende for at det nye regelverket skal nå sitt formål, om å være en raskere, tryggere og enklere ordning for å sikre elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø.

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender... (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere på antall og type saker hvor klager henvender seg på nytt til fylkesmannen hvor skoleeier /barnehageeier /barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket.

Barnehage

På barnehageområdet har vi mottatt en henvendelse fra foreldre om gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp hvor barnehagemyndigheten ikke har fulgt opp vedtaket.

I tillegg har vi mottatt flere bekymringsmeldinger fra foreldre, både muntlig og skriftlig, hvor de sier at de har henvendt seg til både barnehageeier og barnehagemyndighet uten at de opplever at de har fått hjelp.

Skole

I klagesak etter tidligere regler etter § 9a-3 har vi en sak der vi opphevet et vedtak fattet av en friskole der foreldrene henvendte seg på nytt. Styret for skolen klarte ikke å fatte nytt vedtak innen rimelig tid og vi måtte presse på for at nytt vedtak skulle fattes. Foreldrene valgte underveis å bytte skole. Saken ble også meldt videre til Udir som bekymring og for vurdering av mulig tilsyn. Vi har ikke noen andre konkrete saker der elev eller foreldre har henvendt seg på nytt som følge av manglende oppfyllelse av våre vedtak.

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak... (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal rapportere i eget skjema på tiltak innenfor kompetanse og rekruttering på barnehageområdet.

Rapporteringskravet er splittet i to (se 7.3.8.13) av tekniske grunner for å koble riktige tabeller til årsrapporteringen.

Barnehage

Vi har i samarbeid med regionkontaktene i Troms motivert og støttet barnehagene i å søke om kompetansetilskudd for å heve kompetansen til alle ansatte i barnehagene -

se fordeling av midler og tema i tabell 1. og 2 om kompetansetiltak.

Kompetansetiltak tabell 1

Kompetansetiltak	Midler brukt	Antall deltakere totalt	Andel deltakere fra kommunale barnehager	Andel deltakere fra ikke-kommunale barnehager
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget	372 000	20	65 %	35 %
Kompetansehevingsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere	316 675	30	50 %	50 %
Kompetanseutviklingstiltak for samisk	100 000	35	57 %	43 %
Økonomisk tilrettelegging	854	36	67 %	33 %

Kompetansetiltak tabell 2

	Kompetansemidler til kommuner og barnehager
Midler brukt	4 207 000
Andel barnehagemyndigheter som har fått midler	100 %
Andel kommunale barnehager som deltar i tiltak	87 %
Andel ikke-kommunale barnehager som deltar i tiltak	73 %
Andel barnehager deltatt på tema: pedagogisk ledelse	43 %
Andel barnehager deltatt på tema: språkmiljø	29 %
Andel barnehager deltatt på tema: realfag	13 %
Andel barnehager deltatt på tema: barn med særslitte behov	1 %
Andel barnehager deltatt på tema: læringsmiljø	13 %
Andel barnehager deltatt på tema: danning og kulturelt mangfold	1 %
Andel barnehager deltatt på tema: annet	17 %

Mange av barnehagene arbeider med flere tema - knyttet opp mot implementering av ny rammeplan. Utfylt tabell vil derfor ikke gi et eksakt bilde.

Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene... (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en kort vurdering av arbeidet med strategiene *Kompetanse for fremtidens barnehage* og *Kompetanse for kvalitet* og for strategi for etter- og videreutdanning for ansatte i PPT.

Barnehage

I 2017 var det fire regioner (til sammen 20 av 24 kommuner) i Troms hvor kommunene valgte å samarbeide om kompetanseutvikling over kommunegrensene.

Vi har informert om Kompetansestrategien på ulike møter med kommuner, barnehageeiere, regionnettverk med mer. Siden våre møtepunkter ofte er med barnehagemyndighet og barnehageeiere, har vi i tillegg valgt å sende informasjon om kompetansestrategien og mulighet for å søke midler ut til alle barnehagene i fylket. Vi vurderer at vi på denne måten gjør Kompetansestrategien kjent i hele barnehagesektoren.

Vi har som kjent delt vårt fylke inn i fem regioner som har egne lokale nettverk. Hvert nettverk har sin regionkontakt som deltar i fylkesmannens regionkontaktnettverk/samarbeidsforum. Andre aktører som deltar i nettverket er UIT, Norges arktiske universitet og Utdanningsforbundet. Dette nettverket er en svært viktig arena for kompetanseutvikling for barnehagene i Troms. I det videre arbeidet med revidert kompetansestrategi vil vi videreutvikle de etablerte nettverkene.

Skole

Fylkesmannen har fortløpende orientert skoleeierne om de ulike ordningene for etter- og videreutdanning. Fylkesmannen oppfatter at ordningene er godt kjent blant skoleeierne, og at Utdanningsdirektoratet informerer godt om ordningene til alle nivå. Fylkesmannen følger opp orienteringsarbeidet. Vi har fått få henvendelser om ordningene, og vi har hatt mindre arbeid med påminnelser enn tidligere år.

Videreutdanning

Fylkesmannen har sendt påminnelser om søknadsfrister til videreutdanningsstilbudene, samt fulgt opp at kommunene som har hatt ledere og ansatte i videreutdanning har behandlet søknader og rapportert som de skulle i utdanningsdirektoratets søknadsbehandlingssystem.

Etterutdanning PPT

Fylkesmannen har informert kommunene om muligheten for å få etterutdanningsmidler både på vår hjemmeside og i form av utlysingsbrev til kommunene. I 2017 ble det satset på flerspråklighet, læringsmiljø og organisasjonsutvikling i de pp-tjenestene som søkte om midler til etterutdanning.

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad... (fra kapittel 7.3.8.8 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gjøre rede for i hvor stor grad de kommuner med lav kvalitet og kompetanse på barnehage- og grunnsopplæringsområdet som er fulgt opp, har økt sin kvalitet og kompetanse, og videre hvilke virkemidler og tiltak som har hatt god effekt.

Barnehage

Vi får kunnskap om kommuner med lav kvalitet og kompetanse gjennom BASIL, manglende barnehagefaglig kompetanse på kommunalt nivå, manglende deltakelse på regelverksamlinger,

bekymringsmeldinger fra innbyggere/foreldre/media og manglende interesse for kompetansetilbud.

Ut fra denne kunnskapen har vi valgt å bruke virkemidlene veiledning og tilsyn. I tillegg har vi gjennomført dialogmøter med kommuner for individuell informasjon og veiledning. Vi har erfart at når "vi er tettere på" kommunene og barnehagene fører dette til større interesse for deltakelse, blant annet i kompetansetilbud som regelverkssamlinger, samt større interesse for å søke om kompetansemidler, etablere kontakt med fagmiljø og delta i regionale nettverk mv. I år har vi kun en kommune som ikke har søkt om kompetansemidler med begrunnelse i at de ønsker å slutføre et tidligere prosjekt. Svarene fra spørsmål til Barnehage-Norge 2017 bekrefter at barnehagemyndigheten er tilfreds med vår veiledning og støtte til kommunene.

Skole

Fylkesmannen gjennomfører på ledernivå møter med alle fylkets kommuner i løpet av valgperioden. I den forbindelse utarbeider vi egne kommunebilder der vi blant annet gjennomgår kommunens resultater på nasjonale prøver, grunnskolepoeng, svarene i elevundersøkelsen og erfaringer fra tilsyn og klagesaker. Dette bidrar til å identifisere kommuner med utfordringer innenfor opplæringsområdet og utfordringene tas dette opp i kommunemøtet, hvor både administrativ og politisk ledelse er representert.

Vi har også gjennom analyse av statistikk, erfaringer fra tilsyn og klagesaker påvirket og motivert kommuner til å delta i veilederkorpsset og læringsmiljøprosjektet. Ved oppfølging av disse kommunene ser vi at de har bedre ivaretagelse av de områdene de har satset på og mener dette også virker inn på den totale kvaliteten for skolene og kommunen. Vi har også vært aktiv i informasjon og påvirkning for å få kommuner med utfordringer til å delta i satsingen på inkluderende barnehage- og skolemiljø. En av kommunene som ble identifisert gjennom Udir sitt kriteriesett for kommuner som skal få tilbud om oppfølging deltar nå i denne satsingen etter oppfordring fra vår side. Vi har også hatt møter med to av de andre kommunene som ble identifisert i denne ordningen og begge disse er etter vår oppfordring nå med i veilederkorpsset. Vi har også en fjerde kommune som kom med på denne listen og som vi har hatt og har tett dialog med og som har satt i gang flere utviklingstiltak for å øke kvaliteten.

Det er vanskelig å si noe kvalifisert om resultatet av de ulike satsingene og vår oppfølging, men vi ser at skoleeier og skolene tar større ansvar for utviklingen i egen skole og kommune. En utfordring i dette arbeidet er at det er stor turnover blant skoleeierne og skolelederne i de kommunene som har hatt utfordringer innen opplæringsområdet. Stabil ledelse over tid er en viktig faktor for at skolene skal utvikle god kvalitet og vi forsøker å følge opp kommuner som har manglende og ustabil ledelse.

Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt... (fra kapittel 7.3.8.9 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gjøre rede for hvilke tiltak som er iverksatt for å bidra til implementering av ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Barnehage

I vårt arbeid med å implementere ny rammeplan for barnehagers innhold og oppgaver har vi i 2017:

- Felles høringskonferanse med Finnmark - januar
- Dialogkonferanse om implementering av ny rammeplan for å forberede barnehageeiere i mars.
- Etterutdanning i "Implementering av reformer i barnehagen - barnehagemyndighetens rolle" i samarbeid med UIT, Norges arktiske universitet. Etterutdanning over 3 samlinger i perioden april - september.
- Fagdag om barnehagens innhold og oppgaver 2. november. Målgruppen her var styrere i barnehagen, faglige ressurspersoner og barnehagemyndighetene. Vi utfordret fagpersoner ved barnehagelærerutdanningen i Tromsø til å snakke om utvalgte skal-setninger i rammeplanen. Foreleserne reflekterte over hvilken betydning en slik skal-setning har for praksis i barnehagen.
- Dialogmøte med samiske barnehager og norske barnehager med samiske barn og barnehagemyndigheten om implementering på det samiske området 30. november.

I implementeringsarbeidet i 2017 har vi også fokusert på rammeplanens lovkrav om samisk innhold og oppgaver.

En del av kompetansemidlene 2017 er brukt til en 20 % prosjektstilling hos oss. Denne stillingen har bidratt til at vi i tillegg til det generelle arbeidet med implementering av ny rammeplan, har kunne reist ut til 4 regioner og to enkelt kommuner med ytterligere informasjon og kunnskap om ny rammeplan. Deltakere på disse samlingen har vært styrere, pedagogiske ledere og fagarbeidere og assistenter.

Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring... (fra kapittel 7.3.8.10 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en vurdering av arbeidet med ny modell for styring og finansiering av kompetanseutvikling i grunnopplæringen, og særlig trekke fram resultater fra arbeidet med desentralisert ordning for kompetanseutvikling og oppfølgingsordningen.

Desentralisert kompetanseutvikling

Fylkesmannen i Troms informerte alle skoleeiere om ordningen på skoleeiermøte våren 2017, samt gjennom to etterfølgende brev. Vi holdt oppstartsmøte for Samarbeidsforum Troms i august 2017, og nytt møte i november 2017. Samarbeidsforumet består av en regionkontakt fra hvert av de fem regionale nettverkene i fylket, samt én skoleeier fra hvert av nettverkene, representanter fra UiT og Fylkesmannen. Alle kommuner i fylket har kommet med i ordningen fra 2017, utenom én kommune som har meldt at de ikke har kapasitet for øyeblikket. Svalbard og friskolene ble informert om den nye ordninga, men rakk ikke å komme med/danne nettverk ila 2017, men vi har vært i dialog med friskolene blant annet gjennom eget møte med dem om ordninga. Vi vil også følge opp dialogen med Svalbard i 2018.

Midlene for 2017 ble fordelt mellom nettverkene og det var enighet i Samarbeidsforum Troms om at det skulle være en flat fordeling basert på lærerårsverk. Nettverkene rakk imidlertid ikke å komme i gang med kompetanseutviklinga i 2017.

Fylkesmannen i Troms opplever at kommunene og nettverkene er positive til at kommunene og skolene gjennom den nye ordninga har større frihet til å selv å bestemme sine satsingsområder. Vi ser også at det arbeides mye med den nye ordninga rundt om i kommunene og i nettverkene. Vi ser imidlertid at det er en del utfordringer nå i oppstarten. Kommunene har de siste årene valgt ulike statlige satsinger, og har dermed ulike utgangspunkt og behov.

Oppfølgingsordninga

I Troms fylke har kommunene Kvænangen, Nordreisa, Kåfjord og Skjervøy kommet med i Oppfølgingsordninga. Kvænangen og Nordreisa er blitt med i tiltaket Veilederkorps 2017, Kåfjord er blitt med i satsinga Inkluderende barnehage- og skolemiljø og Skjervøy har et eget skreddersydd tiltak.

Fylkesmannen var våren 2017 på besøk i Kvænangen og Nordreisa for å presentere ordningen og årsaken til at disse kommunene skulle få særskilt oppfølging. Kommunene var positive til å få veiledning. Fylkesmannen presenterte disse to kommunene for veilederkorpsset på samling hos Utdanningsdirektoratet for jul.

Fylkesmannen i Hedmark, Hordaland... (fra kapittel 7.3.8.12 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen i Hedmark, Hordaland og Troms skal kort redegjøre for skolenes bruk av og erfaringer med ferdighetsprøven/kartleggingsøvelsene i svømming, og for om elevene er svømmedyktige på 4. årstrinn.

Utfra den informasjonen Fylkesmannen har fått har få skoler i Troms brukt ferdighetsprøven/kartleggingsøvelsene i svømming.

De skolene som har erfaring med prøven/øvelsene melder om at elevene liker øvelsene og at de blir tryggere i vann. Videre melder de at øvelsene gir motivasjon og mestring og at de er konkrete og et godt verktøy for oppfølging av den enkelte elev, samt at de er et godt verktøy for vurdering av kompetansemålene.

Utfra den informasjonen Fylkesmannen har fått, melder de fleste kommunene at 75 - 100 % av elevene er svømmedyktige etter 4. årstrinn. Fylkesmannen er usikker på hva kommunene legger i begrepet svømmedyktig siden flere skoler ikke bruker prøven/øvelsene som et utgangspunkt for å vurdere dette.

Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen... (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på antall årsverk i landbruksavdelingen per 31.12.2016, antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2016, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene i fylket.

Antall årsverk i fylkesmannens landbruksavdeling per 31.12.2017 var 11,2. I tillegg kommer 0,6 årsverk på nasjonalt prosjekt Ut på vidda. En ansatt (100%, inngår i de oppgitte 11,2) er i permisjon fra høst 2017 til vår 2018. 2 ansatte ved avdeling for plan reindrift og samfunnsikkerhet jobber også med landbruksrelaterede oppgaver (planlegging, eiendomslovgiving) i til sammen ca ett årsverk.

Antall årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene i Troms per 31.12.17 var 31 fordelt på 18 landbrukskontor. Fra 1.1.18 er et interkommunalt landbrukskontor (Tromsø, Balsfjord, Karlsøy) oppløst og kommunene går tilbake til å forvalte landbruket hver for seg.

Årsverk i landbruksforvaltningen mm.

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos FM per 31.12.2017	11.2
Antall samlede årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene per 31.12.2017	30.0
Antall enheter/landbrukskontor i fylket per 31.12.2017	18.0

Rapporter på antall årsverk i avdeling... (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindriftsforvaltning.

4,3 + 0,3 direktørressurs fra fellesavdeling m/plan og beredskap.

Årsverk i reindriftsforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos FM per 31.12.2017	4.6

Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis... (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Ressurser avsatt til kontrollarbeid skal oppgis, fordelt på årsverk og antall personer.

I 2017 har det vært 5 personer som har jobbet med kontroll i Landbruksavdelingen. Det er anslått at det er brukt om lag 0,8 årsverk til kontroll i 2017. I anslaget er det ikke tatt med ressurser brukt til kontroller som utføres som ledd i saksbehandlingen. På reindriftsområdet har 2 personer brukt om lag 0,4 årsverk på kontroll.

Ressurser avsatt til kontrollarbeid

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	0.8
Antall årsverk avsatt til kontroll hos FM i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	0.4
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1	5.0
Antall personer hos FM som har arbeidet med kontroll i 2017 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.2	2.0

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett... (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Rapporter på tiltak og virkemiddelbruk for bedre skogsvegnett, herunder omfang (kilometer/kroner) for nybygging, ombygging og vedlikehold av skogsvegnettet.

Aktivitet

Det er stor interesse for tilskott til skogsvegbygging i fylket. Det var flere søknader enn tilgjengelige midler i år. Det er tildelt ca 6,6 mill kroner i tilskott til skogsvegbygging i år. Av dette var ca 0,6 mill. kroner inntrukne omfordelte midler. Skogsbilvegsøknader er blitt prioritert. 60 % av tilskottsmidlene er tildelt til skogsbilveger. Søknader med tilskottsbehov på ca 1,8 mill. kroner er gitt avslag i år. Aktiviteten er høyere i enkelte kommuner. Målselv kommune har hatt jevnt høy aktivitet innen skogsvegbygging over mange år.

Skogsvegbygginga er et viktig tiltak for å få tilgang til nye områder for hogst for aktører innen både flisproduksjon til biobrenselanlegg og vedproduksjon. Økonomien i flisfyringsanleggene er marginal og reduksjon av driftsveglengde gjennom bygging av skogsbilveger er viktig for totaløkonomien for næringa. Samtidig er topografien og skogressursene i deler av fylket bare egnet for bygging av veger med traktorvegstandard.

Investeringer

I år var det sein vår og vegbyggingaktiviteten kom ikke i gang før langt ut i juni. Byggeaktiviteten har derfor vært litt lavere enn i 2016. Det er utbetalt 4,1 mill. kroner i tilskott i år til skogsvegbygging, hvorav 53 % var utbetalt til skogsbilveger. For skogsbilveger er investeringene likt fordelt mellom nyanlegg og ombygging.

Ferdigstillinger

Det er ferdigstilt 2,35 km med nyanlegg og 6,8 km ombygging av skogsbilveg. Samla kostnad var ca 3,3 mill kroner og samla tilskott var ca 2,4 mill. kroner for disse anleggene.

For traktorveger er det ferdigstilt 14,3 km med nyanlegg og 6,5 km med ombygging. Samla kostnad var 3,2 mill.kroner og samla tilskott var ca 2,2 mill. kroner for traktorveganleggene.

Gjennomsnittsprisene er noe økende, men varierer mye mellom veganleggene. Sprengningsarbeider og lange transportavstander for tilførsel av knuste masser, kan gi store utslag for enkelte anlegg.

Vedlikehold

Skogeierne i Troms har generelt lite innestående skogfondsmidler. Det er derfor få skogeiere som kan bruke skogfond til vedlikehold. Egne oppsparte midler brukes ofte til vedlikehold. Vedlikeholdet av skogsvegnettet er varierende. Det er ikke gjennomført vedlikeholdskontroller i år.

Den eldre delen av skogsbilvegnettet har jevnt over behov for ombygging for å tilfredsstille kravene i normaler for landbruksveger.

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart... (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)**Rapportere på**

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Eventuelle kommuner i fylket som ikke har ajourført AR5 og sendt nye jordregisterfiler til Landbruksregisteret (Lreg).
- Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføring av arealressurskart (AR5).

Følgende kommuner har **ikke** sendt nye jordregisterfiler til Lreg i 2017: Kvæfjord, Skånland, Gratangen, Lavangen, Bardu, Salangen, Målselv, Tranøy, Torsken, Berg, Lenvik, Karlsøy, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy og Nordreisa.

I noen deler av Troms er det fortsatt bare relativt gamle ortofoto tilgjengelige. Deler av Rebberesøya og nordre del av Ringvassøya i Karlsøy har bilder fotografert 19. juni 2009. Deler av Kvænangen har ortofoto fra 16. august 2011. Store deler av Bardu har bilder fra 19. september 2011. Mesteparten av arealet i de andre kommunene i Midt-Troms (Salangen, Gratangen, Lavangen, Skånland, Dyrøy, Sørreisa og Ibestad) har også de ferskeste ortofoto fra august/september 2011. Dette vil for de fleste typer kartlegging være for gamle bilder til at de kan benyttes i AR5-sammenheng. Store deler av nordfylket, fra ca midt i Målselv og nordover er ortofotografert i august 2016. Sørlig del av Troms er fotografert i 2017, men bare Harstad og deler av Tromsø kommune er levert, og dette er en såkalt «forenkla versjon» av bildegrunlaget. I tillegg til utfordringene med forsinka gjennomføring av ortofotografering er det flere kommuner som ikke klarer å sette av nok ressurser internt til at ajourføring går i henhold kravene. Grunnet manglende prioritering og for lite personell/for dårlig kompetanse i eget hus ligger mange Tromskommuner årevis på etterskudd med oppdatering/ajourføring av AR5.

Se tidligere i årsrapporten under "Gjennomført risikobasert forvaltningskontroll (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)" for mer detaljert info omkring AR5-situasjonen i kommunene Ibestad, Storfjord, Torsken og Berg.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Kommuner uten ajourføring/oppdatering	Antall kommuner som ikke har ajourført/oppdatert	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	50 %	12	24
Jordregister tilstand	46 %	11	24

Tall gjelder 2017. Antall kommuner som aldri noensinne har levert kontinuerlig ajourhold: 6

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren... (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)**Rapportere på**

Beskriv kort arbeidet med klimatiltak innenfor landbrukssektoren, og gi en vurdering av måloppnåelse for miljøvirkemidlene.

Vårt arbeid med klimatiltak innenfor landbrukssektoren i 2017

Tema klima/klimaendring/klimatiltak blir stadig mer aktualisert og vi har i løpet av 2017 sett behov for å sette mer fokus på dette. Vi jobber med dette i mange ulike sammenhenger, men ønsker å gjøre grep for å sette innsatsen mer i system. Det tenker vi å gjøre ved utarbeidelse av ny RBU. Vårt arbeid med klimatiltak i 2017 har

knyttet seg til:

Skog og klima

Tettere planting og gjødsling av skog

For klimatiltakene «Tettere planting» og «gjødsling av skog» vises det til rapporteringen Økt planting med tilskudd (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB) under punkt 3.1.1.14 Bærekraftig landbruk

Bioenergi

Troms har flere større biobrenselanlegg. Det er i midler tid marginal økonomi innen fjernvarme, spesielt basert på bioenergi – skogsflis. Flisvirket hentes direkte i skogen – som hovedprodukt. Vi prøver å se våre virkemidler innen skogsvegbygging i sammenheng med behovet for virke til bioenergiindustrien. Det satses på utbygging av infrastrukturen i skogen for å gjøre nye områder tilgjengelig for hogst og redusere driftskostnader innen transport.

I april 2017 ble et nytt bioenergianlegg basert på skogsflis åpnet i Målselv. Flisfyringsanlegget knytta til universitetssykehuset i Tromsø er delvis faset ut i løpet av 2017 og erstattet av fjernvarme basert på søppel. Dette er utbygginger og nedjusteringer av bioenergianlegg som styres av aktørene i markedet.

Forvaltning av regionale miljøtilskudd

I RMP for Troms har vi tre tiltak rettet inn mot klima - miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel:

1. gjennom nedlegging/nedfelling av gjødsel
2. ved bruk av tilførselsslanger
3. ved spredning med rask nedmolding.

Vi ser at disse tiltakene blir stadig tatt mer i bruk og det er en liten økning i 2017 sammenlignet med året før.

Forvaltning av regionale klima- og miljømidler

Fylkesmannen i Troms ble for 2017 tildelt kr 280 000 til regional oppfølging av klima- og miljøprogrammet. I tillegg ble det overført kr 20 007 fra 2016 og inndratt kr 23 800 fra avsluttede/ikke gjennomførte prosjekter. Midlene ble utlyst på våre nettsider og det ble sendt informasjon om utlysningen til kommunene og andre aktuelle aktører. Vi fikk inn 10 søknader med samla omsøkt beløp på kr 555 288. Det ble innvilget tilskudd til 6 av disse prosjektene, 1 fikk midler fra fylkeskommunen 3 ble avslått.

Ett av prosjektene som fikk tilskudd av midlene i både 2016 og 2017 er i regi av Fylkesmannen. Hovedmålet med prosjektet er å øke kunnskapen om hvordan kommunal og regional forvaltning kan ta hensyn til klimaendringer i planarbeid som omfatter landbruket. Prosjektet er i gang og det planlegges ferdigstilt ved utgangen av 2019. Prosjektet finansieres også delvis med midler fra KMD og skal gjennomføres i samarbeid med Fylkesmannen i Buskerud. Prosjektet vil involvere flere pilotkommuner og det er stor interesse for prosjektet fra kommunene.

SMIL

Arbeidet med Spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap, har i 2017 hatt et sterkere fokus på forurensning, deriblant avrenning og hydrotekniske anlegg. Vi har orientert alle kommunene som har forurensede vannområder der avrenning fra jordbruket antas å være kilden, om at gårdbrukerne i disse områdene vil kunne søke om SMIL-midler, der tiltakene gir ekstra miljøutbytte. Arbeidet med vannområder og kartlegging av status for disse, er nyttig informasjon i forhold til å iverksette tiltak som hindrer eller reduserer forurensning eller hindrer ytterligere forurensning til vassdragene med størst risiko.

Drenering

Det har de siste årene vært holdt er par kurs i drenering for kommunene, noe som vi nå mener å se resultater av. Dreneringstiltak er viktige for å tilpasse jordbruket til et klima med mer ekstremvær og nedbør.

Måloppnåelse for miljøvirkemidlene

Klima- og miljømidlene

Det er vanskelig å måle måloppnåelse for bruken av disse midlene, men alle prosjekter som har fått støtte, bidrar til å øke kunnskapen om klima/klimaendringer/klimatiltak blant gårdbrukere og andre med tilknytning til landbruksnæringa. Prosjektene vi har støttet i 2017 er:

- Økt fokus på drenering - filter- og legge metoder (utprøving og markdager)
- Fagdager om biogass/biovarme på gårdsbruk
- Undersøkelse av effekten av forskjellige typer overgjødsling
- Klimastand med klimaregnskap for bønder - på landbruksmesse
- Agrominnytt - nettavvis til alle gårdbrukere i landsdelen og andre interesserte
- Landbruk og klima i kommunal planlegging - prosjekt hos fylkesmannen

Vi har store forventninger til vårt eget prosjekt om landbruk og klima i kommunal planlegging. Både gjennom arbeidsprosessen og det fokus som blir satt på temaet i den perioden og med de resultater og verktøy vi forventer skal komme ut av prosjektet.

RMP

I Regionalt miljøprogram (RMP) har vi tatt i bruk ordningene for miljøtilskudd under miljøtema *utslipp til luft*. Det er de tre tiltakene nedlegging/nedfelling i voksende kultur, bruk av tilførselsslanger og spredning med rask nedmolding. Vi har forholdt oss til vilkårene i den nasjonale forskriften og vurderer at klimaeffekten er ivarettatt.

SMIL

Det har blitt innvilget midler til 2-3 hydrotekniske tiltak i 2017, mot ingen i 2016, og vi ser at det i 2018 antakelig vil kunne øke ytterligere. Dette utgjør 13 % av totalt innvilgede kr. 1 869 290,- til SMIL-tiltak. Hydrotekniske tiltak som hindrer eller reduserer forurensning til vassdrag, bidrar til bedre klimatilpasning, når drivhuseffekten fører til våtere vær og økt avrenning til vassdragene.

Drenering

Det har blitt innvilget kr. kr. 1 279 050,- brutto til drenering i 2017. Dette er en formidabel økning fra 2016, noe vi antar følger av at tilskuddssatsene økte ved jordbruksoppgjøret. Dreneringstiltak kan være viktige blant annet for å styrke enga, og hindre vinterskader og avlingssvikt ved ekstremvær, isbrann og flom m.m.

Vi mener at måloppnåelsen er god for miljøvirkemidlene.

Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven... (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

Beskriv kort arbeidet med saker etter naturmangfoldloven, verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger som berører landbruk.

I kommuneplaner skal landbruksinteressene alltid konsekvensutredes, og dette følges opp i varierende grad i kommunene. Dette er noe vi følger opp med tiltakshaver og kommunen hvor det er aktuelt.

I reguleringsplaner som ikke er forankret i kommuneplanens arealdel ber Fylkesmannen om konsekvensutredning dersom landbruksinteressene blir berørt.

Kommuner reduserer arbeidet sitt med landbruksinteressene i arealplaner. Det synes som om landbruksinteressene er kommet i "skyggen" av nye utredningsområder som for eksempel naturmangfold, og det tas derfor lettere på framstillingen av landbruksnæringen. Det er særlig informasjon om driftsforhold og vurdering av negative virkninger som ikke framstilles tilstrekkelig kompetent. Mangelfulle utredninger kan skyldes mangel på både kapasitet og kompetanse om planarbeid, men også en klar nedprioritering av planarbeid til fordel for andre viktige oppgaver på landbrukssektoren. Fylkesmannen anbefaler derfor at veiledningsmaterialet for landbruksfaglige konsekvensutredninger oppdateres og moderniseres. Det vil klargjøre oppgave og ansvar.

Energisaker

Høringer fra NVE vedrørende energisaker (kraftverk/kraftlinjer mm) hos Fylkesmannen koordineres av miljøvernavdelinga. Landbruksavdelinga gir landbruksfaglig innspill og planavdelinga gir reindriftsfaglige innspill til høringene. Prosessen internt fungerer bra.

Landbruksavdelinga har gitt uttalelser til høringer om bygging av 6 småkraftverk i 2017. Småkraftverksakene er ofte i liten grad i konflikt med landbruksinteressene. Konsekvensene for landbruksinteressene er samtidig ofte lite utredet av utbyggerne i konsesjonssøknadene, spesielt i de tilfeller hvor rørgate og jordkabel/kraftlinje berører dyrka eller dyrkbare arealer. Driftsmessige ulemper som tiltaket kan ha for jordbruk og skogbruk er sjeldent drøfta og vurdert. Til sammenlikning er miljøverdier i større grad kartlagt og konsekvenser utredet.

Verneplaner

Landbruksavdelinga har ikke vært involvert i saker om verneplaner for skog i 2017.

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning... (fra kapittel 7.3.9.8 i TB)

Rapportere på

Gi en overordna vurdering av kontrollresultatene i forbindelse med forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak.

I 2017 har vi gjennomført stedlige forvaltningskontroller i tre kommuner i Troms. Vi har fått skriftlig svar på vår kontrollrapport fra alle kommunene hvor vi gjennomførte stedlig kontroll. Forvaltningskontrollene viser at vi treffer godt med våre risikovurderinger, både med tanke på typen ordning som kontrolleres og utvalgt kommune.

I tillegg til den stedlige kontrollen ble det gjennomført dokumentkontroll i tre kommuner av kommunens rutiner for ajourhold av AR5/gårdskart. Det har vært tidkrevende å følge opp kommunene hvor vi gjennomførte dokumentkontroll. Kommunene ble varslet om kontrollen i mai 2017 og anmodet om å komme med opplysninger slik at vi kunne gjennomføre kontrollen. Kun en av kommunene svarte på denne henvendelsen innen fristen som var satt. For de andre to kommunene måtte vi etterlyse svar gjentatte ganger slik at det gikk lang tid fra kontrollen var varslet til vi fikk ferdigstilt kontrollrapport. To av kommunene har bedt om utsatt frist til å redegjøre for avviket i kontrollrapporten, mens en kommune foreløpig ikke har svart på vår henvendelse da vi sendte ut kontrollrapporten. Forvaltningskontrollene viser at vi treffer godt med våre risikovurderinger og at kommunene som ble omfattet av kontrollen i liten grad har fulgt opp arbeidet med ajourhold av AR5/gårdskart.

I 2016 gjennomførte vi oppfølgingskontroll (dokumentkontroll) av flere av kommunene som ble kontrollert ved stedlig kontroll i året før. Vi hadde i år også et ønske om å følge opp kommunene i ettertid av kontroll, for å sikre at påpekte avvik rettes opp i. Dette ble imidlertid ikke prioritert i 2017 pga kapasitetshensyn.

Erfaringen er at forvaltningskontrollene er viktige, og at de som regel blir positivt mottatt av kommunene. Resultatene av forvaltningskontrollene viser at kommunene sliter med mye av det samme. Dette er nyttig for oss å ta med i videre veiledning av kommunene.

Kontrollene viser også at det er krevende der det kun er én ansatt saksbehandler i kommunen som jobber med landbruksforvaltning. Ofte jobber også denne ansatte med saker som ikke gjelder landbruk. Det er ikke enkelt å være alene på et fagområde og samtidig være tilstrekkelig oppdatert på alt av regelverk og til tider også krevende regelverk.

I 2017 har det vært 5 personer som har jobbet med kontroll i Landbruksavdelingen. Det er anslått at det er brukt om lag 0,8 årsverk til kontroll i 2017. I anslaget er det ikke tatt med ressurser brukt til kontroller som utføres som ledd i saksbehandlingen.

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt... (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)

Rapportere på

I henhold til tabell i årsrapport skal det gis en oversikt over og en vurdering av klager og dispensasjonssøknader behandlet av fylkesmannen.

Oversikt og vurdering av klager og dispensasjonssøknader går fram av tabellen under.

Klage- og dispensasjonssaker

Betegnelse på rapporteringskrav	Klager medhold	Klager delvis medhold	Klager avslag	Klager under behandling	Dispensasjoner innvilgelse	Dispensasjoner avslag
Produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid	0	0	6	0	5	2
Avløsning ved sykdom og fødsel mv.	0	0	0	0	10	1
Tidligpensjon for jordbrukere	0	0	0	0	0	0
Regionale miljøtilskudd	0	0	0	0	1	0
SMIL	1	0	0	0	0	0
NMSK	0	0	0	0	0	0

Seks av dispensasjonssakene vedrørende produksjonstilskudd omhandlet dispensasjon fra søknadsfrist. Fire av disse søknadene omhandlet misforståelser ved søknad om produksjonstilskudd i nytt system. SMIL: Vedtak omgjort, og sendt tilbake til kommunen for ny behandling. Det ble oppdaget en feil i søknadskjemat til RMP 2016 som medførte at vi måtte etterbehandle 76 søknader til bratt areal. Til sammen utgjorde det kr 52 600. Disse utbetalingene ble utført på "utsiden" av fagsystemet eStil.

Rapporter i henhold til tabell... (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)**Rapportere på**

Rapporter i henhold til tabell:

- Antall mottatte redegjørelser fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt søker), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).
- Antall mottatte redegjørelser fra kommunene i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse skal sendes FM i PT-4100B), samt antall kommuner som har sendt dette (søknadsomgangen januar 2017).

Viser til tabellen nedenfor når det gjelder antall avkortinger mottatt fra kommunene. Det er rapportert på søknadsomgangene januar 2017. For øvrig nevnes det at kommuner som ikke har hatt saker som er aktuelle for avkortning, ikke er med i oversikten.

Avkortinger produksjonstilskudd

	Antall mottatte redegjørelser	Antall kommuner som skulle sendt redegjørelse	Antall kommuner som har sendt redegjørelse
Redegjørelse fra kommunen for avkortning av tilskudd (kopi av brev som er sendt til søker)	17	0	12
Redegjørelse fra kommunen i saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling (begrunnelse i PT4100B)	8	1	4

Kommuner som ikke har hatt saker hvor det ikke avkortet selv om det er avdekket avvik som ville medført merutbetaling, men som har sendt PT4100B lista til FM er ikke telt med

Reindriftsforvaltning (fra kapittel 7.3.9.11 i TB)**Rapportere på**

- Rapportere på andel godkjente bruksregler og andel utarbeidede distriktsplaner
- Beskriv hvilke tiltak fylkesmannen har gjennomført knyttet til brudd på bruksreglene, samt ulovlige gjerder og anlegg
- Beskriv status i samarbeidsforumet med Norske Reindriftsamers Landsforbund og Sametinget, samt dialogen med reindriftsnæringen.

Andel utarbeidede distriktsplaner i henhold til endringer i reindriftsloven av 2007 er 50%

Ett distrikt er uten tidligere plan. Distriktet har plan under prosess, men den er ikke vedtatt enda.

Det er avviklet 1 møte i dialog- og samarbeidsforum med NRL og Sametinget. Det er i tråd med avtalt møtefrekvens.

Dialogen med reindriftsnæringen skjer gjennom fagsamling for siidaandeler. Det ble avholdt møter med alle svenske samebyer. Det pågår også en kontinuerlig dialog i forbindelse med plan- og arealsaker, dialogmøter med landbruk og andre større arealbrukere. I tillegg har vi befaringer og har fulgt opp kalvemerking i noen distrikter i samarbeid med mattilsynet - produksjonsovervåking med bakgrunn i tapsproblematikken knyttet til rovvilt.

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering... (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)**Rapportere på**

Fylkesmannen skal gi en samlet egenvurdering av hvordan arbeidet med 0-24 samarbeidet har fungert i henhold til embetets målsettinger og ambisjoner. Herunder skal det framkomme hvilke egne mål som er satt for arbeidet. I egenvurderingen skal fylkesmannen vurdere hvilke tiltak som har gitt de beste resultatene og i størst grad bidratt til samarbeid og samordning i og mellom kommuner og fylkeskommunen, tjenester og institusjoner som arbeider for og med utsatte barn og unge og deres familier.

Embetets innsats knyttet til 0-24-samarbeidet ble fastsatt i en overordnet virksomhetsplan utarbeidet av embetets Sjumilsstegsgruppe i februar 2017. Målene er utarbeidet i hht. VØI pkt. 5.2.2.1 og ble formulert slik:

- Uvikle et nært og varig samarbeid med Nav fylke, Bufetat Nord, Imdi Nord og Troms fylkeskommune
- Arrangere Sjumilsstegskonferansen 2017 med vinkling mot 0-24 samarbeidet
- Følge opp kontakten med koordinatorene i kommunene.
- Følge opp kommunerapporteringen på bakgrunn av vår fylkesrapport fra 2016
- Ha en årlig intern kunnskapsoppdatering i embetet om situasjonen for barn og unge i fylket og bidra til felles forståelse av styrker og utfordringer.
- I arbeidet skal fokus på de minste barna ha prioritet «mer 0 enn 24».
- Følge opp samarbeidsavtalen med Husbanken.
- Følge opp samarbeidet med kompetansesentrene.

- *Delta og bidra inn på nasjonale møteplasser om 0-24-oppgaven.*

Det ble som følge av målene definert i alt 10 tiltak, hvorav ett (kulepunkt 2) ble utsatt til 2018 (Sjumilsstegskonferansen som nå arrangeres 10.-11.4.18 i samarbeid med RVTS Nord og fylkesmennene i Finnmark og Nordland)), mens mål 1 ikke førte til konkrete tiltak med alle samarbeidsinstansene. De øvrige ble gjennomført etter planen.

Etter vår vurdering har følgende tiltak hatt, eller vil få, størst betydning i det videre arbeid med 0-24-satsingen:

1. Igangsetting av arbeidet med et **fylkesbarnebilde** (tiltak etter mål i kulepunkt nr. 5) som vil inneholde data og tekst om situasjonen for barn i Tromskommunene for alle saksfelt Fylkesmannen har ansvar for. Dette produktet vil bli ferdigstilt i løpet av 2018 og skal brukes i vår dialog med kommunene i årene som kommer. I forbindelse med fusjonen med Fylkesmannen i Finnmark er det ønskelig å lage et felles barnebilde for hele den nye store regionen.
2. Vi har lagt ned en stor innsats i å delta i planlegging og gjennomføring av **landsdelssamlingen for PPT og Statped** 10.-11.10. 17. Her var barnekonvensjonen sterkt fokusert, samtidig som vi hadde sterkt fokus på den nye håndhevingsordningen etter kap 9A i opplæringsloven. For oss var det særlig viktig å synliggjøre barns rett til å bli hørt og si sin mening - og plikten til å gjøre barnets-bestevurderinger i alle handlinger.
3. Vi har samarbeidet med fylkeskommunen om en **felles konferanse** for Sjumilsstegs koordinatører og koordinatører for kommunale ungdomsråd 12. og 13.11.17.
4. Vi har deltatt på sentrale samlinger rundt 0-24-samarbeidet med direktoratene, med 0-24-sekretariatet og med direktoratenes to regelverksgrupper, der vi har gitt innspill i to omganger.

Fylkesmannen skal også kort redegjøre... (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal også kort redegjøre for områder der det er særlige utfordringer knyttet til tjenestetilbud for utsatte barn og unge.

Fylkesmannen i Troms har i en årrekke arbeidet med et tverretattlig fokus i sin tilnærming til kommunale etater og tjenester gjennom Sjumilsstegsprogrammet. Å få både kommunene og andre forvaltningsnivåer, samt frivillig sektor, til å samarbeide om barna er fortsatt en stor utfordring. Selv om vi i Troms har kommet langt i forståelsen av hvor viktig det er å etablere felles innsats mellom etater og nivåer - og selv om vi oftere bruker barnekonvensjonen som legalitet, er det fortsatt store utfordringer i arbeid med å lage felles mål og å samordne prosesser og tiltak for barn og unge.

For oss er utfordringene særlig synlig på følgende områder:

1. Vold og overgrep mot barn og unge

Dette handler om stadig nye saker og utfordringene knyttet til å håndtere disse i offentlig forvaltning, samt å utvikle evnen til å forebygge, avdekke og bygge opp felles kompetanse på dette feltet.

2. Psykososialt miljø i skolen

Her har vi mottatt en rekke saker etter at den nye håndhevingsordningen etter kap 9A i opplæringsloven tok til å gjelde fra august 2017. Dette handler om svært komplekse problemstillinger som både dreier seg om mobbesaker, men også om utfordringer for barn med ulike funksjonsnedsettelse, herunder barn med ulike diagnoser innen autismespektret.

3. Psykisk helse for barn og unge

Ungdatatall viser at vi scorer høyere enn landssnittet på flere variabler som dreier seg om særlig ungdoms opplevelser av egen psykisk helse. Det er også store utfordringer knyttet til psykisk helse for barn i barneverninstisusjoner.

4. Barna i NAV

Arbeids- og velferdsdirektoratet har gitt oss i oppdrag å utarbeide nye verktøy og veiledninger for NAV for å bedre de ansattes arbeid knyttet til barneperspektivet i NAV, herunder ved å avdekke og bistå barna i familiene når foreldrene kommer til NAV-kontoret med ulike egne utfordringer.

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embetet har gjort seg i det tverretattlige samarbeidsprosjektet med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Utdanningsdirektoratet for å bedre opplærings situasjonen og skoler resultatene til barn og unge i barnevernet. Herunder bes det om en redegjørelse for status rundt embetets arbeid med informasjon og motivasjon til bruk av veilederen «Samarbeid mellom skole og barnevern – En veileder».

Veilederen har vært tema på flere av våre tilsyn på barneverninstisusjonene. Veilederen har også vært tema på møter/fagsamlinger, blant annet vår egen barnevernledersamling og på KS sin høstkonferanse hvor vi deltok med innlegg med tema barnevern.

Vi har fokus på å informere om veilederen, og motivere til at den tas i bruk, på alle relevante arenaer vi er på i ulike sammenhenger. Ut fra tilbakemeldinger vi får kan det synes som om veilederen fortsatt er lite kjent, og vi vil fortsette vårt informasjons- og motivasjonsarbeid tilknyttet veilederen også i 2018. Dette for å bidra til at barn i barnevernet kan sikres en god og forsvarlig skolegang, hvilket er krevende.

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse... (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)

Rapportere på

Fylkesmannen skal gi en samlet redegjørelse for arbeidet og erfaringene embetet har gjort seg i det tverretattlige samarbeidsprosjektet med Arbeids- og velferdsdirektoratet med «Forsøk med NAV-veileder i videregående skoler». Herunder bes det om en redegjørelse av konkrete tiltak i embetet og planer embetet har for det videre arbeid i fylket.

NAV-veileder i videregående skole har fra 2013 til 2017 vært arrangert som prosjekt ved NAV-Tromsø, og det er to videregående skoler i Tromsø som har deltatt. NAV Tromsø har hatt tre stillinger, og NAV veilederne har hatt arbeidsplass ute på skolene fire dager i uken, og en dag i uken på NAV-kontoret. NAV veilederne har jobbet med både arbeidsrettet oppfølging, arbeidsavklaring og sosiale tjenester i NAV. Fra høsten 2017 har det vært innvilget midler til en stilling, og i tillegg til de to skolene som deltok fra starten, har ytterligere en yrkesfaglig skole blitt prioritert. Fylkesmannen har vært i styringsgruppa for prosjektet, og har også vært med å arrangere erfaringsspredningskonferanse høsten 2017. Målet med konferansen var å spre erfaringer og kunnskap til øvrige videregående skoler, NAV-kontor og andre samarbeidspartner, som ikke har vært med i prosjektet. Konklusjonen er at det fortsatt må fokuseres på samarbeid mellom de ulike aktører som skal bidra til å redusere frafall i videregående skole. Det er fremhevet at gjennom arbeidet med å styrke samarbeid mellom de videregående skolene, oppfølgingstjenesten, NAV-kontorene mv. må det søkes å få på plass tydelige ansvarsforhold som ikke er personavhengige, men posisjonsavhengige. Fremover må Fylkesmannen i aktuelle arenaer fremheve

viktigheten av samarbeid mellom de nevnte aktører.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Kap. 0525: Generell økning som følge av endring i regnskapspraksis fra 1.1.17 for pensjonspremie til Statens pensjonskasse for alle resultatområder.

LMD: Økning pga. reindrift overført fra fagmidler.

KD: Reduksjon pga. avgang i stillinger.

BLD: Økning pga. barnevern overført fra fagmidler.

JD: Økning pga. sikkerhet og beredskap overført fra fagmidler.

KMD: Økning pga. styrking av kommunikasjon og administrativ støtte for vergemål. Fagdep: Økning på sosialtjenesteområdet.

HOD: Økning for kommunale helse- og omsorgstjenester.

JD: Reduksjon på vergemålsområdet.

KD: Økning for tilsyn og oppgaver innen barnehage og grunnopplæringen.

KLD: Reduksjon for vannforvaltning pga. avslutning av prosjekt (marint vern og gyroaksjonen) og økning for ny nasjonalparkforvalter.

KMD: Reduksjon pga. kommunereformen. Endringer fagdep må også ses i sammenheng med endringer for kap. 0525.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2017	Fagdep. 2017	Kapittel 0525, 2016	Fagdep. 2016
Arbeids- og sosialdepartementet	377	1 736	232	1 335
Barne- og likestillingsdepartementet	4 334	803	2 848	615
Helse- og omsorgsdepartementet	12 489	3 295	11 707	2 144
Justis- og beredskapsdepartementet	4 628	9 203	2 554	11 410
Klima- og miljødepartementet	10 766	4 549	10 027	5 615
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	37 677	702	33 871	1 660
Kunnskapsdepartementet	5 755	7 577	6 390	7 007
Landbruks- og matdepartementet	12 251	273	8 477	2 915
Andre	- 4	0	200	0
Sum	88 273	28 138	76 306	32 701

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Embetet har i all hovedsak god måloppnåelse, med noen få unntak som primært gjelder tilsynsoppgaver innen helse og opplæring. Vergemålsoppgavene er også et krevende område hvor det er ubalanse mellom oppgaver og ressurser. På dette feltet har vi sett det som nødvendig å gjennomføre risikoanalyser som grunnlag for å gjøre strenge prioriteringer av oppgaver. Det er også en utfordring å løse oppdraget i perioder med vakanser og sykefravær. Det samme gjelder tildeling av midler som forutsetter aktivitet meget seint i kalenderåret. Nødvendig og økende aktivitet som følge av fusjon med Fylkesmannen i Finnmark har krevd mye ressurser og bruk av tid for mange av våre ansatte i siste halvår. Vi viser for øvrig til årsrapport for regnskap 2017.

4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

Strategisk og helhetlig styring skjer på følgende måte hos Fylkesmannen i Troms:

Ledergruppa har **ukentlige møter** som er vel innarbeidet i organisasjonen.

Vi har oppdatert vår **strategiplan** i 2017 og den gjelder frem til 1.1.2019. I tillegg har vi kommunikasjonsplan, plan for krisekommunikasjon, innkjøpsstrategi og intern økonomi- og virksomhetsinstruks

Alle avdelinger gjennomfører **årlige VP-samlinger** ut fra føringer i vøi og tildelingsbrev. Alle områder blir da risikovurdert.

Vi har satt **klare krav for saksbehandlingsfrister** og krav om foreløpig svar dersom vi ikke klarer å overholde fristene. Vi har samhandlet på tvers av avdelingene med å lage felles maler for hvordan vi skal utforme enkeltvedtak. Styringssystemet vårt er tilgjengelig på intranett.

Avdelingsdirektørene har ukentlige møter med sine fagansvarlige for å følge opp resultater og aktiviteter som fremkommer av VP'ene. I tillegg kommer årlige medarbeidersamtaler med alle ansatte.

Lederutvikling følges opp hvert år. Embetsledelsen arrangerer årlig minimum 2 **ledersamlinger**. Vi gjennomfører også allmøter med viktige tema flere ganger i løpet av året.

Medbestemmelse blir regelmessig ivare tatt gjennom faste møter i vårt Samarbeidsutvalg (SAMU).

Høsten 2017 var den pågående omstillingen et sentralt tema på alle våre faste møtearenaer med ledere, medarbeidere og organisasjonene fra begge embetene i Troms og Finnmark.

Arbeidsmiljøet evalueres og følges opp i hele organisasjonen etter gjennomførte kartlegginger/undersøkelser.

4.1.1 Embetets risikostyring

Embetet har en egen policy for risikostyring. Det gjennomføres en risikovurdering av alle oppgaver/oppdrag i årlige virksomhetsplaner. I tillegg ivaretas risikostyring gjennom tertiale rapporteringer i ledermøtet.

Risikostyring på HMS- og informasjonssikkerhetsområdet blir gjennomført i embetets styringsverktøy RiskManager. Avviksbehandling blir utført i avviksmodulen, og risikovurderinger blir dokumentert og gjennomført i risikomodulen. Kvalitetsdokumentene som retningslinjer og lignende, blir revidert etter behov i dokumentstyringsmodulen.

4.1.2 Embetets internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Vår ansvarsfordeling fremgår av delegeringsreglement.

Det er utarbeidet en egen instruks for økonomiforvaltningen i embetet basert på reglement for økonomistyring i staten og bestemmelser om økonomistyring i staten. Instruksen inneholder utfyllende bestemmelser, delegasjonsfullmakter, signaturprøver mm.

I 2016 tok vi i bruk Risk Manager som system for vår internkontroll innen informasjonssikkerhet og HMS. Dette betyr at vårt manuelle avvikssystem er erstattet med en elektronisk løsning og vi fikk samlet prosedyrer og retningslinjer. Dette arbeidet ble videreført i 2017. I 2018 vil det være fokus på å utvikle felles styringsverktøy med Fylkesmannen i Finnmark.

Internkontroll er også implementert i vår policy for risikostyring og policy for informasjonssikkerhet.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen i embetet

Bemanning

Vi hadde ved årsskiftet 116,8 årsverk. Vi har god tilgang på godt kvalifiserte søkere til alle stillinger som lyses ut, og vi hadde kun én gang behov for å kunngjøre en stilling på nytt. Vi er ikke lønnsledende i fylket, men kan tilby utviklende og varierte oppgaver sett i sammenheng med gode velferdsordninger. Dette gjør oss til en veldig attraktiv arbeidsplass. Vår turnover var på kun 2,6 % i 2017, noe som er en reduksjon på 4 % sammenlignet med 2016. I 2017 hadde vi en lærling innen IKT-faget som avla svenneprøve, og tilsatte en ny lærling innen samme fag.

Kapasitet

Med kapasitet forstår vi hvordan bemanning og kompetanse står i forhold til de oppgaver vi er gitt. Vakanser, permisjoner og sykdom treffer de ulike fagområdene i varierende grad og dette kan bli utfordrende for enkelte avdelinger.

Kompetanse

Vi er en kunnskapsorganisasjon. 82 % av våre medarbeidere har høyere utdanning i form av minimum bachelorgrad. 60 % av disse har master, og vi har flere medarbeidere med doktorgrad.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Samlet har embetet relativt begrenset omfang av eiendeler som skal registreres. Administrasjons- og HR-avdelingen har god oversikt over eiendeler innen IKT, samt kjøretøy (registrert i ePhorte). Vi er i gang med registreringer av øvrige eiendeler.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Årsrevisjonen fra Riksrevisjonen (RR) i 2016 ble gjennomført uten merknader. Årsrevisjonen for 2017 er ennå ikke ferdigstilt.

Riksrevisjonen utførte en etterlevelsesrevisjon av embetets tilskuddsforvaltning for 2016 i 2017. Revisjonen konkluderte med at Fylkesmannen i Troms på sentrale områder etterlever kravene i regelverket for økonomistyring i staten, samt regelverkene for de utvalgte tilskuddsordningene for tildeling og rapportering fra tilskuddsmottaker til fylkesmannen og fra fylkesmannen til fagdirektorat. Det ble likevel avdekket enkelte mangler knyttet til internkontroll i søknadsbehandlingen, utbetaling og rapportering. I 2017 har vi fullt ut tatt i bruk Tilskot.no, noe som har forbedret internkontrollen i forhold til utbetalinger. For øvrig fokuserer vi på kontinuerlig forbedring

Vi har ikke hatt noen spesielle avvik siden sist rapportering vedrørende informasjonssikkerhet eller HMS.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Vår turnover er svært lav (2,6 %). Utskifting av medarbeidere, særlig i sentrale stillinger, vil uansett alltid være ressurskrevende. Uforutsett fravær kan sjelden erstattes av vikar, og det krever omdisponering av egne ressurser, noe som kan være utfordrende for oss.

Embetets livsfasepolitikk er revidert i vårt nye lønns- og personalpolitiske dokument fra 2017. Arbeidsgivers livsfasepolitikk avspeiler likeverd for ansatte i alle aldersgrupper.

For å forebygge og følge opp sykefravær, har HR tett dialog med og støtte til alle våre ledere. Vi mener vi i de siste årene kan vise til meget gode resultater gjennom denne oppfølgingen (2,6 % totalt sykefravær i 2016 og 4 % sykefravær i 2017). Våre medarbeidere er tidlig tilbake i arbeidsrelatert aktivitet, og vi kommer tidlig i gang med tilretteleggingstiltak og veiledning for veien videre.

HR samarbeider med lederne i vanskelige personal- og/eller konfliktsaker. Vi har utviklet en kultur om å håndtere slike saker i en tidlig fase og ser at det igjen bidrar til endring, effektivisering og gode løsninger for alle parter. Vi har utviklet en rekke veilednings- og kartleggingsverktøy for å løse utfordrende saker.

Som et forebyggingsiltak for helseplager, samt som et arbeidsmiljøtiltak, har vi ordninger for trening i arbeidstiden. Dette ved at medarbeidere kan bruke inntil en time pr uke til dette formålet. Et annet arbeidsmiljøtiltak er velferdsforeningen «Klippet» som tilbyr et bredt spekter av aktiviteter for våre ansatte.

Vi er veldig tydelig på at alle må bidra med sitt for at vi sammen skal skape et godt, trivelig og inkluderende arbeidsmiljø. Vi er opptatt av trygghet og tillit for at vi sammen skal skape en god kultur for tilbakemelding.

Våre annonsetekster oppfordrer som lovpålagt alle kvalifiserte søkere med nedsatt funksjonsevne og/eller innvandrerbakgrunn til å søke. Dårlig eller ingen norsk språkkompetanse er viktigste årsak til at ellers kvalifiserte søkere ikke får tilbud om stilling hos oss.

Som IA-bedrift har vi laget målsettinger for vårt inkluderingsarbeid. Et av tiltakene er arbeidsplassvurdering for alle nytilsatte og medarbeidere som har eller står i fare for å få arbeidsrelaterte helseutfordringer.

4.3 Andre forhold

HR-samarbeid

Siden 2014 har embetene i Finnmark, Troms og Nordland samarbeidet innenfor HR-området (HR Nord). Samarbeidet har bestått i fysiske møter, hospitering, erfaringsutveksling, kursing, utveksling av dokumenter og maler, samt veiledning pr telefon.

I 2017 hadde vi en flott arbeidsdag i tilknytning til fagsamling for HR/personal. Temaene var mange, og særlig innenfor rutiner, rekruttering og vanskelige personalsaker.

5 Vurdering av framtidssikter

5.1 Forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Nytt embete fra 2019

Fusjon med Fylkesmannen i Finnmark gjennomføres fra 1.1.19. Embetene er godt i gang med forberedelsene. Det er avgjørende at omstillingsprosessen gjennomføres på en slik måte at vi unngår tap av kompetanse. En rekke utfordringer skal løses i den fremtidige organisasjonen. Et gjennomgående trekk ved dette er lange avstander, både mellom tjenestestedene (5 forskjellige adresser) og mellom embetet og brukerne. Fylkesmannen for Troms og Finnmark vil forvalte et område på som utgjør nesten 1/4 av Norges areal, og med en avstand mellom hovedsetet i Vadsø og Tromsø på ca 800 km. God samordning og kommunikasjon er avgjørende for effektiviteten i det nye embetet som vil ha forvaltningsoppgaver for 39 kommuner fra 1.1.20. Reiseavstand og reisekostnader blir en av utfordringene. Digitalisert kommunikasjon og samhandling blir en av løsningene.

Digitalisering

Det er et mål at offentlige etater, også fylkesmannsembetene, tar i bruk nye digitale løsninger i saksbehandlingen og i kommunikasjonen med innbyggerne som et ledd i vårt effektiviseringsarbeid.

Det er helt nødvendig at overordnet nivå får på plass teknologi integrert med vårt sak- og arkivsystem (*Ephorte*) som legger til rette for digital postutsendelse både mot innbyggerne, bedrifter og andre offentlige virksomheter. Status pr. februar 2018 er at Digital postkasse mot innbyggere er på plass og det er startet med utsendelse digitalt. Digital postkasse mot bedrifter og andre offentlige virksomheter er snart på plass for alle embetene, og det må forventes at dette kan tas for fullt i bruk innen sommeren 2018.

Barn og unge

Etter at håndhevingsordningen ble innført 1. august 2017 har vi hatt en formidabel økning i antall saker. Fra 1. august til 31. desember fikk vi inn 27 håndhevings saker, hvorav 24 kom i årets siste tre måneder. Vi har fra 1. januar til 20. februar 2018 fått inn 17 nye håndhevings saker. Dette er en betydelig økning i antall saker til behandling sammenlignet med tidligere klagesaker etter kap 9 A. I tillegg til en betydelig økning i saksmengden, viser erfaringene så langt at vi bruker mer ressurser og kapasitet på å følge opp/behandle saker etter håndhevingsordningen, enn hva vi gjorde som klageinstans for skolens enkeltvedtak. På denne bakgrunn mener vi ordningen er sterkt underfinansiert og representerer en utfordring fremover i tid. For at håndhevingsordningen skal nå sitt viktige formål er det avgjørende at vi blir tilført tilstrekkelige ressurser til fortløpende å kunne utføre oppgavene. Vi har allerede meldt et behov for personalressurser på dette høyt prioriterte og viktige området til KD via Udir, men vi finner riktig også å beskrive dette her.

Helse

De største utfordringene innen helse- og omsorgsområdet de nærmeste årene vil være manglende kompetanse og kapasitet i kommunene. Vi frykter at omstillingene i spesialisthelsetjenesten blir gjennomført før kommunene er i stand til å håndtere nye oppgaver i tråd med samhandlingsreformens intensjoner. Fylkesmannen vil derfor ha stort fokus på at nødvendige omstillinger gir brukerne et kontinuerlig og like godt eller bedre tilbud enn før, jfr. HODs oppdragsdokument 2018 til Helse Nord. I tilsynsmøter med Helse-Nord vil vi følge opp HOD's mål om at det skal være høyere vekst innen psykisk helsevern og tverrfaglig rusbehandling enn for somatikk på regionnivå. Økt satsing på bedre helsetjenester til barn og unge i barnevernet vil være spesielt viktig.

Samfunnsikkerhet

Innenfor samfunnsikkerhetsområdet er vi i startgropa med å videreutvikle Totalforsvaret, etter departementets pålegg. Dette vil være et svært tids- og ressurskrevende arbeid, som vil kreve ressursmessig forutsigbarhet. Det vil være svært lite hensiktsmessig å starte dette arbeidet dersom det havarerer i oppbyggingen grunnet mangel på fremdrift og ressurser. Samfunnsikkerhetsområdet er sterkt underfinansiert, mtp. de oppdrag som er pålagt embetet. Bare handlingsplanen til regional ROS-analysen vil kreve 1 årsverk i oppfølging. Troms er et fylke som bør nyttes i større grad for utvikling av samvirkeprinsippet og totalforsvaret av nasjonale myndigheter. Her er det etablert gode relasjoner mellom Forsvaret og det sivile samfunn. Grunnet den mangfoldige tilstedeværelsen og løsningsorienterte etater, er fylket skreddersydd for senariobaserte utredninger, som f.eks innenfor totalforsvaret. Dette er også rapportert i 2016.

Landbruk

Den store utfordringen i landbruket Troms er å få til økt matproduksjon, vekst og utvikling. Troms er et småbruksfylke og har en eiendomsstruktur med få store flater, mye leiejord, mye transport og generelt vanskelig å gjennomføre tiltak på tvers av eiendomsgrensene. Troms er fremdeles fylket med landets raskeste nedleggingstakt i landbruket. Vi har gode naturressurskvaliteter, men mangler ressurser til å videreutvikle landbruket gjennom mobilisering og pådriverarbeid, både i forhold til enkeltbønder og landbruket generelt, og i forhold til kommunenes rolle og ansvar. Vi ønsker at landbrukets matproduksjon i Troms skal være en del av det kortreiste tilbudet til innbyggere og turister, i tillegg til fisk og annen sjømat, og at landbruket får ta del i den formidable vekst og utvikling som har skjedd innen reiselivet.

Reindrift

Innenfor reindriften har embetet en rekke utfordringer, spesielt knyttet til manglende konvensjon mellom Norge og Sverige. Embetet har god kompetanse på dette området og jobber med nasjonale prosjekter på området. Dette er et kompetansemiljø som nasjonalt bør utnyttes.

Klima

Fylkesmannen har over år bygd opp en kompetanse på klima og klimatilpasning og har flere nasjonale initiativ, som vi ønsker å videreutvikle sammen med nasjonale myndigheter. Det er viktig at dette ivaretas ved sammenslåing med Fylkesmannen i Finnmark.

Samordning av innsigelser

Førørig mener vi det er grunnlag for å implementere samordning av innsigelser fra 2019. Men det er behov for en styrking av ressursene når dette gjøres. Her ligger muligheter for å effektivisere planprosessene ved embetet, slik vi har gjort gjennom en egen planavdeling.

5.2 Konsekvenser for embetets evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Se kapittel 5.1.

Utfordringene og konsekvenser knytter seg særlig til:

- store avstander
- mange og små kommuner
- kommunikasjon og samhandling
- krevende gevinstrealisering

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Troms.pdf](#)

FYLKESMANNEN I TROMS
Org. nr.: 974772124

Riksrevisjonens beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Fylkesmannen i Troms sitt årsregnskap for 2017. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2017.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 304 794 392 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Fylkesmannen i Troms sitt årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter i 2017 og av mellomværende med statskassen per 31. desember 2017, i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere dette i revisjonsberetningen. Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsen og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverk for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som den mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999), alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde

Vi kommuniserer med ledelsen og informerer det overordnede departementet, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss med moderat sikkerhet om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk for økonomistyring.

Oslo; 27.04.2018

Etter fullmakt

Erna Jørgensen Lea
ekspedisjonssjef

Kari Kay
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur